

Siviiliprosessissa annetun tuomion purkaminen

Lapin yliopisto
Pro gradu -tutkielma
Maiju Tero
Prosessioikeus
Kevät 2014

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Siviiliprosessissa annetun tuomion purkaminen

Tekijä: Tero, Maiju

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Maisteritutkielma, Prosessioikeus

Työn laji: Tutkielma

Sivumäärä: X + 93

Vuosi: Kevät 2014

Tiivistelmä: Tutkielma käsittelee siviiliprosessissa annetun tuomion purkamista. Tutkimuksen tarkoituksena on esitellä tuomionpurun muodollisia ja aineellisia edellytyksiä sekä menettelyä tuomionpurussa. Muodollisista edellytyksistä tarkastelen erityisesti tuomionpurun kohdetta.

Tuomion purkaminen on ylimääräistä muutoksenhakua, ja sen tarkoituksena on korjata selvästi virheelliset tuomiot. Se tulee kyseeseen silloin, kun tuomio on tullut lainvoimaiseksi eikä varsinainen muutoksenhaku ole enää mahdollista. Tuomio on mahdollista purkaa vain tarkoin säännellyin ja painavin perustein, vaikka purkamista koskevat säännökset ovat oikeuskäytännössä myös tarpeen vaatiessa joustaneet.

Nykyisin tuomionpurkuun vaikuttavat myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen langettavat tuomiot. Todettua ihmisoikeusloukkausta ei ole säädetty nimenomaiseksi purkuperusteeksi, joten purku tapahtuu yleisiä purkusäännöksiä soveltaen. Tutkielmassa tarkastelen ihmisoikeusloukkauksen sijoittumista säänneltyihin purkuperusteisiin, purkuedellytyksiä sekä määräaika säännöksiä tällaisissa tapauksissa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen langettava tuomio voisi olla perusteltua säätää omaksi purkuperusteekseen.

Lisäksi otan tutkielmassa esille ylimääräisten muutoksenhakekeinojen kantelun ja tuomionpurun yhdistämisen. Vaikka kyseisten keinojen erot ovat lähtökohtaisesti selkeät, ne ovat osoittautuneet käytännössä epäselviksi ja soveltamisalat osittain päällekkäisiksi. Kantelun ja purun yhdistäminen saattaisi selkeyttää tilannetta.

Avainsanat: Ylimääräinen muutoksenhaku, tuomionpurku, siviiliprosessi

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen Rovaniemen hovioikeuden käyttöön

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi

(vain Lappia koskevat)

SISÄLLYSLUETTELO

LÄHTEET.....	V
LYHENTEET.....	X
I. JOHDANTO	1
1. Tutkielman aihe ja rajaus.....	1
2. Tuomionpurun kehitys.....	3
II TUOMIONPURUN MUODOLLISET EDELLYTYKSET	5
1. Purun kohde.....	5
1.1. Lainvoimaisuus.....	5
1.2. Oikeusvoima	7
1.3. Tuomiot.....	10
1.4. Prosessinedellytysratkaisut	12
1.5. Muut prosessiratkaisut	14
1.6. Tuomioistuimen vahvistama sovinto	16
1.7. Välitystuomiot	18
1.8. Purkuratkaisut	22
1.9. Sillensäjättämispäätökset.....	23
1.10. Muita ratkaisuja	27
2. Muutoksenhakuoikeus	28
2.1. Asianosaiset sekä muut yksityiset henkilöt	28
2.1.1. Avustajapakko.....	31
2.1.2. Edunvalvojan määräys	33
2.2. Viranomaiset.....	33
2.2.1. Tuomari	35
2.2.2. Syyttäjä.....	36
2.2.3. Ylimmät laillisuusvalvojat	38
3. Purkuintressi	39
III TUOMIONPURUN AINEELLISET EDELLYTYKSET	41
1. Lähtökohta	41
2. Purkuperusteet	41
2.1. Rikollinen menettely.....	41
2.1.1. Oikeuden jäsen tai virkamies	42
2.1.2. Asianosaisen edustaja tai avustaja.....	43
2.1.3. Rikoslain vastainen menettely.....	43
2.2. Väärä todiste	46

2.2.1. Asiakirja	46
2.2.2. Perätön lausuma	47
2.3. Uusi seikka tai todiste	49
2.3.1. Uusi seikka	49
2.3.2. Uusi todiste.....	52
2.3.3. Uutuusvaatimus.....	53
2.3.4. Vaikutus lopputulokseen	54
2.3.5. Preklusio.....	55
2.4. Ilmeisen väärä lain soveltaminen.....	57
2.4.1. Laki.....	57
2.4.2. Soveltaminen ja ilmeisyys.....	59
3. Henkilöerehdyspurku	61
4. Ihmisoikeusloukkaus purkuperusteena.....	62
4.1 Ihmisoikeusloukkauksen vaikutukset	62
4.2. Sovellettava purkuperuste.....	63
4.3 Vakavat negatiiviset vaikutukset.....	66
4.4. EIT:n tuomioiden vaikutus purkuun muuten.....	70
4.5. EIT:n langettava tuomio omana purkuperusteena	72
IV. MENETTELY TUOMIONPURUSSA	73
1. Instanssi	73
2. Hakemus	73
3. Määräaika	76
3.1. Määräaika ja ihmisoikeusloukkaus	78
3.2. Adheesiosäännös.....	80
4. Käsittely.....	80
4.1. Kokoonpano.....	81
4.2. Kuuleminen.....	82
4.3. Suullinen käsittely.....	83
5. Täytäntöönpanon kieltäminen tai keskeyttäminen	85
6. Hakemuksen seuraukset	85
7. Kulukorvaukset.....	87
V KANTELUN JA TUOMIONPURUN YHDISTÄMINEN	89
1. Kantelun ja purun erot	89
2. Yhdistäminen.....	90

LÄHTEET

Kirjallisuus

Frände, Dan – Havansi, Erkki – Helenius, Dan – Koulu, Risto – Lappalainen, Juha – Lindfors, Heidi – Niemi, Johanna – Rautio, Jaakko – Virolainen, Jyrki: Prosessioikeus.

Neljäs uudistettu painos. Helsinki 2012.

Ervo, Laura: Oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuusvaatimus: käsikirja lainkäyttäjille.

Helsinki 2008.

Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeudet. Toinen uudistettu painos. Helsinki 2011.

Havansi, Erkki: Määräajat ja oikeudenkäynti: tutkimus prosessiliitännäisistä määräajoista. Helsinki 2004.

Havansi, Erkki: Näkökohtia legaalista välimiesmenettelystä. Teoksessa: Prosessioikeudellisia erityiskysymyksiä: juhlaulkaisu Antti Jokela 26.1.2005, toimituskunta: Pekka Viljanen, Sakari Laukkanen, Heikki Kulla, Laura Ervo, toimittaja: Jarkko Männistö, Turku 2004. ss. 47-62.

Havansi, Erkki: Oikeudenkäynti ja pakkotäytäntö: prosessioikeuden oikeusdogmaattiset perusteet. Helsinki 2007.

Hirvelä, Päivi – Heikkilä, Satu: Ihmisoikeudet –käsikirja EIT:n oikeuskäytäntöön.

Helsinki 2013.

Hoppu, Esko: Voidaanko välitystuomio purkaa? Defensor Legis 2008/6, s. 877-882.

Jokela, Antti: Oikeudenkäynti III. Helsinki 2004.

Jokela, Antti: Ylimääräisen muutoksenhaun asemasta oikeusjärjestyksessämme.

Teoksessa: Da mihi factum, dabo tibi ius: Korkein oikeus 1809-2009, toimituskunta: Kari Raulos, Pertti Välimäki, Timo Esko, Helsinki 2009, ss. 343-367.

Jokela, Antti: Hovioikeusmenettely. Helsinki 2010.

Jääskeläinen, Petri: Perus- ja ihmisoikeusloukkausten hyvittämisestä. Defensor Legis 2011/4, s. 431-441.

Lager, Irma: Tuomionpurun edellytyksistä siviili- ja hallintoprosessissa. Helsinki 1972.

Lappalainen, Juha: Todistajan esteellisyydestä: Prosessioikeudellinen tutkimus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n tulkinnasta. Helsinki 1988.

- Lappalainen, Juha*: Siviiliprosessioikeus I. Helsinki 1995.
- Lappalainen, Juha*: Siviiliprosessioikeus II. Helsinki 2001. (Lappalainen 2001a)
- Lappalainen, Juha*: Välituomion oikeusvoima. Teoksessa: Velka, vakuus ja prosessi Erkki Havansin juhlakirja, toim. Risto Koulu, Juha Lappalainen, Tapani Lohi, Helsinki 2001. ss. 157-166. (Lappalainen 2001b)
- Leppänen, Tatu – Välimaa, Asko*: Muutoksenhaun pääpiirteet. Neljäs uudistettu painos. Helsinki 1998.
- Leppänen, Tatu*: Oikeustapauskommentti. KKO 1999:50. KKO 1999:123. Lakimies 2000/1, s. 121-133.
- Linna, Tuula*: KKO 2011:100 – Itse asetetun säännön seuraaminen contra analogiatulkinta. Lakimies 2012/1, s. 177-182.
- Linna, Tuula – Leppänen, Tatu*: Ulosotto-oikeus I, Ulosottomenettely. 2. uudistettu painos. Helsinki 2014.
- Määttä, Pekka*: Ihmisoikeusloukkaus (syyttömän tuomitseminen) ei ole OK 31:8 §:n tarkoittama tuomion purkuperuste. Oikeustieto 2008/2, s. 2-4.
- Möller, Gustaf*: Välimiesmenettelyn perusteet. Helsinki 1997.
- Niskanen, Hannu – Ahonen, Timo – Laitinen, Ahti*: Suomalaisten luottamus tuomioistuimiin. Turku 2000.
- Ovaska, Risto*: Välimiesmenettely – kansallinen ja kansainvälinen riidanratkaisukeino. Helsinki 2007.
- Pajuoja, Jussi – Pölönen, Pasi*: Ylin laillisuusvalvonta: oikeuskansleri ja oikeusasiamies. Helsinki 2011.
- Pellonpää, Matti*: Euroopan ihmisoikeussopimus. Neljäs uudistettu painos. Helsinki 2005.
- Pellonpää, Matti – Gullans, Monica – Pölönen, Pasi – Tapanila, Antti*: Euroopan ihmisoikeussopimus. Viides uudistettu painos. Helsinki 2012.
- Salonen, Jukka-Pekka*: Ylimääräistä muutoksenhakua koskevista uusista säännöksistä. Defensor Legis 2005/4, s. 990-1004.
- Tirkkonen, Tauno*: Oikeusvoimasta: sen luonne ja subjektiivinen ulottuvaisuus Suomen siviiliprosessioikeudessa. Helsinki 1933.
- Tirkkonen, Tauno*: Tuomionpurku –prosessioikeudellinen tutkimus. Helsinki 1937.
- Tirkkonen, Tauno*: Suomen rikosprosessioikeus II. Toinen uusittu painos. Porvoo 1972.
- Tirkkonen, Tauno*: Suomen siviiliprosessioikeus II. Toinen uusittu painos. Porvoo 1977.
- Tolonen, Hannu*: Oikeuslähdeoppi. Helsinki. 2003.

- Virolainen, Jyrki*: Reformatio in pejus-kiellosta. Tutkimus tuomioistuimen tutkimisvallan laajuudesta yksipuolisessa muutoksenhaussa erityisesti rikosprosessia silmällä pitäen. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 120. Vammala 1977.
- Virolainen, Jyrki – Pölönen, Pasi*: Rikosprosessin perusteet. Rikosprosessioikeus I. Helsinki 2003.
- Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri*: Tuomion perusteleminen. Helsinki 2010.
- Vuorenpää, Mikko*: Asianomistajan oikeudet rikosprosessilaissa. Helsinki 1999.
- Vuorenpää, Mikko*: Syyttäjän tehtävät: erityisesti silmällä pitäen rikoslain yleisestävää vaikutusta. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 277. Helsinki 2007.
- Vuorenpää, Mikko*: Prosessioikeuden perusteet: prosessioikeuden yleisiä lähtökohtia sekä menettely käräjäoikeuden tuomioon asti. Juridica-kirjasarjan 22. teos. Helsinki 2009.
- Welamson, Lars*: Rättegång VI. 3. uppl. Stockholm 1994.

Verkkolähteet

- Lambert Abdelgawad, Elisabeth*: The execution of judgements of the European Court of Human Rights. Saatavissa [http://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-19\(2008\).pdf](http://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-19(2008).pdf). Viitattu 16.5.2014.
- Explanatory memorandum* on the Committee of Ministers' Recommendation No. R (2000)2 on the re-examination or re-opening of certain cases at domestic level following judgements of the European Court of Human Rights. Saatavissa <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=334147&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original>. Viitattu 9.5.2014.
- HE 82/1995 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaksi lainsäädännöksi. Saatavissa <http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+82/1995+YKSITYISKOHTAISSET+PERUSTELUT+1/4&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=W.P>. Viitattu 10.7.2013.
- Lappalainen, Juha*: Oikeustapauskommentti KKO 1998:30. Teoksessa KKO:n ratkaisut kommentein I 1998, toim. Pekka Timonen, Helsinki 1998. Saatavissa

<http://haku.suomenlaki.com.login.ezproxy.ulapland.fi/#/kko/Book/Book/%252FKRIRJAT%252FKKOR%252F952-14-0079-X.xml/chp30>. Viitattu 8.1.2014.

LaVL 5/1994 vp Lakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä n:o 309/1993 vp perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta. Saatavissa <http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=LaVL+5/1994&base=erml&palvelin=www.riksdagen.fi&f=WP>. Viitattu 15.4.2014.

Mäki, Ida-Sofia: Tuomion purkaminen rikosasiassa – ihmisoikeusloukkaus – KKO 2008:24. Helsinki 2009. Saatavissa <http://www.edilex.fi.login.ezproxy.ulapland.fi/hlr/6158.pdf>. Viitattu 9.1.2014.

Recommendation No. R(2000)2 on the re-examination or reopening of certain cases at domestic level following judgments of the European Court of Human Rights. Saatavissa <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=334147&Site=CM>. Viitattu 25.8.2013.

Recommendation Rec(2004)6 on the improvement of domestic remedies. Saatavissa <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=743317>. Viitattu 22.5.2014.

Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeuksien rajoitusedellytykset. Vantaa 2001. Saatavissa <http://verkkokirjahylly.sanomapro.fi.login.ezproxy.ulapland.fi/teos/GACBJXCTCF#kohta.i>. Viitattu 13.4.2014.

Virallislähteet

HE 14/1958 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ylimääräistä muutoksenhakua koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 114/2004 vp Hallituksen esitys eduskunnalle riita-asioiden sovittelua ja sovinnon vahvistamista yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 9/2005 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen koskevien säännösten muuttamiseksi.

HE 70/2008 vp Hallituksen esitys eduskunnalle riita-asioiden oikeuspaikkaa koskevien säännösten muuttamiseksi.

HE 318/2010 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

KM 2002:8 Muutoksenhakukomitean jatkomietintö.

Oikeusturvaohjelmaa valmisteleva neuvottelukunta, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 16/2013: Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013-2025.

OikeuskäytäntöEuroopan ihmisoikeustuomioistuin

Huhtamäki v. Finland, 24.9.2012

Öcalan v. Turkey, 12.5.2005

Korkein oikeus

KKO 1961 II 145

KKO 1963 II 3

KKO 1964 II 78

KKO 1967 II 21

KKO 1972 II 107

KKO 1976 II 54

KKO 1986 II 56

KKO 1992:104

KKO 1996:123

KKO 1997:14

KKO 1997:193

KKO 1998:30

KKO 1998:33

KKO 1998:129

KKO 1999:50

KKO 1999:123

KKO 2000:109

KKO 2001:76

KKO 2002:57

KKO 2002:92

KKO 2003:20

KKO 2003:22

KKO 2003:55

KKO 2003:112

KKO 2005:109

KKO 2007:34

KKO 2007:35

KKO 2008:24

KKO 2009:80

KKO 2011:43

KKO 2011:100

KKO 2011:104

KKO 2011:106

KKO 2012:49

KKO 2012:51

KKO 2014:10

Ruotsin korkein oikeus

NJA 2006 s. 37

LYHENTEET

EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
HE	hallituksen esitys
IsL	isyyslaki (5.9.1975/700)
KKO	korkein oikeus
KML	kiinteistönmuodostamislaki (12.4.1995/554)
OK	oikeudenkäymiskaari (1.1.1734/4)
OYL	osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)
PL	Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)
RL	rikoslaki (19.12.1889/39)
ROL	laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (11.7.1997/689)
UK	ulosottokaari (15.6.2007/705)
VälimML	laki välimiesmenettelystä (23.10.1992/967)

I. JOHDANTO

1. Tutkielman aihe ja rajaus

Tutkielman aiheena on tuomion purkaminen siviiliprosessissa. Aihe on tärkeä tuomion aineellisen oikeellisuuden sekä ihmisten tuomioistuinlaitosta kohtaan tuntemaan luottamuksen kannalta, mutta ongelmallinen tuomioiden oikeusvoimaisuutta ajatellen. Oikeudenkäymiskaaren (OK, 4/1734) 31 luvun 7 §:n 1 momentin purkuperusteista 1 ja 4 kohdat sekä 11 § voidaan nähdä osoittavan tietyllä tapaa hakijan epäluottamusta ylimääräisen muutoksenhaun kohteena olevan tuomion antanutta tuomioistuinta kohtaan. Kyseisissä säännöksissä säännellään oikeuden jäsenen rikollista menettelyä jutun käsittelyssä, tuomioistuimen ilmeisen väärää lain soveltamista sekä vääränä henkilönä tuomitsemista.¹

Tuomion purkaminen on ylimääräistä muutoksenhakua. Ylimääräisellä muutoksenhaulla tarkoitetaan muutoksenhakua lainvoiman saaneeseen tuomioon, kun varsinaista muutoksenhakua koskeva määräaika on kulunut jo umpeen. Tarkoituksena on korjata selvästi väärät tai virheellisessä järjestyksessä ja oikeusturvatakeet laiminlyöden annetut tuomiot. Ylimääräisen muutoksenhaun mahdollisuutta vaatii sekä yhteiskunnan että yksityisten etu muunlaisen tilanteen ollessa oikeuskäsityksemme vastaista ja heikentäisi luottamustamme lainkäyttöön. Ylimääräisen muutoksenhaun tulee kuitenkin olla käytettävissä vain rajoitetuissa tapauksissa ja painavin perustein, jotta oikeusvarmuus sekä oikeusrauha toteutuvat mahdollisimman hyvin.² Tästä syystä tuomionpurkua koskevia säännöksiä tulisi tulkita lähtökohtaisesti rajoitetusti.

Vuoden 1958 hallituksen ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa esityksessä on oikeudenkäyntimenettelyn vaatimuksiksi asetettu varmuus, nopeus ja halpuus. Näistä oikeudenkäyntimenettelyä koskevista vaatimuksista tärkeimmäksi on nostettu oikeudenkäynnin varmuus, joka edellyttää menettelyn luovan riittävät takeet juttujen oikeasta ratkaisemisesta. Tämän toteuttamisessa tärkein keino on muutoksenhakukeinot, joiden avulla väärät tuomioistuinratkaisut saadaan oikaistuksi.³

---

¹ Niskanen - Ahonen - Laitinen 1999, s. 161.

² Jokela 2009, s. 343-344.

³ HE 14/1958 vp, s. 1.

Kun tuomio tulee lainvoimaiseksi, oikeusriitojen lopettaminen lopullisesti tulee entistä tärkeämmäksi, vaikka oikeusprosessissa pyritäänkin saavuttamaan aineellisesti oikeita ratkaisuja. Tästä huolimatta ylimääräisten muutoksenhakekeinojen sallimiselle on oikeuspoliittisia perusteita. Lainsäätäjä onkin katsonut tiettyntyyppiset virheet tai puutteet tuomiossa tai oikeudenkäyntimenettelyssä niin merkittäviksi, että oikeusrauhaa voidaan rikkoa vielä silloinkin, kun tuomio on saanut jo lainvoiman.⁴

Ylimääräisen ja varsinaisen muutoksenhaun periaatteellinen ero on siinä, että ylimääräinen muutoksenhaku tulee kyseeseen vain ennalta määritellyillä poikkeuksellisen tärkeiksi katsotuilla perusteilla, kun taas varsinaiseen muutoksenhakuun ei periaatteessa vaadita mitään erityisedellytyksiä.⁵ Mikäli ratkaisuun ei ole enää käytettävissä varsinaisia muutoksenhakekeinoja, on tuomio tullut lainvoimaiseksi. Varsinaisen ja ylimääräisen muutoksenhaun erottelussa ei tulisi kuitenkaan liiaksi korostaa tuomion lainvoimaisuutta muutoksenhakekeinojen erokriteerinä. Jos varsinaista muutoksenhakua luonnehditaan muutoksenhakekeinoiksi silloin, kun tuomio ei vielä ole saanut lainvoimaa ja ylimääräiset muutoksenhakekeinot puolestaan ovat käytössä silloin, kun tuomio on tullut lainvoimaiseksi, johtaa tällainen erokriteeri kehätodisteluun.⁶

Klassisena periaate-erona varsinaisen ja ylimääräisen muutoksenhaun välillä pidetään siis sitä, onko muutoksenhaku mahdollista tarkoin määritellyin perustein vai ei. Tämä erokriteeri voidaan kuitenkin havaita epätarkaksi ja tulkinnanvaraiseksi, kun otetaan huomioon, että varsinaisiin muutoksenhakekeinoihin kuuluva valituslupamenettely korkeimpaan oikeuteen edellyttää menestyäkseen laissa tarkemmin määriteltyjen perusteiden täyttymistä.⁷ Yksistään tähän erokriteeriin tukeutuminen ei siten tunnu mielekkäältä. Muutoksenhakekeinojen eroavuutena voidaan mainita myös se, että varsinaisille muutoksenhakekeinoille on laissa säädetty suhteellisen lyhyet määräajat, kun taas ylimääräisissä muutoksenhakekeinoissa pidemmät määräajat ovat mahdollisia tai määräaikoja ei ole ollenkaan.⁸

Tutkimuksessani esittelen tuomionpurkua siviiliprosessissa kokonaisuudessaan, joten käsiteltäväksi tulevat purun muodolliset ja aineelliset edellytykset sekä menettely

---

⁴ Leppänen - Välimaa 1998, s. 125.

⁵ Leppänen - Välimaa 1998, s. 124.

⁶ Tirkkonen 1972, s. 430-431.

⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s.124-125.

⁸ Ks. määräajoista Leppänen - Välimaa 1998, s. 12.

tuomionpurussa. Tuomion purkamisessa tärkeänä ja huomioonotettavana näkökohtana on menettely todettujen ihmisoikeusloukkausten osalta. Ongelmana on ihmisoikeusloukkauksen sijoittuminen säänneltyihin purkuperusteisiin, purkuedellytykset sekä määräaikäsäännökset tällaisissa tapauksissa. En ota tutkimuksessa kuitenkaan laajemmin kantaa sinänsä mielenkiintoiseen kysymykseen valtion velvollisuuteen ihmisoikeusloukkausten hyvittämisestä. Rajaan tutkielman ulkopuolelle myös esimerkiksi ylimääräistä muutoksenhakua koskevan oikeusavun tarkemman käsittelemisen. Kiinnitän lopussa huomiota myös siihen, onko perusteltua säännellä erikseen tuomion purkamisesta ja kantelemisesta vai olisiko kyseiset muutoksenhakekeinot tarkoituksenmukaisempaa yhdistää.

Tutkimusmenetelmänä käytän lähinnä lainoppia eli oikeusdogmatiikkaa. Lähteinäni käytän säädöspohjaa, oikeuskirjallisuutta ja lainvalmisteluasiakirjoja. Lisäksi esittelen tutkimuksessani oikeuskäytäntöä, joka selventää tuomion purkamista käytännössä. Eräissä kohdin nostan esille myös Ruotsin oikeudellisen tilanteen tuomionpurussa. Siitä huolimatta, että tutkielmani rajautuu siviiliprosessiin, käytän tarpeen vaatiessa lähteenäni myös rikosasioiden oikeustapauksia. Tämä johtuu siitä, että lainvoimaisen tuomion purkuperusteet ovat osittain yhdenmukaiset riita- ja rikosasioissa. Lisäksi käytän lähteenäni kantelua koskevia korkeimman oikeuden tapauksia, koska myös kantelulla on yhtymäkohtia siviiliprosessin tuomionpurun kanssa.

2. Tuomionpurun kehitys

Tuomionpurkusäännöksillä on kohtuullisen pitkät perinteet, ja ne ovat olleet alkujaan erottamattomasti yhteydessä Ruotsi-Suomen kuninkaan tuomiovallan kehityksen kanssa. Keskiajalla kuninkaan tuomiovaltaan kuului hakea esiin totuus ja purkaa vääräperusteiset sekä liian ankarat tuomiot. Tästä huolimatta on mahdotonta osoittaa täsmällistä aikaa, jolloin tuomionpurkuasiat olisivat olleet erotettavissa omana, erillisenä kokonaisuutena muista oikeudenkäyntiasioista. Muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuudessaan kehittyi ja vakiintui vähitellen.⁹

Jo 1600-luvulla annettiin asetuksia, jotka koskivat tuomion purkamista. Vuoden 1669 täytäntöönpanosäännöstä käy ilmi, että kuninkaan hyväksytyä purkuhakemuksen tuli

---

⁹ Tirkkonen 1937, s. 50, 51, 54.

asia ottaa uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Lopulta tuomionpurkua säänneltiin 1734 vuoden laissa. Kyseisen lain OK 31:3:n mukaan jutun hävinneen osapuolen oli mahdollista esittää uusia perusteita, joilla saattoi saada lainvoimainen tuomio kumotuksi. Tämä ei estänyt kuitenkaan ulosmittausta. Lisäksi se, joka halusi käyttää hyväkseen uusia perusteita tuli pyytää kuninkaalta lupa niiden esittämiseksi ja tämän jälkeen vannoa puhtaantunnonvala sekä asettaa vakuus kuluista ja vahingosta. Siinä vaiheessa, kun Suomi itsenäistyi Venäjän vallasta, tuomiovallan käyttöä koskevat säännökset muuttuivat osittain ja ylin tuomiovalta saatettiin korkeimmalle oikeudelle. Kaiken kaikkiaan ne perusteet, jotka oikeuttivat tuomionpurkuun, olivat väljät ja epämääräiset.¹⁰ Tämän jälkeen tuomionpurkua koskeva oikeudenkäymiskaaren 31 luku on uudistettu vuonna 1960, ja sitä on myöhemmin eräiltä osin muutettu.¹¹

Purkuhakemukset ovat olleet kasvussa 1960-luvulta asti, kun taas hyväksytyjen hakemusten suhteelliset osuudet ovat jatkuvasti vähentyneet. Sekä hakemusmäärien kasvun että niiden hyväksymisprosentin laskun perusteella voi tehdä varovaisia päätelmiä kynnyksen alentumisesta hakemusten tekemisessä. Selityksenä tälle voi olla ihmisten kiristyneistä vaatimuksista tuomioistuinten toimintaa kohtaan sekä reagointiherkkyyden kasvusta epäiltäessä tuomioistuinten toiminnassa epäasianmukaisuuksia. Myös julkisuudessa paljon huomiota saaneet tapaukset, jotka ovat edenneet ylimääräiseen muutoksenhakuun asti, saattavat osaltaan vaikuttaa siihen, että hakemuksen tekemisen kynnys on alentunut kansalaisten keskuudessa. Reagointiherkkyyden myötä myös perusteettomia hakemuksia on entistä enemmän.¹² Ylimääräistä muutoksenhakua korkeimmassa oikeudessa koskevan uuden avustajapakon on ajateltu vähentävän sellaisia hakemuksia, joilla ei ole mahdollisuutta menestyä ja helpottavan siten korkeimman oikeuden työtaakkaa.¹³ Vuoden 2005 hallituksen esityksen mukaan sitä edeltäneinä vuosina korkeimmassa oikeudessa ratkaistujen ylimääräistä muutoksenhakua koskevien hakemusten määrä on vaihdellut noin 380-480 välillä. Valtaosa on ollut kanteluita tai purkuhakemuksia. Vakiintuneesti noin kolmessa neljäsosassa hakemus on hylätty tai jätetty tutkimatta.¹⁴

---

¹⁰ Tirkkonen 1937, s. 58, 60, 63, 76, 82.

¹¹ HE 9/2005 vp, s. 8.

¹² Niskanen - Ahonen - Laitinen 1999, s. 165.

¹³ HE 318/2010 vp, s. 21.

¹⁴ HE 9/2005 vp, s. 9.

II TUOMIONPURUN MUODOLLISET EDELLYTYKSET

1. Purun kohde

OK 31:7:n mukaan purkamisen kohteena on lainvoimainen tuomio. Tuomiolla tarkoitetaan siviiliprosessissa OK 24:1:n mukaan riita-asian pääasialliseksi ratkaisua, kun taas tuomioistuimen muut ratkaisut ovat päätöksiä. Vaikka OK 31 luvun säännöksissä puhutaan lainvoimaisten tuomioiden purkamisesta, kyseisen luvun 16 §:ssä säädetään myös lainvoimaiseen tuomioon rinnastettavat oikeudelliset ratkaisut tuomionpurun mahdollisiksi kohteiksi. Näillä tarkoitetaan lähinnä oikeudenkäynnissä annettuja erillisiä ratkaisuja, joilla on oikeusvoimavaikutus.¹⁵ Hallintolainkäyttöä koskevat purkuperusteet löytyvät hallintolainkäyttölain (586/1996) III osan 11 luvusta.

Yleensä tuomioistuimen antamia tuomioita ei pidetä mitättöminä, vaan tuomion virheellisyyksistä huolimatta pätemättömyys on mahdollista saada aikaan vain tuomiota moittimalla. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että eräissä poikkeustapauksissa tuomio voi olla suoraan mitätön tai ainakin normaaleja vaikutuksia vailla oleva. Tuomion purkaminen myös tällaisissa tapauksissa on katsottu olevan mahdollista epävarman tilan poistamiseksi silloin, kun varsinaista muutoksenhakukeinoa ei ole enää käytettävissä.¹⁶

Poikkeuksellista ylimääräisessä muutoksenhaussa on se, että siihen tukeutumalla on mahdollista murtaa tuomion lainvoimaisuus ja oikeusvoima. Ne ovat myös edellytyksenä sille, että ratkaisu voi tulla purun kohteeksi. Tuomion lainvoimaiseksitulon ajankohtaan liittyvät tärkeät oikeusvaikutukset, kuten oikeusvoimavaikutus.¹⁷

1.1. Lainvoimaisuus

Ratkaisun tulee siis olla lainvoimainen, jotta se voidaan purkaa. Tuomionpurun edellytyksenä ei kuitenkaan ole, että asiassa olisi ensin turvauduttu varsinaisiin muutoksenhakukeinoihin. Riittää, että määräaika varsinaisen muutoksenhakemuksen

---

¹⁵ Tirkkonen 1977, s. 432.

¹⁶ Lager 1972, s. 62-63.

¹⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 125.

tekemiseen on kulunut umpeen ja tuomio on sen seurauksena tullut lainvoimaiseksi. Lainvoimaisuusedellytyistä tarkastellaan vain hakijaan nähden. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomion tulee olla lainvoimainen siihen asianosaiseen nähden, joka purkua hakee.¹⁸

Tuomion lainvoimaisuuteen ei suoraan vaikuta pelkkä ylimääräisen muutoksenhakuineen käyttämisen mahdollisuus.¹⁹ Purkuhakemuksen menestyminen tarkoittaa kuitenkin lainvoimaisuuden kumoutumista ainakin osittain.²⁰ Tuomion lainvoimaisuus on merkityksellinen myös sen vuoksi, että tuomion vaikutukset syntyvät pääsääntöisesti vasta tuomion tultua lainvoimaiseksi.²¹

Tuomioistuimen ratkaisu tulee joissain tapauksissa lainvoimaiseksi heti julistamishetkellä. Näin on silloin, kun alioikeuden ratkaisuun ei saa poikkeuksellisesti hakea muutosta, kuten esimerkiksi kanteen peruuttamisessa sekä isyyden poissuljenta isyysasioissa (IsL 29 §, 700/1975). Myös korkeimman oikeuden tuomio on heti lainvoimainen. Yleensä alioikeuden ratkaisuun voi kuitenkin hakea muutosta ylemmästä oikeusasteesta. Muutoksenhakua kärjäoikeudesta hovioikeuteen säännellään OK 25 luvussa. Ellei tyytymättömyyttä ilmoiteta ja muutosta haeta säädettyjen määräaikojen puitteissa, tuomio tulee lainvoimaiseksi. Jos muutosta alioikeuden päätökseen haetaan hovioikeudelta, tuomio tulee lainvoimaiseksi, kun hovioikeus on antanut ratkaisunsa eikä valituslupaa korkeimmalta oikeudelta ole pyydetty säädetyssä määräajassa.²² Huomioon tulee ottaa myös se, että OK 30 a luvussa säännellään ennakkopäätösvalituksesta eli siitä, milloin on mahdollista hakea kärjäoikeuden ratkaisuun muutosta suoraan korkeimmalta oikeudelta.

Yksipuolinen tuomio tulee lainvoimaiseksi 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija sai todisteellisen tiedon kyseisestä tuomiosta, ellei takaisinsaantia haeta (OK 12:15.1). Jos takaisinsaantikanne nostetaan, asia siirtyy kärjäoikeuteen käsiteltäväksi. Edelleen kärjäoikeuden asiassa antaman tuomion lainvoimaisuus riippuu siitä, valitetaanko tuomiosta, kuten tavallisestikin.²³

Mahdollista on myös se, että tuomioistuimen ratkaisu saavuttaa vain osittaisen tai yksipuolisen eli relatiivisen lainvoiman. Osittainen lainvoima tulee kyseeseen, kun

---

¹⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 131.

¹⁹ Jokela 2004, s. 426.

²⁰ Leppänen - Välimaa 1998, s. 173-174.

²¹ Jokela 2004, s. 426.

²² Jokela 2004, s. 426-427.

²³ Jokela 2004, s. 427.

asianosainen hakee muutosta vain osaan tuomiolla ratkaistuihin vaatimuksiinsa ja kyse on ollut kanteiden objektiivisesta kumulaatiosta. Yksipuolinen lainvoima on kyseessä silloin, kun vain toinen asianosaisista valittaa tuomiosta. Tällöin tuomio tulee lainvoimaiseksi sitä asianosaista kohtaan, joka on tyytynyt tuomioistuimen ratkaisuun. Hänelle tulee kuitenkin oikeus valittaa ylemmän oikeuden tuomiosta, jos se on muuttanut alioikeuden tuomiota hänen vahingokseen. Myös tuomioistuin itse tulee sidotuksi antamiinsa tuomioihin. Tätä kutsutaan ratkaisun peruuttamattomuudeksi, mikä tarkoittaa, ettei tuomioistuin pysty enää peruuttamaan tai muuttamaan tuomiotaan. Huomioon tulee kuitenkin ottaa, että tuomioistuimella on vielä rajoitetusti mahdollisuus oikaista tai täydentää antamaansa tuomiota.²⁴ Tuomioistuimen lainvoimaisuus on merkityksellinen täytäntöönpanonkin kannalta, mistä säädetään tarkemmin ulosottokaarissa (UK, 705/2007).

1.2. Oikeusvoima

Oikeusvoimavaikutuksella tai oikeusvoimalla tarkoitetaan sitä, että tuomiolla vahvistetaan tulevaisuuteen nähden sitovasti, mikä asiassa on katsottava oikeaksi. Kaikkiin tuomioihin sisältyy aina tällainen lopullinen ja arvovaltainen vahvistaminen. Tuomion oikeusvaikutuksista oikeusvoimavaikutuksen voidaan katsoa olevan kaikista tärkein.²⁵

Oikeusvoimavaikutus turvaa osaltaan prosessin oikeussuojatehtävää. Jos prosessin tarkoituksiksi katsotaan oikeusrauhan tai oikeusjärjestyksen ylläpitäminen, eivät nämä tarkoitukset voisi toteutua, elleivät tuomioistuinratkaisut olisi sitovia tulevaisuudessakin ja siten oikeusvoiman vaikutuspiirissä. Elleivät tuomioistuinratkaisut tulisi oikeusvoimaisiksi, olisi samat riitakysymykset mahdollista saattaa aina uudelleen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tästä seuraisi hankaluuksia sekä valtiovallalle että asianosaisille. Julkinen etu ja yksityisten intressit siis vaativat tuomioistuinratkaisujen oikeusvoimasäännösten olemassaoloa.²⁶ Prosessilaissamme ei ole kuitenkaan nimenomaista säännöstä tuomioiden oikeusvoimasta.²⁷

---

²⁴ Jokela 2004, s. 427.

²⁵ Jokela 2004, s. 423.

²⁶ Tirkkonen 1933, s. 36.

²⁷ Jokela 2004, s.428. Ks. tarkemmin oikeusvoimainstituution perustasta Tauno Tirkkonen 1933, s. 37-47.

Siviiliprosessissa oikeusvoiman kattamaan alaan (oikeusvoiman objektiivinen ulottuvuus) kuuluu oikeustositseikat, joihin kantaja on oikeudenkäynnissä vedonnut sekä oikeustositseikat, jotka johtavat samaan oikeusseuraamukseen kuin vedotut oikeustositseikat. Oikeusvoiman piiriin kuuluu myös kantajan oikeudenkäynnissä esittämät vaatimukset. Vastaajan osalta oikeusvoiman kattamaan alaan kuuluu kaikki mahdolliset kannetta vastaan puhuvat oikeustositseikat. Väliä ei ole sillä, onko vastaaja tosiasiallisesti vedonnut niihin. Oikeusvoima ei ulotu tuomion jälkeen tapahtuneisiin tosiasioihin eli jälkisattumuksiin.²⁸

Suomen oikeudessa pääsäännön mukaan tuomion oikeusvoima ulottuu vain asianosaisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että aikaisemman tuomiolla ratkaistun oikeudenkäynnin ja uuden oikeudenkäynnin asianosaisten tulee yleensä olla samoja. Henkilöiden ei kuitenkaan tarvitse olla samassa asianosaisasemassa. Siten on mahdollista, että kantaja ja vastaaja vaihtavat rooleja toisinpäin uudessa oikeudenkäynnissä.²⁹ Oikeusvoimavaikutus voi vain poikkeustapauksissa ulottua kolmanteenkin. Esimerkkinä voidaan mainita se, jos riitajutun kohde on lainvoimaistumisen jälkeen siirtynyt aineellisoikeudellisella yleis- tai erityisseuraannolla kolmannelle.³⁰

Oikeusvoimalla voidaan katsoa olevan positiivinen ja negatiivinen vaikutus. Positiivinen vaikutus (prejudisiaalinen vaikutus) tulee esille uudessa oikeudenkäynnissä, kun oikeusvoimaisesti ratkaistu seikka on siinä ennako- eli esikysymyksen luonteisena esillä. Tällöin oikeusvoimavaikutuksen vuoksi kyseinen seikka on viran puolesta laitettava tuomioperusteeksi. Jos esimerkiksi saaminen on lainvoimaisella tuomiolla vahvistettu, ei myöhemmässä saamisen suorittamista koskevassa oikeudenkäynnissä pystytä enää pätevästi kiistämään itse saamista. Positiivinen oikeusvoimavaikutus liitetään perinteisesti siviilituomioihin.³¹

Oikeusvoiman negatiivinen vaikutus tarkoittaa sitä, ettei uudessa oikeudenkäynnissä voida enää tutkia asiaa, josta on jo annettu lainvoimainen tuomio. Juttu on jätettävä viran puolesta tutkimatta, koska jutun käsittelylle ehdoton prosessinedellytys puuttuu.³²

---

²⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 129-130.

²⁹ Tirkkonen 1977, s. 275.

³⁰ Havansi 2007, s. 180.

³¹ Jokela 2004, s. 428-429.

³² Jokela 2004, s.428-429.

Tämä merkitsee *ne bis in idem* –periaatteen eli ”ei kahdesti samassa asiassa” -säännön soveltamista.³³ Kyseinen periaate merkitsee sitä, että oikeusvoima estää jo kertaalleen oikeusvoimaisesti ratkaistun asian käsittelemisen ja ratkaisemisen uudelleen. Periaate kertoo, minkälainen vaikutus jo aikaisemmin oikeusvoimaisesti ratkaistulla seikalla on uuden prosessimenettelyn kulkuun.³⁴ *Ne bis in idem* –periaate tulee noudatettavaksi myös *lis pendens* –vaikutuksen muodossa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei samaa asiaa, joka on jo vireillä tuomioistuimessa, voida saada uuden oikeudenkäynnin kohteeksi eri kanteella.³⁵

Lainvoimaisuus ja oikeusvoima eroavat toisistaan ensiksikin siinä, että lainvoiman merkitys rajoittuu päättyneeseen prosessiin, kun taas oikeusvoima ilmenee uudessa oikeudenkäynnissä. Toiseksi lainvoima on riippumaton tuomion sisällöstä, kun taas oikeusvoiman kannalta juuri tuomion sisällöllä on ratkaiseva asema. Näistä eroavaisuuksista huolimatta tuomion lainvoimaiseksi tuleminen on välttämätön edellytys ratkaisun oikeusvoimavaikutuksen syntymiselle.³⁶ Oikeusvoimavaikutus ei ole poikkeukseton, ja oikeutemme tunteekin erilaisia muutoksenhakukeinoja oikeusvoimavaikutuksen kumoamiseksi. Näistä tämän tutkielman kannalta oleellisin on tuomion purkaminen.³⁷

Korkein oikeus ottaa kantaa oikeusvoiman ulottuvuuteen päätöksessään KKO 2003:112. Kyseisessä tapauksessa B Oy oli ollut velkaa A:lle. B Oy maksoi A:lle velkansa takaisin varoilla, jotka oli saanut velaksi C Oy:ltä. Takaisinsaantikanteen perusteella A:lle maksettu velka määrättiin käräjäoikeuden lainvoiman saaneella tuomiolla peräytymään B Oy:n konkurssipesään. Sama velan maksu oli C Oy:n konkurssipesän A:ta vastaan ajaman takaisinsaantikanteen perusteella määrätty myöhemmin annetulla lainvoimaisella tuomiolla peräytymään myös C Oy:n konkurssipesään. A:n palautusvelvollisuuden määrää C Oy:lle tosin soviteltiin. A joutui kuitenkin samasta rahamäärästä vastuuseen kahdelle eri osapuolelle kahden eri takaisinsaantikanteen perusteella, vaikka hän oli saanut vain kertaalleen hyväksen kyseisen maksun. KKO:n mukaan hovioikeuden antaman tuomion osapuolina olivat C Oy:n konkurssipesä kantajana ja A vastaajana, kun taas käräjäoikeuden yksipuolisella tuomiolla ratkaistussa asiassa osapuolina ovat olleet B Oy:n konkurssipesä kantajana ja A vastaajana. Koska takaisinsaantivaatimuksen esittäjinä ovat olleet eri

³³ Tirkkonen 1977, s. 278.

³⁴ Tirkkonen 1933, s. 56-57.

³⁵ Lappalainen 2001a, s. 407-408.

³⁶ Tirkkonen 1972, s. 432.

³⁷ Tirkkonen 1933, s. 509.

konkurssipesät, yksipuolisella tuomiolla ei ole sitovaa vaikutusta C Oy:n ja A:n välisessä suhteessa, eikä se näin ollen ole estänyt C Oy:n konkurssipesän A:han kohdistaman kanteen tutkimista. Yksipuolista tuomiota ei voida purkaa pelkästään sillä perusteella, että hovioikeuden tuomiossa palautusvelvollisuuden kohteena on samaan A:lle suoritettuun velan maksuun perustuva määrä kuin yksipuolisessa tuomiossa. Koska yksipuolisella tuomiolla ja hovioikeuden tuomiolla ei ole toisiinsa nähden sitovaa vaikutusta, A voi sanottujen ratkaisujen estämättä ajaa kannetta sen välttämiseksi, että hänen vahingokseen jää saamansa velan maksun yksinkertaisen määrän ylittävä palautusvelvollisuus. KKO hylkäsi hakemuksen.

1.3. Tuomiot

Kuten OK 31:7:stä ilmenee, erityyppisten tuomioiden suhteen ei ole tehty rajoituksia niiden kelpoisuudesta olla tuomionpurun kohteena. Siten purkaminen on katsottava mahdolliseksi yleensä kaikkien tuomioiden osalta, olipa kyse suoritus- eli velvoittamistuomiosta, vahvistustuomiosta tai muotoamistuomiosta.³⁸ Itsestään selvää on myös se, että tuomion tulee olla kotimaisen tuomioistuimen antama, jotta se voidaan purkaa. Suomen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa purkaa muita kuin omien tuomioistuinten tuomioita.³⁹

Virheellisiä tuomioistuinratkaisuja on kahta laatua. Ensiksikin on asiallisesti eli aineellisesti väärä tuomioistuinratkaisu ja toiseksi on prosessuaalisesti eli muodollisesti virheellisiä ratkaisuja. Asiallisesti vääräksi voidaan katsoa ratkaisu, jossa sen sisällys ei vastaa ulkoprosessuaalista asiantilaa. Tuomioistuinratkaisu on taas muodollisesti virheellinen, jos oikeudenkäynnissä on sattunut prosessuaalinen virhe, joka vaikuttaa ratkaisun pätevyyteen.⁴⁰ Tuomion purkaminen perustuu siihen, että ratkaisu on asiallisesti virheellinen.⁴¹

Tuomionpurun kohteena voi olla tuomioistuimen tavallinen tuomio, yksipuolinen tuomio, välituomio tai osatuomio.⁴² OK 24:6.1:n mukaisella välituomiolla ratkaistua ennakkoluonteista kannetta voidaan pitää normaalina tuomiona ja sen oikeusvaikutukset

---

³⁸ Lager 1972, s. 67-68.

³⁹ Lager 1972, s. 63.

⁴⁰ Tirkkonen 1977, s. 313.

⁴¹ Tirkkonen 1977, s. 423.

⁴² Leppänen - Välimaa 1998, s. 128.

ovat samat kuin jos se olisi ratkaistu erillisessä oikeudenkäynnissä. Tuomio on siten heti valituskelpoinen, ja se saavuttaa lainvoimaisena myös oikeusvoiman.⁴³

OK 24:6.2:n mukaisella ”kanteen sisäisellä” välituomiolla ei ole oikeusvoimaa oikeudenkäynnin ulkopuolella, eikä siihen voida hakea muutosta ennen kuin asiassa on annettu lopullinen tuomio. Mikäli OK 24:6.2:n mukainen välituomioksi aiottu ratkaisu onkin lopullinen tuomio asiassa, eli kanne hylätään, sen vaikutukset ovat samat kuin tuomiolla yleensä. Jos tuomioon haetaan muutosta ja hovioikeus päätyy välituomioksi katsottavaan ratkaisuun palauttaen jutun jatkomenettelyä varten alioikeuteen, voitanev hovioikeuden ratkaisun katsoa olevan valituskelpoinen, vaikka kyse onkin OK 24:6.2:n mukaisesta välituomiosta. Muussa tapauksessa kärjäoikeuden lopullisen tuomion jälkeen hovioikeus voisi joutua ottamaan uudelleen kantaa palauttamisratkaisunsa oikeellisuuteen. Kun hovioikeuden palautusratkaisuun voi yleensä muutoinkin hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, olisi perusteltua antaa samanlainen mahdollisuus tässäkin tapauksessa asianosaiselle, jolle päätös on vastainen.⁴⁴ Tuomionpurun salliminen kyseisenlaisissa tapauksissa ei kuitenkaan mitä luultavimmin tule kyseeseen, kun asian käsittely jatkuu vielä alioikeudessa ja tällaiseen välituomioon on mahdollista hakea muutosta lopullisen tuomion yhteydessä, jos se on ollut asianosaiselle vastainen.

Purun kohteena ei aina tarvitse olla tuomio kokonaisuudessaan. Purun kohteeksi kelpaa myös sellainen itsenäinen tuomion osa, joka voi olla valituksenkin kohteena.⁴⁵ Tuomioistuimen hakemuksia koskevia päätöksiä ei ole syytä laittaa tuomionpurussa eri asemaan. Esimerkiksi yrityssaneeraus- tai velkajärjestelyhakemuksen hylkäävä päätös saa myös oikeusvoiman ja identtinen uusi hakemus jätetään tutkimatta.⁴⁶

Tuomion purkukelpoisuuden kannalta ei ole merkitystä, onko tuomio annettu tavallisen menettelyn (ns. kontradiktorinen menettely) jälkeen vai yksipuolisella tuomiolla.⁴⁷ Yksipuolinen tuomio tulee kyseeseen dispositiivisessa riita-asiassa asianosaisen poissaolon tai siihen rinnastettavan laiminlyönnin perusteella.⁴⁸ Yksipuolisen tuomion osalta purkuperusteet ovat tosin rajoitetummin käytössä, koska todistusmenettelyä ei

---

⁴³ Lappalainen 2001b, s. 158.

⁴⁴ Lappalainen 2001b, s. 162-166.

⁴⁵ Rautio 2012, s. 1198.

⁴⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 129.

⁴⁷ Lager 1972, s. 63.

⁴⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 22.

yleensä ole suoritettu.⁴⁹

Myös erityistuomioistuinten ratkaisuihin on mahdollista hakea purkua. Vakuutus oikeuden antamiin ratkaisuihin voidaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta ylimääräisin muutoksenhakekeinoin, mikäli asia on erityislaissa säädetty sen toimivaltaan kuuluvaksi.⁵⁰ Laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (100/2013) säännellään nimenomaisesti ylimääräisestä muutoksenhausta. Lain 7:4:n mukaan pykälässä tarkemmin säänneltäviä asioita koskevassa ylimääräisessä muutoksenhausta noudatetaan soveltuvin osin riita-asioita koskevia OK 31 luvun säännöksiä. Työtuomioistuinta koskevassa laissa on myös säännös, jonka mukaan ylimääräisessä muutoksenhausta noudatetaan soveltuvin osin OK 31 luvun riita-asioita koskevia säännöksiä (laki työtuomioistuimesta 646/1974, 37 §). Erikoisuutena voidaan mainita valtakunnanoikeus, joka voi asianosaisen hakemuksesta purkaa tuomion noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetään (laki valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä 196/2000, 17 §).

1.4. Prosessinedellytysratkaisut

Lainvoimaiset prosessinedellytysratkaisut voidaan katsoa purkukelpoisiksi. Väliä ei ole sillä, onko asia virheellisesti tutkittu vai jätetty tutkimatta.⁵¹ Prosessinedellytyksillä tarkoitetaan sellaisia muodollisia seikkoja, joiden on oltava olemassa, jotta itse pääasia voidaan ottaa tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, eli kyse on oikeudenkäynnin muodollisista laillisuusedellytyksistä. Jos prosessinedellytyksissä on puute, kannetta ei voida tutkia, vaan se on jätettävä tutkimatta tai puute on korjattava.⁵² Eräänlaisena erityisenä ylimääräisenä muutoksenhakekeinona voidaan pitää korkeimman oikeuden toimivaltaa hakemuksesta poistaa virheellinen päätös, jolla asia on eri tuomioistuimissa jätetty lainvoimaisesti tutkimatta puuttuvan alueellisen toimivallan vuoksi ja osoitettava juttu oikeaan tuomioistuimeen, jos jokin ensiksi mainituista tuomioistuimista katsotaankin toimivaltaiseksi (OK 10:24.2).⁵³

---

⁴⁹ Lager 1972, s. 63.

⁵⁰ Jokela 2009, s. 345.

⁵¹ Rautio 2012, s. 1199.

⁵² Vuorenperä 2009, s. 105.

⁵³ Rautio 2012, s. 1200.

Prosessinedellytysratkaisuista tuomioistuimen alueellista toimivaltaa koskeva asia on sinänsä erityisessä asemassa, että OK 31:1.2:ssä säädetään, ettei pääasian ratkaiseminen alueellista toimivaltaa vailla olevassa tuomioistuimessa ole peruste poistaa ratkaisua tuomiovirhekantelun johdosta. Hallituksen esityksessä kyseistä kantelua koskevaa rajoitusta on perusteltu sillä, että muutoksenhakutuomioistuimella on OK 10:23:n mukaan vain rajoitetusti oikeus tutkia, onko asia tutkittu ehdottoman oikeuspaikkasäännöksen mukaisessa tuomioistuimessa ja siten on johdonmukaista, ettei ylimääräisellä muutoksenhaulla voida jälkikäteen puuttua tuomioistuimen alueellista toimivaltaa koskevaan puutteeseen. Yleisesti ottaen mahdollisuus ylimääräiseen muutoksenhakuun ei tule olla laajempaa kuin varsinaiseen muutoksenhakuun. Mikäli OK 31:1.2:n mukaista rajoitussäännöstä ei olisi, asianosainen, joka on tyytynyt alioikeuden lainvoimaiseksi tulleeseen ratkaisuun kiinnittämättä huomiota mahdolliseen toimivaltapuutteeseen, voisi kantelulla rajoituksetta hakea tuomion poistamista alueellisen toimivallan puutteeseen vetoamalla. Toisaalta sitten asianosainen, joka olisi hakenut muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun riitauttamatta samalla sen alueellista toimivaltaa, ei voisi enää menestyksekkäästi tehdä kantelua puuttuvaan alueelliseen toimivaltaan perustuen, koska puute korjaantuu muutoksenhakuasteessa. Tällainen eroavuus ei ole perusteltua. Perusteltuna ei voida pitää myöskään sitä, että kun asiassa on jo annettu pääasiaratkaisu, se poistettaisiin pelkästään sillä muodolliseksi katsottavalla perusteella, että asia on tutkittu muussa kuin ehdottoman oikeuspaikkasäännöksen mukaisessa tuomioistuimessa. Pelkästään vakavien virheiden tai puutteiden perusteella voidaan puuttua lainvoimaiseen tuomioon.⁵⁴

Kun kantelumahdollisuus on poistettu alueellisen toimivallan puutteen perusteella, on seuraavaksi mietittävä, voidaanko asiaa koskevaa prosessinedellytysratkaisua saada purun kohteeksi. Jos lähtökohdaksi otetaan hallituksen esityksessäkin esitetty argumentti siitä, että lainvoimaiseen tuomioon tulee puuttua vain vakavien virheiden tai puutteiden perusteella, tuomarin rikollinen menettely tulisi luontevimmin kyseeseen purkuperusteista. Mikäli tuomarilla olisi poikkeuksellisesti intressejä tutkia asia virheellisessä forumissa, voisi tämän intressin olettaa heijastuvan myös pääkäsittelyyn ja rikollista menettelyä voidaan muutoinkin pitää erityisen moitittavana. Muiden purkuperusteiden kohdalla asian käsitteleminen väärässä forumissa ei heijastune itse pääasian käsittelyyn niin voimakkaasti. Huomionarvoista on kuitenkin, että tuomarin

---

⁵⁴ HE 70/2008 vp, s. 56.

menettelyn tulisi olla niin virheellistä, että sitä voitaisiin pitää rikoslain mukaisena virkarikoksena.

Huomioon tulisi ottaa asianosaisen intressin painavuus sekä tarpeettomien oikeudenkäyntien välttäminen. Siinä tapauksessa, että voitettavana olisi vain asian käsitteleminen toisessa tuomioistuimessa, ei tarvittavaa intressiä päätöksen purkamiselle luultavasti ole. Tällöin voidaan hallituksen esityksen perusteluihin tukeutuen päätellä, ettei tuomionpurun salliminen ole peruteltua, kun asiassa on jo annettu asianmukainen pääasiantarkaisu. Jos tällaisissa tapauksissa virheellisessä forumissa annetun tuomion perusteella sallittaisiin tuomion purkaminen, lain tarkoitus vesittyisi ja OK 31:1.2:n rajoitus olisi mahdollista kiertää.

1.5. Muut prosessiratkaisut

Tuomioistuimen antamat prosessiratkaisut oikeudenkäynnin aikana, joihin saa hakea muutosta vasta pääasian yhteydessä ovat yleensä purkukelvottomia.⁵⁵ Esimerkiksi OK 17:7:n mukaiseen todistelun torjumista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta vasta pääasian yhteydessä. Jos erillinen muutoksenhaku ei olisi kiellettyä, pääasian käsittely viivästyisi ja muutoksenhakutuomioistuimessa voisi olla samanaikaisesti vireillä useita asian eri vaiheisiin liittyviä valituksia. Tästä syystä erillisen muutoksenhaun kieltä voidaan pitää perusteltuna.⁵⁶ Tällaisia ei-lopullisia ratkaisuja ei siten lähtökohtaisesti voitaisi rinnastaa lainvoimaisiin tuomioihin.

Korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 1998:129 otetaan kantaa prosessiratkaisun rinnastettavuudesta lainvoimaiseen tuomioon. Kyseisessä riita-asiassa käräjäoikeus velvoitti kantajan vaatimuksesta vastaajia tuomaan oikeuteen päätöksessä yksilöidyt asiakirjat. Vastaajat vaativat hovioikeutta poistamaan kyseisen käräjäoikeuden päätöksen OK 31:1:n nojalla tuomiovirheen perusteella. Hovioikeus jätti kantelun tutkimatta. Vastaajat valittivat asiasta korkeimpaan oikeuteen. KKO totesi, että oikeudenkäynnin aikana tehtyyn ratkaisuun saa erikseen hakea muutosta valittamalla vain, jos se on nimenomaisesti sallittu. Muutoin ratkaisuun on haettava muutosta samalla, kun haetaan muutosta pääasiassa. OK 31:16:n mukaan kantelu voidaan kohdistaa myös lainvoiman saaneeseen tuomioon rinnastettavaan oikeudelliseen

---

⁵⁵ Rautio 2012, s. 1200.

⁵⁶ Jokela 2004, s. 468.

ratkaisuun. Koska kysymyksessä ei ollut lainvoimaisesta tuomiosta, kantelun mahdollisuus riippui siitä, onko päätös rinnastettavissa lainvoimaiseen tuomioon. Tämä edellyttäisi muun ohella, että päätös on lainvoimaisen tuomion tavoin lopullinen. KKO:n mukaan kun päätökseen voidaan hakea muutosta pääasiallisen yhteydessä eikä sillä siten ole lopullisesti ratkaistu kysymystä asiakirjan esittämisvelvollisuudesta, ei sitä voida oikeudellisenä ratkaisuna rinnastaa lainvoimaiseen tuomioon.

Kuten päätöksestä ilmenee, prosessiratkaisua ei pidetä tuomiona, mutta ei myöskään OK 31:16:n mukaisena lainvoimaiseen tuomioon rinnastettavana oikeudellisenä ratkaisuna. Vaikka tapauksessa on kyse kantelusta, OK 31:16 koskee myös tuomiopurkua, minkä vuoksi tapaus soveltuu myös niihin. Lähtökohtaisesti kantelun ja purun kohteiden voidaan muutoinkin katsoa olevan samat.⁵⁷ Korkein oikeus on antanut myös ratkaisun, jossa kanne on hyväksytty, vaikka kyse on ollut kärjäoikeuden oikeudenkäynnin aikana antamasta ratkaisusta, johon on saanut hakea muutosta pääasian yhteydessä.

Ratkaisussa KKO 1999:50 kärjäoikeus oli isyyden vahvistamista koskevassa riita-asiassa velvoittanut kuolleen miehen lähisukulaisia antamaan verinäytteet isyyden selvittämiseksi. KKO totesi, että kärjäoikeuden oikeudenkäynnin aikana tekemään ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla vain, jos se on nimenomaisesti sallittu. Tässäkin tapauksessa muutoksenhaku on mahdollista pääasian yhteydessä, joten kärjäoikeuden verinäytteen antamiseen velvoittava ratkaisu ei ole lopullinen, eikä se lähtökohtaisesti ole rinnastettavissa lainvoimaiseen tuomioon. KKO toteaa ratkaisussaan, että vastoin asianomaisen henkilön tahtoa tapahtuva tutkimukseen noutaminen ja verinäytteen ottaminen merkitsevät puuttumista hänen vapauteensa ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteensa. Asianomainen voi kuitenkin pääasiallisen ratkaisusta valittaessaan hakea muutosta myös tällaiseen määräykseen. KKO perustelee kanteen hyväksymistä sillä, että edellä mainittujen oikeushyvien loukkaus on saattanut jo tapahtua ja ratkaisu, jolla henkilö on velvoitettu antamaan verinäyte, voidaan rinnastaa tosiasiallisilta vaikutuksiltaan lopulliseen tuomioon.

Korkeimman oikeuden vuoden 1998 ratkaisua voidaan pitää pääsääntönä, johon poikkeukset ovat kuitenkin joissain tapauksissa mahdollisia.⁵⁸ Poikkeaminen on mahdollista, kun kyseessä on riittävän voimakkaat oikeusturvasyyt. Pääsäännöstä poikkeaminen on sitä perustellumpaa mitä vähemmän tosiasiallista merkitystä

---

⁵⁷ Ks. kantelun ja purun kohteista Tirkkonen 1977, s. 412.

⁵⁸ Rautio 2012, s. 1200.

myöhemmin tehtävällä valituksella käytännössä olisi. Painoarvoa tulisi tarvittaessa antaa myös ratkaisun merkittävyydelle asianosaisen kannalta sekä väitetyn virheen vakavuudelle. Käräjäoikeuden prosessuaalisen päätöksen voidaan tällaisissa tapauksissa nähdä poikkeuksellisesti rinnastuvan tosiasiallisesti lainvoimaiseen ratkaisuun.⁵⁹ Edellä käsiteltyjen ratkaisujen jälkeen annetussa päätöksessä KKO 1999:123 käräjäoikeuden antamaan prosessiratkaisuun ei ole voitu hakea erikseen muutosta ylimääräisellä muutoksenhaulla. Korkein oikeus on muun muassa todennut, ettei oikeus hakea ratkaisuun muutosta pääasiallisen yhteydessä käy asianosaisen kannalta merkityksettömäksi, kun mahdollinen väärä päätös ja sen haitalliset vaikutukset asianosaiselle voidaan ainakin pääosin korjata hovioikeuden ratkaisulla. Tapauksessa käräjäoikeuden päätöstä ei voitu rinnastaa tosiasiallisilta vaikutuksiltaan lainvoimaiseen tuomioon. Tämä näyttäisi vahvistavan edellä esitetyn pääsäännön prosessiratkaisujen kelpaamattomuudesta purun kohteeksi, vaikka mahdollisuus poikkeuksiin tulee pitää mielessä. Tapauskohtainen arviointi on siten paikallaan.⁶⁰

1.6. Tuomioistuimen vahvistama sovinto

Aikaisemman lainsäädännön mukaan tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon ei ollut yleensä mahdollista hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin.⁶¹ Vastaavasti aikaisemmin on katsottu, ettei tuomioistuimen vahvistamaa sovintoa voida purkaa.⁶² Tuomioistuimen vahvistama sovinto on mahdollista dispositiivisissa riita-asioissa, joissa asianosaiset voivat tehdä aineellisoikeudellisen sovinnon oikeudenkäynnin kohteena olevasta oikeussuhteesta ja pyytää tuomioistuinta vahvistamaan kyseinen sovinto. Oikeudenkäynti päättyy sovinnon vahvistamiseen.⁶³

Nykyisin kuitenkin OK 20:5:ssä säädetään, että tuomioistuimen ratkaisuun sovinnon vahvistamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta noudattaen, mitä muutoksen

---

⁵⁹ Leppänen 2000, s. 131.

⁶⁰ Ks. myös KKO 2012:51, jossa käräjäoikeuden hylkäämään vaatimukseen rikosjutun käsittelemisestä kiireellisenä ei voitu hakea erikseen tuomion purkamista. Asianosainen voi aina tehdä uuden hakemuksen asiansa käsittelemisestä kiireellisenä. Kyse oli sellaisesta tuomioistuimen materiaaliseen prosessinjohtoon kuuluvasta menettelyllisestä ratkaisusta, joka ei saavuta lain- ja oikeusvoimaa eikä siihen ole tarvetta puuttua purkuteitse. Hakemus jätettiin tutkimatta.

⁶¹ Lager 1972, s. 75.

⁶² Leppänen - Välimaa 1998, s. 130-131. Ks. KKO 1992:104, jossa korkeimman oikeuden mukaan tuomioistuimen vahvistamaa sovintoa ei voitu purkaa, vaan sitä voitiin moittia aikaisemman OK 20 luvun 5 §:n nojalla.

⁶³ Lager 1972, s. 74-75.

hakemisesta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään. Asiaa koskevan hallituksen esityksen mukaan vahvistetut sovinnot rinnastetaan muutoksenhaun ja lainvoimaisuuden osalta tuomioon, joten sovintoon haetaan muutosta, kuten tuomioihin. Siten muutosta voidaan hakea ratkaisuun, jolla sovinto on vahvistettu, mutta myös ratkaisuun, jolla sovinnon vahvistamista koskeva pyyntö on hylätty. Myös mahdolliset valitusperusteet ovat samat kuin yleensäkin tuomioistuimen ratkaisusta valitettaessa. Nykyistä 5 § säädettyä poistettiin aikaisempi säännös erityisen sovinnon moitekanteen tekemisestä.⁶⁴

Tuomioistuimen antaman sovinnon vahvistamista koskevan ratkaisun rinnastaminen muutoksenhaun osalta tuomioon merkitsee sitä, että myös ylimääräiset muutoksenhakekeinot ovat niiden osalta käytettävissä. Siten myös vahvistetun sovinnon purkaminen tulee kyseeseen. Purkuperusteet voivat kuitenkin vain rajoitetusti soveltua sovinnon vahvistamista koskeviin ratkaisuihin. Tämä johtuu siitä, että sovinto on asianosaisten välinen sopimus, eikä sitä voida pitää tuomioistuimen sisällöllisenä kannanottona asianosaisten riitaan näytön vastaanottamisen ja oikeusohjeiden soveltamisen seurauksena. Esimerkkinä voidaan mainita OK 31:7.1:n 4 kohdassa tarkoitettu ilmeisen väärä lain soveltaminen. Tällaisessa tapauksessa sillä voitane hallituksen esityksen mukaan tarkoittaa lähinnä sitä, että sovinnossa on sivuutettu lain pakottavia säännöksiä, kuten sovinnon vahvistaminen asiasta, josta voidaan määrätä vain tuomioistuimen ratkaisulla. Toisaalta tämä voi olla myös OK 31:1:n mukainen peruste kannella ratkaisusta.⁶⁵

Myös todisteisiin liittyvien purkuperusteiden soveltuminen tuomioistuimen sovinnon vahvistamiseksi annettuun ratkaisuun on kyseenalaista. Tämä johtuu siitä, että sovintoa vahvistettaessa asiassa ei esitetä todistelua, tai tuomioistuin ei ainakaan perusta ratkaisuaan siihen. Poikkeuksen saattaa muodostaa tilanne, jossa esikysymyksen luonteisesti on selvitetty seikka tai olosuhde todistelulla, minkä perusteella on päädytty sovintoon, jonka tuomioistuin on sitten vahvistanut.⁶⁶

---

⁶⁴ HE 114/2004 vp, s. 55-56.

⁶⁵ HE 114/2004 vp, s. 57-58.

⁶⁶ HE 114/2004 vp, s. 58.

1.7. Välitustuomiot

Välitustuomio tulee kyseeseen yksityisoikeudellisessa riita-asiassa, jossa asianosaiset olisivat voineet tehdä sovinnon. Välitustuomiolla ratkaistaan riitakysymykset asianosaisia sitovasti.⁶⁷ Välimiesmenettely on vaihtoehto, jolla voidaan täysin syrjäyttää tuomioistuimen siviiliprosessi. Yleensä kyseessä on vapaaehtoinen ja yksityisoikeudellisen oikeussuhteen osapuolien tahdonilmaisuun perustuva tuomioistuintien syrjäytys. Eräissä riita-asioissa se on kuitenkin lain säätämä pakollinen prosessitie (ns. legaalinen välimiesmenettely).⁶⁸ Välitustuomio on heti sen antamisesta lähtien oikeusvoimainen ja se on mahdollista panna täytäntöön pakolla.⁶⁹ Välitustuomioita ei lähtökohtaisesti voida purkaa niin kuin tuomioistuimen antamia lainvoimaisia tuomioita.⁷⁰

Ratkaisussa KKO 1964 II 78 korkein oikeus katsoi, ettei välitustuomio sisältänyt sellaista ratkaisua, joka olisi purettavissa.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa on otettu kanta, ettei välitustuomioita voida purkaa oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännösten mukaisesti, vaikka perustelut ovat olleet niukat. Merkitystä ei ole sillä, että ratkaisu on annettu vuoden 1928 välimiesmenettelylain (46/28) ollessa voimassa, koska vuoden 1992 laki välimiesmenettelystä (VälimML, 967/1992) ei tuonut merkittäviä muutoksia tässä suhteessa kyseiseen lakiin.⁷¹

Välitustuomio on heti lopullinen, eikä siihen ole varsinaisia muutoksenhakukeinoja. Sitä ei voida siis muuttaa tai kumota tuomioistuimessa aineellisen virheen tai kohtuuttomuuden johdosta. Jotkin karkeat puutteet aiheuttavat kuitenkin välitustuomion mitättömyyden ja mitättömyys on itsestään vaikuttava. Eräät vähemmän karkeat menettelyvirheet sen sijaan luovat mahdollisuuden välitustuomion kumoamiseen käräjäoikeudessa kumoamiskanteella.⁷²

---

⁶⁷ Hoppu 2008, s. 877.

⁶⁸ Havansi 2007, s. 54.

⁶⁹ Hoppu 2008, s. 877.

⁷⁰ Möller 1997, s. 77.

⁷¹ Hoppu 2008, s. 878.

⁷² Havansi 2007, s. 56.

Korkeimman oikeuden vuoden 1964 ratkaisun vähemmistön lausuman mukaan mitätön välitystuomio ei ole sellainen ratkaisu, joka olisi purettavissa. Toisen vähemmistölausuman mukaan anomus on jätettävä tutkimatta sen vuoksi, että välitystuomion mitättömyys voitiin saattaa haasteella tuomioistuimen tutkittavaksi. Nämä lausumat kuvastavat periaatetta, jonka mukaan ylimääräinen muutoksenhakukeino voi tulla kyseeseen vasta sitten, kun virhettä ei saada oikaistuksi ”normaaleilla” oikeuskeinoilla. Koska enemmistö ei nimenomaisesti tähän viitannut, voidaan olettaa heidän katsoneen, ettei välitystuomiota voitu pitää sellaisena ratkaisuna, joka oikeudenkäymiskaaren nojalla kelpaisi purkamisen kohteeksi. Korkeimman oikeuden ratkaisun johdosta ei voida kuitenkaan päätellä, että välitystuomion kumoamisperusteet olisivat tyhjentävästi lueteltu välimiesmenettelylain tuomion moite- ja mitättömyyssäännöksissä ja tämän vuoksi tuomion purkaminen ei tule sovellettavaksi siihen.⁷³

Periaatteellista estettä välitystuomion purkukelpoisuudelle ei ole ja esimerkiksi välimiesmenettelyyn liittyvä määräaika on mahdollista palauttaa OK 31 luvun mukaisesti tietyissä tapauksissa.⁷⁴ Purkukelvottomuus liittyneekin välimiesmenettelyn tuomioon ja sen perusteisiin. Välimiesmenettelyllä voidaan ratkaista riita-asia VälimML 2 §:n mukaisesti osapuolten sopimuksella. Osapuolten on mahdollista sopia riidan kohteesta sekä sovellettavasta menettelystä. He voivat esimerkiksi valita välimieheksi henkilön, joka yleisessä tuomioistuimessa tuomarina toimiessa olisi asiassa esteellinen tai he voivat sopia todistelun rajoittamisesta. Välimiesmenettelylaki ei myöskään aseta välimiehille velvollisuutta perustella ratkaisuaan. Tuomioistuimen siviiliprosessissa sitä vastoin noudatetaan oikeudenkäymiskaaren säännöksiä eikä asianosaisilla ole samanlaista valtaa disponoida prosessista. Menettelyjen erilaisuus johtaa välitystuomioiden purkukelvottomuuteen.⁷⁵

Jos välitystuomiot olisivat purkukelpoisia, ongelmia voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun välimiesmenettelyssä on rajoitettu todistelua ja purkua haetaan uusien todisteiden ilmaantuessa tai kun purkua haetaan tuomioon, joka perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen ja välitystuomion perustelut ovat hyvin niukat.⁷⁶ Legaalinen

---

⁷³ Hoppu 2008, s. 879.

⁷⁴ Ks. KKO 1996:123, jossa määräaika välitystuomion kumoamista koskevan kanteen nostamista varten oli palautettavissa oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 17 §:n nojalla.

⁷⁵ Hoppu 2008, s. 879-880.

⁷⁶ Hoppu 2008, s. 880.

välimiesmenettely on kuitenkin hieman eri asemassa. Tärkeänä esimerkkinä legaalista välimiesmenettelystä voidaan mainita osakeyhtiölain (OYL, 624/2006) mukainen osakkeiden lunastusoikeus ja –hinta osakeyhtiöiden sulautumisessa ja jakautumisessa sekä vähemmistöosakkeiden lunastamisessa. Toisin kuin tavallisessa välimiesmenettelyssä, legaaliossa välimiesmenettelyssä on oltava muutoksenhakumahdollisuus. Tällä mahdollisuudella päästä tuomioistuimeen kompensoidaan osapuolten lakisääteistä pakkoa osallistua välimiesmenettelyyn.⁷⁷ Havansin mukaan muutoksenhaun sallimista legaaliossa välimiesmenettelyssä edellyttää siis jo *access to court* -vaatimuksen mukainen oikeus tuomioistuinkäsittelyyn, joka sisältyy perusoikeuksiimme.⁷⁸ OYL 18:10:n mukaan välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi hakea siihen muutosta valittamalla käräjäoikeuteen. Käräjäoikeuden päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Legaaliossa välimiesmenettelyssä annetusta tuomiosta tehdyn valituksen perusteella annettu käräjäoikeuden päätös sekä siitä tehdyn valituksen johdosta annettu korkeimman oikeuden tuomio ovat purkukelpoisia oikeudenkäymiskaaren 31 luvun mukaisesti. Jos osakeyhtiölain mukaisiin lunastusriitojen välitystuomioon sovellettaisiin purkukieltoa, voitaisiin päätyä ongelmalliseen tilanteeseen. Purkukielto johtaisi siihen, että saman purkuperusteen rasittaessa sekä välitystuomiota että käräjäoikeuden ja korkeimman oikeuden ratkaisua kaksi jälkimmäistä voitaisiin purkaa, kun taas välitystuomion kohdalla se ei olisi mahdollista. Tuomionpurku voisi siten riippua sattumanvaraisesti siitä, milloin purkuperusteesta saadaan tieto. Osakeyhtiölain mukaisia lunastusriitoja koskee myös rajoitetumpi sopimusvapaus välimiesmenettelystä kuin tavallisissa riidoissa. Osakeyhtiölain aikaisemmissa esitöissä todetaan, että lunastusriitojen välimiesmenettely poikkeaa paikoitellen tavallisesta välimiesmenettelystä, koska niitä koskevat arvostuskysymykset on tarpeellista saattaa asiantuntijoiden harkittaviksi epäämättä osapuolilta varsinaisen oikeudenkäynnin tarjoamaa turvaa. Myös nämä seikat puoltavat legaaliossa välimiesmenettelyssä annettujen välitystuomioiden purkukelpoisuutta.⁷⁹

Myös muissa laeissa kuin osakeyhtiölaissa voi olla säännelty lakimääräisestä välimiesmenettelystä. Ovaskan mukaan tällaisissa tapauksissa tulisi selvittää, onko

---

⁷⁷ Havansi 2007, s. 56-57.

⁷⁸ Havansi 2004, s. 53.

⁷⁹ Hoppu 2008, s. 881-882.

välimiesmenettelyssä noudatettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) määräyksiä. Mikäli kyseisen sopimuksen 6 artiklan 1 kohdan vaatimukset täyttyvät, tulisi valitus käräjäoikeudessa jättää tutkimatta, kun taas muussa tapauksessa asia tulisi tutkia. Noudatettavaksi tulisi riita-asioiden käsittelyjärjestys.⁸⁰ Huomioon tulee ottaa, että kyseinen kannanotto koskee käräjäoikeuteen tehtäviä valituksia välitystuomioista. Kun otetaan kuitenkin huomioon Suomen perustuslain (PL, 731/1999) 21 §:n takaama oikeus muutoksenhakuun, joka ei ole rajoittamaton ja välimiesmenettelyn lakimääräisyys, ei muutoksenhaun epääminen asianosaiselta olisi välttämättä asianmukaista, kuten ei myöskään tuomionpurkumahdollisuuden epääminen. Näin on erityisesti siitä syystä, ettei asianosainen ole samassa määrin vapaaehtoisesti luopunut muutoksenhakuoikeudestaan, kuten periaatteessa tehdään, kun sovitaan vapaaehtoisesta välimiesmenettelystä. Vaikka osakeyhtiölaissa on välitystuomioita koskien erikseen säädetty muutoksenhakuoikeudesta käräjäoikeuteen ja tuomionpurku saattaisi olla tästä syystä helpommin perusteltavissa, ei ole syytä kuitenkaan sulkea muilta legaaliseen välitysmenettelyyn pakotetuilta asianosaisilta pelkästään tällä perusteella muutoksenhakuoikeutta pois.

Varjopuolena rajoituksettomalle muutoksenhakuoikeudelle voidaan nähdä se, että silloin mahdollisesti katoaa yksi välimiesmenettelyn hyödylliseksi katsottu piirre eli menettelyn nopeus. Tästä huolimatta perustuslain takaamalle oikeudelle tulisi antaa etusija, eikä pelkästään tällaiseen hyötyyn vetoamalla voitaisi kyseistä perusoikeutta sivuttaa. Perusoikeuksien rajoittaminen vaatii painavia perusteita ja rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia.⁸¹ Pellonpää, johon Ovaska on viitannut, on katsonut riippumattomaan ja puolueettomaan tuomioistuimeen pääsyä EIS:n näkökulmasta. Pellonpään mukaan EIS:n 6 artiklan vaatimuksen riippumattomasta ja puolueettomasta tuomioistuimesta voi täyttää myös legaalinen välimiesmenettely, eikä muutoksenhakuoikeutta aina tarvita.⁸² Huomioon tulee kuitenkin ottaa, että perustuslakiin on otettu EIS:sta laajempi muutoksenhakuoikeus.⁸³

---

⁸⁰ Ks. tarkemmin Ovaska 2007, s. 363-364.

⁸¹ Ks. perusoikeuksien rajoitusedellytyksistä Viljanen 2001, s. 37-39.

⁸² Ks. tarkemmin Pellonpää 2005, s. 357-358. Ks. myös Hallberg 2011, s. 786, jonka mukaan lainkäyttöelin, joka ei ole kansallisen oikeuden mukaan tuomioistuin, saattaa myös täyttää 6 artiklan vaatimukset riippumattomasta ja puolueettomasta tuomioistuimesta.

⁸³ Koska perustuslaissa on säännelty muutoksenhakuoikeudesta toisin kuin EIS:ssa, ei muutoksenhakuoikeutta voida tulkita pelkästään EIS:n 6 artiklan perusteella. Ks. LaVL 5/1994 vp, 3. Pykäläkohtaisia huomautuksia.

Ovaskan kannan mukaan se, että lailla on asetettu välimiesmenettely riidanratkaisumenettelyksi, ei vielä riko EIS:n määräyksiä. Vaihtoehdoksi jää joko muutoksenhaun salliminen tai epääminen riippuen menettelystä.⁸⁴ Toisin kuin Ovaska, Havansi on edellä esitetyn mukaisesti katsonut, että pääsy tuomioistuimeen ja oikeussuojan saatavuus vaativat muutoksenhakuoikeutta.⁸⁵

Vaikka välimiesmenettelyä voitaisiin pitää EIS:n 6 artiklan mukaisena lainkäyttöelimenä, jäljelle jää vielä perustuslain 21 §:n mukainen perusoikeus muutoksenhakuun, mikä puoltaa antamaan asianosaiselle oikeuden muutoksenhakuun legaalissa välitysmenettelyssä annettuun välitystuomioon. Rajausta kyseessä olevaan perusoikeuteen ei ole esitetty tarpeeksi täsmällisesti, jotta muutoksenhakuoikeus olisi asianmukaisesti rajattu pois käytöstä.⁸⁶ Edellä esitetty puoltaa legaalissa välitysmenettelyssä annetun välitystuomion kelpoisuutta varsinaisen muutoksenhaun ja sitä kautta myös tuomion purkamisen kohteeksi. Ylimääräinen muutoksenhaun voitaisiin ajatella olevan sallittua, vaikkei varsinaista muutoksenhakua sallittaisikaan, mutta tämä ei liene asianmukaista edellä esitetty huomioiden.

1.8. Purkuratkaisut

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 1963 II 3 katsonut, ettei päätös, jolla tuomio on purettu, ole purkukelpoinen. Oikeuskirjallisuudessa esitetyn kannan mukaan tuomiopurkuasiassa annettu ratkaisu on kuitenkin oikeusvoimainen ja siten sen tulisi olla myös purkukelpoinen.⁸⁷ Tämä kanta on otettu myös Ruotsissa.⁸⁸ Huomioon tulee kuitenkin ottaa se, että oikeusvoima koskee sekä päätöksiä, joilla hakemus on hyväksytty että päätöksiä, joilla se on hylätty. Jos korkein oikeus on esimerkiksi hylännyt purkuhakemuksen, uusi samansisältöinen purkuhakemus on aiemman päätöksen oikeusvoiman johdosta jätettävä tutkimatta. Uusi purkuhakemus on kuitenkin käytännössä useimmiten hylätty tutkimatta jättämisen sijasta.⁸⁹

---

⁸⁴ Ovaska 2007, s.364.

⁸⁵ Havansi 2004, s. 53

⁸⁶ Esimerkiksi välimiesmenettelylaissa ei ole suoraan säädetty, ettei muutoksenhakumahdollisuutta ole. Ks. Havansi 2012, s.1300.

⁸⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 130.

⁸⁸ Welamson 1994, s. 211.

⁸⁹ Lappalainen 2001a, s. 415.

Lager on puolestaan erottanut toisistaan purkumenettelyn eri vaiheet silloin, kun korkein oikeus on suostunut purkuhakemukseen. Hänen mukaansa tulisi ensiksikin erottaa vaihe, jossa purkuun suostutaan ja tuomio kumotaan ja poistetaan, mahdollisesti vain ehdollisesti. Toiseksi tulisi erottaa menettelyn vaihe, jossa pääasia tutkitaan ja ratkaistaan uudelleen. Tämä voi tapahtua välittömästi korkeimmassa oikeudessa tai toisessa tuomioistuimessa palauttamisen seurauksena. Ensimmäisen ratkaisuvaiheen voitaisiin katsoa olevan purkukelvoton. Se voitaisiin rinnastaa ratkaisuun, jossa ylioikeus palauttaa ratkaisun alioikeuteen. Tällöin ylioikeus ei vielä olisi irrottanut jutusta ja asian voitaisiin nähdä olevan tuomioistuimessa vielä vireillä. Jos ylimääräistä muutoksenhakua halutaan käyttää, sen tulisi siten kohdistua vasta lopulliseen asialliseen ratkaisuun.⁹⁰ Myös Leppänen ja Välimaa ovat yhtyneet näkemykseen, ettei purkupäätöstä koskevaa ylimääräistä muutoksenhakua voitane perustaa siihen, ettei ylimääräistä muutoksenhakua koskevaan hakemukseen olisi tullut suostua.⁹¹ Tätä kantaa puoltaa se, että itse pääasia on saatu jo tutkittua ja siihen on saatu ratkaisu.

1.9. Sillensäjättämispäätökset

Sillensäjättämispäätöksen kelpoisuus tuomionpurun kohteeksi on hieman epäselvää. Pääsääntönä on kuitenkin pidetty sillensäjättämispäätöksen purkukelvottomuutta.⁹² Jos juttu jää sillensä, oikeusvoimavaikutusta ei synny ja asia on mahdollista laittaa uudelleen vireille tuomioistuimessa. Väliä ei ole sillä, tehdäänkö asiasta erillinen sillensäjättämispäätös vai onko asiasta tehty pelkkä pöytäkirjamerkintä.⁹³ Tirkkonen on tosin pitänyt purkua mahdollisena myös sillensä jätetyssä asiassa.⁹⁴ Oikeuskäytännössä on lisäksi tapauksia, joissa sillensäjättämispäätöstä on pidetty kantelukelpoisina.

Esimerkiksi KKO 2012:49, jossa kantelun johdosta hovioikeuden tuomio poistettiin siinä tarkemmin määritellyiltä osin ja asia palautettiin takaisin hovioikeuteen käsiteltäväksi.

Vaikka ratkaisussa KKO 2012:49 sillensäjättämiskäytäntö kelpasi kantelun kohteeksi, ei hakijalle muodostunut sinänsä oikeutta jatkaa oikeudenkäyntiä hovioikeudessa

---

⁹⁰ Lager 1972, s.78-79.

⁹¹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 176.

⁹² Rautio 2012, s. 1199.

⁹³ Lappalainen 2001a, s. 414.

⁹⁴ Tirkkonen 1977, s. 412.

kokonaan siitä, mihin se oli jäänyt, vaan kyse oli tuomioistuimen velvollisuudesta ratkaista asia niiltä osin, kun se oli mahdollista kantelijan poissaolosta huolimatta.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2011:30 todennut, että kantelijan muutoksenhakukeinona hovioikeuden valituksen sillensäjättämiskäytäntöön on OK 26:22:ssä säädetty menettely ilmoittaa laillinen este hovioikeudelle 30 päivän määräajassa valituksen sillensä jättämisestä. Ilmoituksen jälkeen tehdystä hovioikeuden ratkaisusta haetaan muutosta KKO:ssa valittamalla, jos se myöntää valitusluvan. Kun kysymys on muutoksenhausta hovioikeuden valituksen sillensäjättämiskäytäntöön muulla kuin lailliseen esteeseen liittyvällä perusteella, muutoksenhakukeino on aikaisemmasta oikeuskäytännöstä ilmenevän oikeusohjeen mukaisesti kantelu.

Aiheellista lienee siten miettiä, voisiko sillensäjättämiskäytäntö kelvata myös tuomionpurun kohteeksi, kun pääsääntöisesti purun ja kantelun kohteita voidaan pitää samoina. Asialla voisi ajatella olevan merkitystä esimerkiksi silloin, kun määräaika sääntöjen vuoksi asiaa ei voitaisi saada enää tutkittavaksi. Yhtenä vaihtoehtona olisi suhtautua sillensäjättämispäätöksiin samalla tavoin kuin prosessiratkaisuihin, jotka ovat myös oikeusvoimakelvottomia ja pääsääntöisesti purkukelvottomia. Pääsääntönä voitaisiin edelleen pitää sillensäjättämispäätöksen purkukelvottomuutta, mutta ottaa yksittäistapauksessa huomioon oikeusturvanäkökohdat, jotka puhuisivat hakemuksen tutkimisen puolesta. Tällaiseen näkemykseen on viitattu myös korkeimman oikeuden ratkaisussa kantelun osalta.

Ratkaisussa KKO 2011:104 käräjäoikeus oli jättänyt kantajien nostaman testamentin moitetta koskevan kanteen käsittelyn sillensä, koska kantajat olivat jääneet pois valmisteluistunnosta. OK 31 luvun 1 ja 16 §:n mukaan kannella voidaan vain lainvoimaisesta tuomiosta tai siihen rinnastettavasta oikeudellisesta ratkaisusta. Ratkaisua, jolla asian käsittely on jätetty sillensä, ei yleensä voida pitää lainvoimaiseen tuomioon verrattavana oikeudellisena ratkaisuna. Tässä tapauksessa testamentin moitekanteen jäätyä sillensä kantajilla ei ole ollut mahdollisuutta saada asiaa enää uudelleen vireille. Heidän oikeusturvansa on tästä syystä edellyttänyt, että menettelyn oikeellisuus voidaan ylimääräisin muutoksenhakukeinoin saattaa ylemmän tuomioistuimen arvioitavaksi. Korkein oikeus katsoi, että käräjäoikeuden sillensäjättämiskäytäntö voidaan kannella.

Asian jättäminen sillensä voi johtua joko asianosaisen poissaolosta tai kanteen peruuttamisesta.⁹⁵ Päätöksen purkukelpoisuutta pohdittaessa täytyy miettiä tarkemmin sillensä jättämisen tilanteita ja sen seurauksia, jotta saadaan selville, onko purkamiselle olemassa tarvetta. Jos kantaja on jäänyt käräjäoikeuden tai hovioikeuden käsittelystä pois ja asia jätetään tämän seurauksena sillensä, purkuperusteet tulisivat todennäköisesti kyseeseen vain rajoitetusti. Purkuperusteista kyseeseen voisi mahdollisesti tulla OK 31:7.1:n 1 kohdan mukainen rikollinen menettely esimerkiksi avustaja tuomittavan käytöksen vuoksi tai 4 kohdan ilmeisen väärä lain soveltaminen, mikäli tuomari on tulkinnut sillensäjättämisedellytyksiä koskevia säännöksiä ilmeisen väärin. Tällöinkin ilmeisyyden vaatimus rajoittaa purkamisen mahdollisuutta. Väärä todiste sekä uusi seikka tai todiste purkuperusteena eivät mitä luultavimmin tule kyseeseen, kun sillensäjättämispäätös on pelkästään seurausta kantajan menettelystä, eikä sitä edellä esimerkiksi todistelua sillensäjättämispäätöksen saamiseksi. Kantajalla on kuitenkin oikeus saada asia uudelleen käsiteltäväksi, jos hän esittää laillisen esteen poissaololleen 30 päivän kuluessa sillensäjättämispäätöksestä ja näyttää sen toteen (OK 12:22, 26:22). Jos kantaja käyttää tätä oikeuttaan, mutta asia jätetään silti sillensä, voisi olla mahdollista esittää uusia seikkoja tai todisteita purkuperusteena. Tällöin kuitenkin tulee ottaa huomioon preklusiosäännökset, jotka rajoittavat kyseisen purkuperusteen käytettävyyttä.

Ei liene syytä asettaa sillensäjättämispäätöksen purkukelpoisuutta eri asemaan silloin, kun kantaja peruuttaa kanteen, vaikka kyse onkin aktiivisesta toimimisesta. Myös tällaisissa tapauksissa esimerkiksi avustajan rikollinen menettely olisi periaatteessa mahdollista. Kun kantaja peruuttaa kanteen alioikeudessa tai muutoksenhakuvaiheessa ja määräaika ehtii sillensä jättämisen jälkeen kulua umpeen ennen kuin uutta kannetta ehditään nostaa, lienee mahdollista käyttää sillensäjättämispäätöksen purkukelpoisuuteen samaa ajatusmallia kuin kantajan jäädessä pois asian käsittelystä. Siten uusi seikka tai todiste eikä väärä todiste purkuperusteena tulisi kyseeseen. Jos määräaika ei ole ehtinyt kulua umpeen, ei purkamiselle ole tarvetta eikä sitä siten tulisi sallia. Mikäli kantaja peruuttaa muutoksenhaussa koko kanteen, alioikeuden tuomio kumoutuu, joten sillensäjättämispäätöksen seurauksena päädytään samaan lopputulokseen kuin kanteen peruuttamisessa käräjäoikeudessa, jolloin purkukelpoisuutta voitaisiin perustella samoilla perusteilla kuin edellä.

---

⁹⁵ Lappalainen 2012, s. 710.

Tilanteessa, jossa sillensäjättämispäätös johtuu laillisesta esteestä, mutta määräaika on kulunut umpeen asian käsittelemiseksi, kyseeseen voisi tulla myös OK 31:17:n mukainen menetety määräajan palauttaminen. Näin katsottiin ratkaisussa KKO 1967 II 21, jossa kantajan poissaolon vuoksi oli juttu jätetty sillensä ja hänelle myönnettiin OK 31:17:n nojalla uusi määräpäivä kanteen perilleajamista varten. Jos mahdollista purkuperustetta, kuten rikollista menettelyä, voitaisiin pitää OK 31:17:n mukaisena erittäin painavana syynä, purkumahdollisuus ei tältä kannalta olisi välttämätön. Luontevinta saattaakin olla käyttää tapauksissa, joissa määräaika on kulunut umpeen, määräajan palauttamista. Huomioon tulee kuitenkin ottaa, että perinteisesti vain prosessuaaliset määräajat ovat olleet palautettavissa, muttei aineelliset määräajat. Tästä syystä oikeudenkäynnin aloittamista tarkoittavia määräaikoja ei tyypillisesti voida palauttaa.⁹⁶ Tämän lisäksi oikeuskäytännössä on suhtauduttu tiukasti ainakin lainoppineiden asiamiesten pelkkiin erehdyksiin.⁹⁷ Tällöin tuomionpurkumahdollisuus voisi olla tarpeen.

Merkitystä purkukelpoisuuden kannalta ei tulisi siis olla sillä, onko kyse ollut aineellisesta vai prosessuaalisesta määräajasta, kun lopputulos on asianosaisen kannalta sama. Tuomionpurussa on kyse joka tapauksessa aina jo lopullisista lainvoimaisista ratkaisuksista, jolloin oikeusvarmuutta ja –rauhaa joudutaan häiritsemään. Asianosaisen epävarmuus sillensäjättämispäätöksen purkamisesta ei muodostune muutenkaan kohtuuttomaksi, kun purku on mahdollista vain painavin ja tarkoin määritellyin perustein. Asianosaisen oman laiminlyönnin seurausta ei tulisi kuitenkaan voida kiertää purkua hakemalla.

Lappalainen on katsonut, että asian jäädessä sillensä ei siitä lähtökohtaisesti ole tarpeen tehdä erillistä päätöstä, jolloin muutoksenhakukaan ei ole mahdollista. Mikäli asianosainen vaatisi käsittelyn jatkamista, olisi tarpeellista tehdä nimenomainen sillensäjättämispäätös ja hylätä vaatimus prosessin jatkamisesta, jolloin muutoksenhaku olisi mahdollista.⁹⁸ Tulisiko myös tuomionpurussa tehdä vastaava jaottelu päätöksen purkukelpoisuuteen? Välttämättä tällaiselle muodolliselle seikalle ei kuitenkaan tulisi antaa sijaa tuomionpurussa, jossa on kyse painavista perusteista muutoksenhauille. Tuomionpurun tarve tulisi arvioida tapauskohtaisesti ja mikäli asianosaisen oikeusturva

---

⁹⁶ Ks. palautettavissa olevista määräajoista Rautio 2012, s. 1234.

⁹⁷ Ks. esimerkiksi KKO 2005:109, jossa hakemus määräajan palauttamiseksi hylättiin, kun oikeudenkäyntiavustaja ei ollut hakenut päämiehensä puolesta määräajassa muutosta. Tämä siitä huolimatta, että avustajalle ei ollut valitusajan kuluessa toimitettu jäljennöstä käräjäoikeuden tuomiosta.

⁹⁸ Lappalainen 2012, s. 710.

edellyttää asian selvittämistä, tulisi olla mahdollista ottaa sillensäjättämispäätöstä koskeva purkuhakemus tutkittavaksi.

1.10. Muita ratkaisuja

Oikeuskäytännössä on olemassa myös muita ratkaisuja, jotka voivat tulla ajankohtaisiksi tuomionpurussa. Oikeuskäytännössä on esimerkiksi katsottu, ettei pesänjakajan toimittamaa ositusta voida purkaa.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1976 II 54 katsottiin, että oikeuden määräämän pesänjakajan toimittama ositus ei ole sellainen lainvoimaiseen tuomioon rinnastettava oikeudellinen ratkaisu, joka olisi oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 7 ja 16 §:n mukaan purettavissa.

Tulkinnanvaraista on, kelpaako korkeimman oikeuden myönteinen valituslupapäätös purun kohteeksi.⁹⁹ Johtoa voitaisiin ottaa ruotsalaisesta oikeuskirjallisuudesta, jonka mukaan purkamisen ei pitäisi olla mahdollista myönteisen valitusluvan kohdalla, kun taas valitusluvan epäävä päätös voitaisiin tutkia.¹⁰⁰ Tätä kantaa puoltaa se, että asianosaiset ovat saaneet juttunsa asiallisesti ratkaistua tapauksissa, joissa valituslupa on myönnetty. Kun valituslupaa ei ole myönnetty, oikeussuojan tarve voi olla korkeampi. Joskin epäilyjä saattaa herätä siitä, onko mahdollinen purkuperusteeksi tarkoitettu seikka vaikuttanut itse pääasiantekaisuun. Toisaalta, mikäli purkuperuste rasittaa itse pääasiantekaisua, purku tulee kyseeseen normaaliin tapaan.

Myös kiinteistötoimituksessa tehty päätös voi olla tuomionpurun kohteena. Kiinteistönmuodostamislain (KML, 554/1995) 278 §:n nimenomaisen säännöksen mukaan, jos kysymys on muusta kuin 277 §:ssä tarkoitettusta virheestä, sovelletaan lainvoiman saaneessa toimituksessa tehdyn päätöksen muuttamiseen, mitä OK 31 luvussa säädetään ylimääräisestä muutoksenhausta riita-asiaassa.

---

⁹⁹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 130.

¹⁰⁰ Welamson 1994, s. 211.

2. Muutoksenhakuoikeus

2.1. Asianosaiset sekä muut yksityiset henkilöt

Purkua hakevalla tulee olla purkulegitimaatio, millä tarkoitetaan oikeutta yksittäistapauksessa hakea lainvoimaisen tuomion purkamista.¹⁰¹ Ensinnäkin tuomion purkamista ovat oikeutettuja hakemaan alkuperäisen jutun asianosaiset. Vastaavasti ketkään muut eivät lähtökohtaisesti voi hakea tuomion purkamista.¹⁰² Muutoksenhakulegitimaatio on ehdoton prosessinedellytys. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomioistuimen on jätettävä muutoksenhaku viran puolesta tutkimatta, jos legitimaatiota ei ole.¹⁰³

Yleensä oikeudenkäynti koskee vain yhden oikeussuhteen tutkimista ja tuomitsemista. Tästä syystä tuomioon ovat pääsääntöisesti oikeutettuja reagoimaan vain asianosaiset, joiden nimissä prosessia on käyty. Tämä oikeus säilyy tuomio lainvoimaiseksi tulosta huolimatta. Purkulegitimaatio kuuluu itsestään selvästi asianosaisille, koska tuomio koskee sitovasti nimenomaan heitä. Asianosainen voi purkua hakemalla pyrkiä saamaan asiansa vielä kerran käsittelyyn ja oikeus tähän kuuluu hänelle itselleen.¹⁰⁴

Tästä pääsäännöstä huolimatta huomioon on kuitenkin otettava myös tuomion oikeusvoimavaikutus. Tuomionpurun hakemiseen tulisi olla oikeutettuja ne, joihin tuomion oikeusvoima ulottuu. Siten myös esimerkiksi asianosaisen yleisseuraajalla tulee normaalisti olla oikeus purun hakemiseen. Jos tuomio koskee pelkästään asianosaisen henkilöä tai tuomio on menettänyt merkityksensä asianosaisen kuoleman johdosta, ei purkulegitimaatiota tulisi kuitenkaan myöntää.¹⁰⁵

Esimerkiksi korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 1972 II 107 lapsilla ei ollut oikeutta hakea purkua tuomioon, jolla heidän edesmenneet vanhempansa oli tuomittu avioeroon ja annettu määräys äidin sukunimestä.

Välttämättömässä prosessinyhteydessä olevilla asianosaisilla on jokaisella oikeus hakea purkua itsenäisesti siinä tapauksessa, että hänet on kutsuttu prosessiin mukaan. Ellei

---

¹⁰¹ Lager 1972, s. 100-101.

¹⁰² Leppänen - Välimaa 1998, s. 131.

¹⁰³ Jokela 2004, s. 478.

¹⁰⁴ Lager 1972, s. 102-103.

¹⁰⁵ Leppänen - Välimaa 1998, s. 131-132.

häntä ole kutsuttu prosessiin mukaan, merkitsee se virhettä prosessinedellytyksissä. Tällöin henkilön tulisi reagoida virheeseen kantelemalla OK 31:1.1:n 2 kohdan nojalla. Voi olla, että kutsumatta jätetylle, välttämättömässä prosessinyhteydessä olleelle henkilölle olisi edullisempaa saada tuomionpurulla asia lopullisesti käsitellyksi. Tuomion oikeusvoima ulottuu myös välttämättömässä prosessinyhteydessä olevaan henkilöön, mutta hänen poissaolonsa ensiprosessissa tarkoittaa tässä tapauksessa prosessuaalista virhettä, minkä vuoksi vain kantelu tulee hänen tapauksessaan kyseeseen.¹⁰⁶

Tuomion purkamista on oikeutettu hakemaan myös väliintulija, jolla on intressi oikeudenkäynnin lopputulokseen nähden.¹⁰⁷ Väliintulija ajaa oikeudenkäynnissä omia intressejään, mutta hänestä ei kuitenkaan tule asianosaista, eikä tuomiota siten voida antaa hänen nimissään. Hänelle ei tästä syystä voida tuomita mitään, eikä häntä voida velvoittaa mihinkään. Tuomio voi tästä huolimatta olla väliintulijaa sitova.¹⁰⁸ Jos väliintulijan intressi on välitön, tulee väliintulijan saada oikeus muutoksenhakukeinojen käyttämiseen. Tämä koskee myös purkamisen hakemista.¹⁰⁹

Siitä, voiko itsenäinen väliintulo alkaa muutoksenhaulla, vallitsee erilaisia mielipiteitä. Esimerkiksi Lappalainen on katsonut, ettei itsenäisenkään väliintulo voi alkaa muutoksenhaulla, kun taas Jokela kannattaa muutoksenhakumahdollisuuden myöntämistä oikeusturvasyistä, koska asianomainen ei pysty tuomion oikeusvoimavaikutuksen johdosta enää myöhemmin saattamaan asiaa oikeuden käsiteltäväksi.¹¹⁰ Muutoksenhakumahdollisuuden myöntäminen itsenäiselle väliintulijalle kyseisessä tapauksessa on perusteltua juurikin hänen oikeusturvansa kannalta. Toisin kuin epäitsenäiselle väliintulijalle, itsenäiselle väliintulijalle on OK 18:10.2:ssa säännelty asianosaisen asema oikeudenkäynnissä. Tästä syystä itsenäinen väliintulija rinnastetaan asianosaiseen ja hänellä on oikeus tehdä itsenäisesti prosessitoimia ja hakea muutosta jutussa, jossa hän on ollut väliintulijana.¹¹¹ Koska itsenäisen väliintulijan asema on muutoinkin asetettu näin vahvaksi, ei liene perusteltua estää väliintulon alkamista muutoksenhaulla varsinkin, kun oikeusturvanäkökohdat puhuvat muutoksenhakumahdollisuuden puolesta. Samoja periaatteita voitaneen soveltaa

¹⁰⁶ Lager 1972, s. 103.

¹⁰⁷ Lager 1972, s. 103.

¹⁰⁸ Lappalainen 1995, s. 346.

¹⁰⁹ Lager 1972, s. 103-104.

¹¹⁰ Lappalainen 1995, s. 352 ja Jokela 2002, s. 283.

¹¹¹ Ks. itsenäisen väliintulijan rinnastumisesta asianosaiseen Lappalainen 1995, s. 351-352.

myös tuomionpurun hakemiseen. Tällöinhän on asian luonteen vuoksi kyse painavista perusteista muutoksen hakemiselle, jolloin muutoksenhakuoikeuden voidaan katsoa olevan erityisen tärkeää.

Myös aineellisoikeudellinen erikoisseuraaja on katsottu olevan oikeutettu purun hakemiseen, kun seuraanto on tapahtunut tuomion lainvoimaiseksi tulon jälkeen. Jos seuraanto on tapahtunut jo oikeudenkäynnin aikana, voi edeltäjälläkin olla vielä seuraannon jälkeen intressejä jutun lopputulokseen. Tällaisissa tapauksissa hänelle on voitu antaa väliintulijan asema muutoksenhakuoikeuksineen. Intressien voimakkuudesta riippuen hänellä saattaa olla oikeus myös ylimääräiseen muutoksenhakuun.¹¹²

Konkurssivelallinen ei pääsääntöisesti voi käydä oikeutta oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka kuuluvat konkurssin seurauksena konkurssipesään. Asialegitimaatio on tällöin siirtynyt konkurssipesälle ja tästä asianosaisseuraannosta seuraa konkurssipesälle oikeus tulla konkurssivelallisen tilalle asianosaiseksi oikeudenkäyntiin.¹¹³ Korkein oikeus on antanut ratkaisun kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen purkulegitimaatiosta.

Ratkaisussa KKO 1986 II 56 kommandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle annettiin oikeus hakea velkomisjutussa purkamista, kun toinen yhtiön vastuunalainen yhtiömies oli hänen tietämättä toimivaltansa ylittäen lisännyt yhtiön velkavastuuta ja oikeudessa myöntänyt velkavastuun oikeaksi.

Isyysjutuissa puhevallan käytöstä on annettu omat säännöksensä. Pääsäännön mukaan muiden edellytysten täytyessä tuomion purkamista ovat oikeutettuja hakemaan ne, jotka voivat käyttää puhevaltaa isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevassa oikeudenkäynnissä. Saman pääsäännön voidaan katsoa koskevan myös lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta.¹¹⁴

Siviili- ja rikosoikeutta koskevista periaatteista voidaan johtaa myös rajoituksia purkulegitimaatioon. Esimerkiksi asianosaisen, joka on syyllistynyt asiakirjan väärentämiseen, ei voida katsoa olevan oikeutettu hakemaan sellaisen tuomion purkamista, joka perustuu kyseiseen väärennettyyn asiakirjaan. Väliä ei ole sillä, onko

---

¹¹² Lager 1972, s. 104-105.

¹¹³ Lappalainen 1995, s. 293.

¹¹⁴ Rautio 2012, s. 1203.

toinen osapuoli ollut vilpillisessä vai vilpittömässä mielessä. Samat rajoitukset tulevat kyseeseen myös, kun asianosainen on antanut perättömän lausuman.¹¹⁵ Perusteltua onkin, ettei tällaiselle vilpilliselle menettelylle anneta oikeussuojaa.

2.1.1. Avustajapakko

1.1.2013 tuli voimaan uusia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä, jotka liittyvät asiamiehen ja avustajan käyttöön ylimääräisessä muutoksenhaussa (718/2011). Käsittelen säännöksiä seuraavaksi tuomionpurun näkökulmasta. OK 15:1.4:n mukaan muun hakijan kuin viranomaisen on käytettävä oikeudenkäyntiasiamiestä tai -avustajaa 31 luvussa tarkoitetussa tuomion purkamista koskevassa asiassa korkeimmassa oikeudessa.

Vaikka suomalaiseen oikeudenkäyntiperinteeseen kuuluukin jokaisen oikeus ajaa omaa asiaansa, avustajapakko haluttiin tulemaan voimaan erityistilanteissa, joissa siihen on tavanomaista painavampia perusteita. Tällaiseksi erityistilanteeksi katsottiin ylimääräinen muutoksenhaku korkeimmassa oikeudessa, jossa muutoksenhaku voi menestyä vain OK 31 luvussa säädetyillä erityisillä ja painavilla perusteilla.¹¹⁶

Korkeimman oikeuden voimavaroja kuluu myös sellaisiin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, joilla ei ole todellista mahdollisuutta menestyä. Avustajapakon myötä tuomion purkamista haluavan asianosaisen tulee kääntyä lainoppineen avustajan puoleen, joka voi arvioida hakemuksen tekemisen tarpeellisuuden. Asianosaisella on edelleen mahdollisuus tehdä kantelu ylimmälle laillisuusvalvojalle, joka voi myös tarvittaessa tehdä hakemuksen. Lainoppineen avustajan käyttäminen parantaa oletettavasti hakemuksen laatua silloin, kun hakemuksen tekeminen katsotaan tarpeelliseksi. Hallituksen esityksessä tämän on katsottu edistävän asianosaisen oikeusturvaa ja hakemuksen käsittelemistä korkeimmassa oikeudessa.¹¹⁷

Avustajapakko koskee vain korkeinta oikeutta, jossa siihen on katsottu olevan painavimmat perusteet. Se ei koske viranomaisia hakijoina, koska riittävä asiantuntemus

---

¹¹⁵ Lager 1972, s. 105.

¹¹⁶ HE 318/2010 vp, s. 20-21.

¹¹⁷ HE 318/2010 vp, s. 21.

on niissä muutenkin jo turvattu.¹¹⁸ Tämän lisäksi se koskee vain hakemuksen tekevää asianosaista, mutta ei muita asianosaisia, jolle hakemuksen perusteella varataan asiassa tilaisuus tulla kuulluksi.¹¹⁹ Oikeudenkäymiskaaren ylimääräistä muutoksenhakua koskevaan 31 lukuun on otettu viittaussäännös 15:1.4:n avustajapakko-säännökseen (OK 31:3.2). OK 31:3.2:a sovelletaan myös tuomion purkamista koskevan hakemuksen käsittelyyn (OK 31:13).

Jos hakemuksen on laatinut asianosainen itse tai jos hänen asiamiehensä ei täytä kelpoisuusvaatimuksia, tulisi hakemus jättää tutkimatta. Hakijan oikeusturvan vuoksi OK 31:3.2:ssa kuitenkin säädetään, että hakijalle on varattava tilaisuus hankkia kelpoisuusvaatimukset täyttävä asiamies tai avustaja ennen kuin hakemus jätetään tutkimatta. Asiamiehen tai avustajan on täytettävä OK 15:2:ssä säädetty kelpoisuusvaatimukset. Tilaisuutta kelpoisuusvaatimukset täyttävän asiamiehen tai avustajan hankkimiseen ei tarvitse varata, jos se on selvästi tarpeetonta (OK 31:3.2). Hallituksen esityksen mukaan näin voi olla esimerkiksi silloin, kun hakijan samaa asiaa koskeva aikaisempi hakemus on jo jätetty tällä perusteella tutkimatta.¹²⁰

Avustajapakon vaikutuksista saadaan varmasti lisätietoja tulevaisuudessa, kun sen toimivuus on nähty käytännössä. Käytännössä lain kelpoisuusvaatimukset täyttävän asiamiehen tai avustajan palkkaaminen voi aiheuttaa asianosaiselle lisäkustannuksia, jolloin joudutaan pohtimaan, saattavatko uudet säännökset ihmiset eri asemaan toisiinsa nähden ja heikkeneekö oikeuden saatavuus. Ylimääräiseen muutoksenhakuun on kuitenkin nykyään saatavissa tietyin edellytyksin oikeusapua.¹²¹ Tämä tasaa ihmisten tulotasojen vaihteluiden luomaa eriarvoisuutta. Oikeusministeriön asettaman neuvottelukunnan oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013-2025 ottaa tosin tavoitteeksi kattaa nykyistä suurempi osa oikeusavun kustannuksista maksuilla. Sen mukaan asiakkaalta perittävien maksujen ja palkkioiden taso on kuitenkin määriteltävä niin, etteivät ne heikkennä etenkin vähävaraisten oikeusturvaa.¹²²

---

¹¹⁸ HE 318/2010 vp, s. 21.

¹¹⁹ HE 318/2010 vp, s. 54.

¹²⁰ HE 318/2010 vp, s. 58.

¹²¹ Ks. KKO 2003:22, jossa päätöksestä ilmenevillä perusteilla katsottiin, että hakijan oikeusturva edellytti oikeusavun myöntämistä ja avustajan määräämistä myös lainvoiman saaneen tuomion purkamista koskevassa asiassa.

¹²² Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 16/2013, s. 50.

2.1.2. Edunvalvojan määräys

OK 12:4a.1:ssa säännellään tuomioistuimen mahdollisuudesta viran puolesta määrätä oikeudenkäyntiä varten edunvalvoja asianosaiselle, joka sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan oikeudenkäynnissä tai jos asianosaisen edunvalvoja on esteellisyyden vuoksi tai muusta syystä estynyt käyttämästä siinä puhevaltaa. Pykälän 2 momentin mukaan edunvalvojan määräys on voimassa myös ylemmässä oikeusasteessa, jossa asia tulee vireille muutoksenhaun johdosta, jollei tuomioistuin toisin päättä. Tästä huolimatta oikeudenkäynnissä annettu edunvalvojan määräys ei ulotu ylimääräiseen muutoksenhakuun. Tämä johtuu siitä, että tällöin on kyse uudesta oikeudenkäynnistä alkuperäisen prosessin päättymisen jälkeen, jolloin ensiprosessissa annetut oikeudenkäyntiä koskevat määräykset eivät ole voimassa. Edunvalvoja voidaan kuitenkin edelleen tarpeen vaatiessa määrätä ylimääräisessä muutoksenhaussa OK 12:4a:n mukaisesti.¹²³

2.2. Viranomaiset

Suomalaisessa tuomionpurkujärjestelmässä on katsottu, että asianosaisen lisäksi myös viranomaisella voi tietyissä tapauksissa olla legitimaatio hakea tuomion purkamista. Tästä ei ole säännöksiä oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa, mutta kyseinen oikeus on vakiinnuttanut paikkansa tavanomaisoikeuden kautta.¹²⁴ Toisin kuin yksityisellä asianosaisella, viranomaisella ei ole oikeutta käyttää varsinaisia muutoksenhakekeinoja. Viranomaisen oikeus hakea tuomion purkamista liittyy yhteen lainkäytön valvontatehtävien kanssa.¹²⁵ Viranomaisista purun hakijoina on tullut kyseeseen esimerkiksi valtakunnansyyttäjä, valtioneuvoston oikeuskansleri, eduskunnan oikeusasiamies, asian ratkaissut tuomari, päällikkötuomari tai entiset lääninhallitukset.¹²⁶

---

¹²³ Lappalainen 2012, s. 405.

¹²⁴ Leppänen - Välimaa 1998, s. 132.

¹²⁵ Lager 1972, s. 106-107.

¹²⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 132-133.

Jos indispositiivisessa riita-asiassa julkinen intressi on tarpeeksi voimakas, viranomaisen purkuhakemus voidaan tutkia.¹²⁷ Indispositiivisissa riita-asioissa oikeudenkäynnin kohteena olevalle intressille voidaan antaa suojaa yksityisen tahdosta riippumatta virallisperiaatteen nojalla. Tällaisissa riita-asioissa ei voitane rajoittaa viranomaisen oikeutta hakea tuomion purkamista. Julkinen etuhan on ollut vaikuttamassa jo yksityisen disponointivaltaan indispositiivisissa riita-asioissa.¹²⁸

Laissa saattaa olla myös nimenomaisia säännöksiä viranomaisen oikeudesta ylimääräiseen muutoksenhakuun. KML (670/2005) 278 §:n mukaan maanmittauslaitoksen keskushallinnolla on oikeus tehdä korkeimmalle oikeudelle esitys kiinteistörekisteriin merkityn toimituksen tai lainvoimaisen päätöksen purkamisesta sellaisen virheen johdosta, jonka korjaamista kiinteistöjärjestelmän selvyys, luotettavuus tai muu yleinen etu vaatii. Purkamiselle asetetut määräaika säännökset eivät tule tällöin noudatettavaksi.

Dispositiivisissa riita-asioissa on yleensä katsottu viranomaisilta puuttuvan purkulegitimaatio.¹²⁹ Asian dispositiivisuus tarkoittaa sitä, ettei siinä ole kysymys julkisesta edusta. Siten myöskään viranomaisen purkulegitimaatio ei tule kyseeseen.¹³⁰ Näin on ollut esimerkiksi maksamismääräyksen, asianomistajalle tuomittujen korvausten sekä konkurssituomion osalta.¹³¹ Viranomaisen toimesta purkua haetaan siviiliprosessissa lähinnä silloin, kun tuomio on perustunut ilmeisen väärään lain soveltamiseen ja loukkausta voidaan pitää sellaisena, että julkinen etu vaatii puuttumaan asiaan.¹³² Korkeimpaan oikeuteen tehdään ylimääräisiä muutoksenhakemuksia melko paljon, vaikka ne menestyvätkin harvoin. Suurin osa menestyvistä hakemuksista on viranomaisten tekemiä hakemuksia, joilla pyritään selvien virheiden korjaamiseen.¹³³

---

¹²⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 133.

¹²⁸ Lager 1972, s. 108.

¹²⁹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 133.

¹³⁰ Lager 1972, s. 108.

¹³¹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 133.

¹³² Tirkkonen 1977, s. 433-434.

¹³³ HE 318/2010 vp, s. 21.

2.2.1. Tuomari

Tuomareiden purkulegitimaation osalta on katsottu, että tuomari voi hakea vain omien ratkaisujensa purkamista. Kuitenkin myös käräjäoikeuden päällikkötuomarilla on ollut oikeus hakea purkua tuossa käräjäoikeudessa annettuihin tuomioihin.¹³⁴ Lager suhtautuu tuomareiden purkulegitimaatioon varauksella. Sen voidaan katsoa soveltuvan siviiliprosessissa lähinnä indispositiivisiin riita-asioihin. Siviiliprosessissa yksityisen ja julkisen intressin välillä ei ole samanlaista suhdetta kuin rikosprosessissa, vaan riita-asiassa on mukana pääsääntöisesti kaksi tasavertaista asianosaista. Tuomioistuimelta edellytetään tasapuolisuutta myös tuomion antamisen jälkeen.¹³⁵

Tapauksessa KKO 2011:106 käräjätuomari vaati, että käräjäoikeuden lainvoiman saanut päätös puretaan. KKO:n mukaan asiassa oli ensiksi ratkaistava, onko ottolapsisuhteen vahvistaneella käräjätuomarilla oikeus hakea päätöksen purkamista. KKO totesi, ettei laissa ole säännöksiä tuomioistuimen tai tuomarin oikeudesta hakea tekemänsä ratkaisun purkamista. Oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, tuomarilla voi poikkeuksellisesti olla oikeus hakea lainvoimaisen tuomion purkamista. Näin on esimerkiksi silloin, kun ratkaisua rasittaa ilmeinen virhe, jonka korjaamiseen liittyy voimakas julkinen intressi. KKO katsoi, että syntyneeseen oikeudelliseen epäselvyyteen liittyi sellainen merkittävä julkinen intressi, jonka nojalla asian ratkaisseella käräjätuomarilla oli katsottava olevan oikeus hakea päätöksen purkamista.¹³⁶

Korkeimman oikeuden ratkaisun perusteella tuomarin olisi siten mahdollista hakea indispositiivisen riita-asiaan liittyvän tuomion purkua poikkeuksellisissa tilanteissa, joihin liittyy merkittävä julkinen intressi. Tuomareiden purkulegitimaatiota voidaan pitää erikoisena järjestelynä eikä vastaavaa löydy esimerkiksi muista pohjoismaista.¹³⁷ Sitä voidaan kuitenkin pitää perusteltuna nimenomaan indispositiivisissa riita-asioissa.

---

¹³⁴ Leppänen - Välimaa 1998, s. 133.

¹³⁵ Lager 1972, s. 112.

¹³⁶ Ks. kuitenkin myös KKO 2014:10, jossa tuomarilla ei ollut oikeutta hakea tuomion purkamista syytetyn vahingoksi. Vaikka asiassa oli kyse myös julkisesta intressistä, yleinen etu ei vaatinut purkulegitimaation myöntämistä tuomarille. Korkein oikeus katsoi, että tuomarin mahdollisuus hakea purkua syytetyn vahingoksi olisi yleisen edun kannalta pikemminkin haitallista, koska se vaarantaisi luottamusta rikoslainkäytön puolueettomuuteen.

¹³⁷ Ks. tuomareiden purkulegitimaation erikoisuudesta Leppänen - Välimaa 1998, s. 134.

2.2.2. Syyttäjä

Laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL, 689/1997) säännellään syyttäjän velvollisuutta muutoksenhaun yhteydessä ajaa myös asianomistajan yksityisoikeudellista korvausvaatimusta. Ensinnäkin ROL 3:9.1:n mukaan syyttäjän on asianomistajan pyynnöstä vireille panemansa syyteasian yhteydessä ajettava rikokseen perustuvaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta rikosasian vastaajaa vastaan, jos se voi tapahtua ilman olennaista haittaa eikä vaatimus ole ilmeisen perusteeton. Pykälän 3 momentin mukaan hakiessaan muutosta syytteeseen annettuun ratkaisuun syyttäjän on 1 momentissa säädetyin edellytyksin haettava muutosta myös asianomistajan korvausvaatimukseen annettuun ratkaisuun, jos se on riippunut syyteasian ratkaisusta.

Syyttäjän muutoksenhakuvelvollisuuden syntymiseen yksityisoikeudellisen vaatimuksen osalta vaikuttaa siten ensinnäkin se, että syyttäjä hakee muutosta syytteeseen annettuun tuomioon. Toiseksi ROL 3:9.1:ssä säädettyjen edellytysten tulee täytyä. Lopuksi edellytetään myös, että yksityisoikeudelliseen vaatimukseen annettu tuomio on ollut riippuvainen syyteasian ratkaisusta. Lain mukaan syyttäjällä ei ole velvollisuutta hakea muutosta pelkästään yksityisoikeudelliseen vaatimukseen, mutta laista eikä sen esitöistä käy suoraan ilmi, onko hänellä oikeutta siihen. Koska esitöissä ei suoraan kielletä muutoksenhakua pelkästään yksityisoikeudelliseen vaateeseen, siitä voitaisiin päätellä syyttäjällä olevan mahdollisuus muutoksenhakuun pelkästään näiltäkin osin.¹³⁸ Esitöissä lausutaan toisaalta, että mikäli rikosasian vastaaja hakee muutosta vain yksityisoikeudelliseen vaatimukseen annetun ratkaisun osalta, syyttäjä ei voi vastata muutoksenhakemukseen.¹³⁹ Tämä voi viitata siihen, ettei syyttäjällä vastaavasti olisi oikeutta myöskään hakea muutosta pelkästään yksityisoikeudelliseen ratkaisuun.¹⁴⁰ Huomioon tulee ottaa myös se, että mikäli tuomioistuin on erottanut syyttäjän esittämän asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsiteltäväksi riita-asian oikeudenkäynnistä säädetyssä järjestyksessä, syyttäjä ei tämän jälkeen voi enää ajaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta.¹⁴¹

¹³⁸ Vuorenää 1999, s. 177.

¹³⁹ HE 82/1995 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 3 luku.

¹⁴⁰ Vuorenää 1999, s. 177.

¹⁴¹ HE 82/1995 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 3 luku. Ks. Jokela 2010, s. 167, jossa on katsottu syyttäjällä olevan kelpoisuus hakea muutosta pelkästään yksityisoikeudelliseen vaatimukseen siltä osin, kun hän on ajanut sitä aikaisemminkin.

Selvänä voitaneen pitää sitä, ettei syyttäjä voi hakea ajamaansa yksityisoikeudelliseen vaateeseen muutosta syytetyn eduksi.¹⁴² ROL 3:9:ssähän säännellään syyttäjän velvollisuudesta ajaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta rikosasian *vastaajaa vastaan*. ROL 1:13:n mukaan syyttäjällä on oikeus hakea muutosta myös syytetyn eduksi, mutta säännös koskee syyttäjän syyteoikeutta. Jos syyttäjä voisi siirtyä muutoksenhaussa asianomistajan vastapuoleksi, olisi riskialtista pyytää syyttäjää ajamaan yksityisoikeudellista vaatetta alun alkaenkaan. Tällaista pelkoa ei ole, jos asianomistaja alusta alkaen ajaa yksityisoikeudellisia vaateita ilman syyttäjän avustusta.

Tuomionpurun kohdalla voidaan pohtia sitä, voiko syyttäjä hakiessaan muutosta syytteeseen syytetyn vahingoksi ylimääräisin muutoksenhakukeinoin samalla hakea tuomion purkamista yksityisoikeudellisen vaatimuksen osalta. Syyttäjällä voidaan katsoa myös tällöin olevan siihen oikeus ja jopa velvollisuus, jos syytteen hylkäämisen johdosta yksityisoikeudellista vaatimusta ei ole ensiprozessissa kokonaan hyväksytty. Lisäksi syyttäjän tulee olla ajanut yksityisoikeudellista vaatimusta tai vastannut siitä tehtyyn valitukseen tuomioistuimessa, jonka tuomio lopulta jäi lainvoimaiseksi.¹⁴³ Edellisissä kappaleissa esitetyn johdosta voidaan pitää perusteltuna, ettei syyttäjällä ole oikeutta hakea purkaa pelkästään yksityisoikeudellisen vaatimuksen osalta olipa kyse purusta syytettyä vastaan tai hänen edukseen. Syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 10 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valtakunnansyyttäjä päättää syyttäjien edustamisesta korkeimmassa oikeudessa.

Kaikissa tapauksissa syyttäjän tulee ottaa muutoksenhaussa huomioon myös häntä koskeva objektiivisuusperiaate. Kun tuomioistuin on antanut ratkaisunsa asiassa, syyttäjää ei voida pitää enää samalla tavalla syytetyn vastapuolena kuin käsittelyn aikana. Tästä syystä syyttäjän pohtiessa mahdollista muutoksenhakemista hänen tulee objektiivisesti arvioida, voidaanko alemman oikeusasteen antamaa tuomiota pitää aineellisesti oikeana syyllisyyskysymyksen ja tuomion seuraamuksen osalta vai antaako se aiheutta muutoksenhakuun.¹⁴⁴

---

¹⁴² Rautio 2012, s. 1203.

¹⁴³ Rautio 2012, s. 1203.

¹⁴⁴ Vuorenpää 2007, s. 232.

2.2.3. Ylimmät laillisuusvalvojat

PL 108 §:n mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. PL 109 § säätelee vastaavan valvontavelvollisuuden eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Edellä mainitut säännökset oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen tehtävästä lainkäyttöä valvovana viranomaisena luovat pohjan heidän purkulegitimaatioilleen. Lähettäessä etsimään oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin purkulegitimaation oikeutusta, päädytään heidän edellä mainittuun tehtäväänsä lainkäyttöä valvovana viranomaisena. Laillisuusvalvojien purkulegitimaatiota on Suomessa pidetty oikeustieteessä ja -käytännössä melko itsestään selvänä asiana. Laillisuusvalvonta ilman mahdollisuutta puuttua lainvastaiseen toimintaan tuntuisikin olevan melko merkityksetöntä.¹⁴⁵

Korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 1998:33 hovioikeus oli antanut oikeudenkäyntiaineiston julkisuutta koskevan ratkaisun. KKO hylkäsi asiassa tehdyt valituslupahakemukset sekä hakemuksen tuomion poistamiseksi tai purkamiseksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi asiassa langettavan tuomion, minkä johdosta apulaisoikeuskansleri vaati, että KKO purkaa hovioikeuden tuomion salassapitomääräyksen osalta ja samalla asettaa uuden, ihmisoikeussopimuksen mukaisen velvoitteen täyttävän salassapitoajan. Apulaisoikeuskanslerin hakemuksen johdosta KKO otti asian tutkittavakseen ja purki hovioikeuden tuomion sekä raastuvanoikeuden aikaisemman päätöksen oikeudenkäyntiaineiston salassa pitämistä koskevalta osalta ja teki tuomioon oikaisun tältä osin.

Eurooppalaistumiskehitys voi näkyä myös ylimmässä laillisuusvalvonnassa. EU-oikeudesta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännöstä voi seurata painetta ylimmille laillisuusvalvojille purkuhakemusten tekemiseen, kun kansallinen tuomioistuinratkaisu on ristiriidassa eurooppaoikeuden kanssa.¹⁴⁶

---

¹⁴⁵ Lager 1972, s. 107.

¹⁴⁶ Pajuoja - Pölönen 2011, s. 353-354.

3. Purkuintressi

Purkuintressi voidaan nähdä itsenäisenä edellytyksenä purkuhakemuksen tutkimiselle. Usein puuttuva purkuintressi voitaisiin selittää myös sillä, että purun kohde on menettänyt merkityksensä ja purkukelpoisuutensa tai sillä, että purun hakijalla ei ole purkulegitimaatiota. Intressi tuomion purkamisen yhteydessä määräytyy samoin kuin varsinaisen muutoksenhaun yhteydessä.¹⁴⁷

Tuomionpurkuun voidaan turvautua vain silloin, kun hakijalla ei ole käytettävissä yksinkertaisempaa oikeussuojakeinoja. Jos aikaisemman ratkaisun oikeusvoimavaikutus ei estä hakijaa nostamasta uutta kannetta alioikeudessa, häneltä puuttuu purkuintressi. Koska purkuintressi kuuluu tuomionpurun muodollisiin edellytyksiin, hakijan hakemus tulisi tällöin jättää tutkimatta.¹⁴⁸ Joissain tapauksissa tuomionpurku voi olla tarpeellinen, vaikka uuden kanteen nostaminen olisikin mahdollista. Tämä johtuu siitä, että ratkaisuilla ei yleensä ole kuitenkaan taannehtivaa vaikutusta. Purun kannalta merkitystä ei ole välttämättä siltäkään, että velvoite on jo päättynyt. Tuomion purkaminen voi mahdollistaa esimerkiksi elatusavun takaisinperinnän, vaikka elatusvelvollisuus olisi ehtinyt jo päättyä.¹⁴⁹ Myös esimerkiksi Ruotsin korkein oikeus on katsonut, että lapsen huoltoa koskeva riita voisi poikkeuksellisesti olla purun kohteena, mikäli osapuolella on jonkinlainen huomionarvoinen tarve saada tällainen tuomio puretuksi. Tällaisessa tilanteissa tapaus tulisi siis ottaa tutkittavaksi. Uudelleen käsittelyyn tulisi kuitenkin vaikuttaa todelliset mahdollisuudet tuomionpurkuun.¹⁵⁰

Ratkaisun, johon muutosta haetaan, on oltava hakijalle vastainen. Muussa tapauksessa hänellä ei voida katsoa olevan muutoksenhakuintressiä. Tämän lisäksi muutoksenhakijan on haettava ratkaisuun muutosta omaksi edukseen. Hakija ei voi vaatia alemman oikeuden ratkaisun muuttamista vastapuolen eikä myötäpuolen hyväksi.¹⁵¹ Ratkaisun vastaisuudella tarkoitetaan lopputuloksen eli tuomio- tai päätöslauselman vastaisuutta.¹⁵² Viranomaislähtöisessä muutoksenhaussa ei voida

---

¹⁴⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 134.

¹⁴⁸ Jokela 2004, s. 596. Ks. ratkaisu KKO 2002:92, jossa lainhuutoa ei voitu purkaa, koska asiassa oli kyse omistusoikeutta koskevasta riidasta, jota ei voida ratkaista lainhuutomenettelyssä eikä siten myöskään lainhuutoa koskevassa purkuasiassa. Purkuhakemus ei antanut aihetta toimenpiteisiin, koska riita voitiin lainhuutoratkaisun estämättä tutkia oikeudenkäynnissä.

¹⁴⁹ Rautio 2012, s. 1199.

¹⁵⁰ Welamson 1994, s. 210 alaviite 3.

¹⁵¹ Jokela 2004, s. 480.

¹⁵² Leppänen - Välimaa 1998, s. 31.

puhua purkuintressistä samalla tavalla kuin asianosaisen kohdalla. Purkuintressi määräytyy tällaisissa tapauksissa lähinnä ”yleisen edun” mukaan, eikä tuomiota voida pitää viranomaiselle vastaisena sen normaalissa merkityksessä.¹⁵³

Myös Ruotsissa lähtökohtana on pidetty, ettei pelkästään tuomion perusteluihin voida hakea muutosta. Näin on siitä huolimatta, että asianosainen kokisi ne itselleen epäedullisiksi. Tämä johtuu prosessiekonomiasta. Muutoksenhakuprosessia ei katsota aiheelliseksi, kun tuomion lopputulos ei voisi kuitenkaan muuttua. Sama koskee myös vaihtoehtoisia kanneperusteita. Jos kantajan vaatimukset on hyväksytty perusteilla, joihin hän on toissijaisesti vedonnut, muutosta ei voida hakea pelkästään saadakseen täysin identtiset vaatimukset hyväksytyksi perusteilla, joihin hän on ensisijaisesti nojannut. Mikäli seuraamukset eivät ole identtiset, muutoksenhaku on mahdollista.¹⁵⁴ Siviiliprosessissa kieltoa on noudatettu melko tarkasti, mutta siitä voidaan poiketa, mikäli asianosainen näyttää hänellä olevan riittävä intressi perustelujen muuttamiselle. Tämä voi olla mahdollista esimerkiksi, jos siitä on hyötyä tulevissa oikeudenkäynneissä.¹⁵⁵

---

¹⁵³ Leppänen - Välimaa 1998, s. 134.

¹⁵⁴ Welamson 1994, s. 32.

¹⁵⁵ Leppänen - Välimaa 1998, s. 31-32.

III TUOMIONPURUN AINEELLISET EDELLYTYKSET

1. Lähtökohta

Riita-asiassa annetun lainvoimaisen tuomion purkuperusteista säädetään OK 31:7:ssä. Rikosasioiden purkuperusteista säädetään erikseen samassa luvussa. Luvun 11 §:ssä säädetään henkilöerehdyspurusta, joka koskee niin riita- kuin rikosasioitakin.

Purkuperusteet ovat OK 31 luvussa säädettyjä aineellisia edellytyksiä, joiden perusteella lainvoimainen tuomio on mahdollista ylimääräisen muutoksenhaun johdosta purkaa. Jonkin purkuperusteen olemassaolo on siten purkuhakemuksen hyväksymisen edellytys. Purkuperusteet ovat eri asia kuin purkuhakemuksen muodolliset eli prosessuaaliset edellytykset, jotka sääntelevät hakemuksen tutkittavuutta. Muodollisten edellytysten puuttuessa purkuhakemus jätetään tutkimatta. Jos taas aineellinen edellytys puuttuu, hakemus täytyy hylätä.¹⁵⁶

Huomioon tulee ottaa myös OK 31:15:n mukainen adheesiosäännös. Sen mukaan, mikäli rikosjutussa on tehty vahingonkorvaus- tai muu yksityisoikeudellinen vaatimus, on jutussa annetun tuomion purkamista koskevassa asiassa tältä osalta sovellettava riitajutussa annetun tuomion purkamista koskevia säännöksiä.

2. Purkuperusteet

2.1. Rikollinen menettely

OK 31:7.1:n 1 kohdan mukaan lainvoiman saanut tuomio riita-asiassa voidaan purkaa, jos oikeuden jäsen tai virkamies taikka asianosaisen edustaja tai avustaja on jutun yhteydessä syyllistynyt rikolliseen menettelyyn, jonka voidaan otaksua vaikuttaneen jutun lopputulokseen. Tämän kyseessä olevan purkuperusteen oikeutus on kiistatonta. Oikeuselämässä pyritään yleisestikin suojaamaan kansalaisia toisten rikollisilta toimilta, joten on loogista ulottaa tämä periaate myös oikeudenkäyntimenettelyyn.¹⁵⁷ Käytännössä kuitenkin lainkohdan merkitys on vähäinen.¹⁵⁸

---

¹⁵⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 136.

¹⁵⁷ Lager 1972, s. 127.

¹⁵⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 140.

2.1.1. Oikeuden jäsen tai virkamies

Vaikka lainkohdassa puhutaan yleisesti virkamiehestä, sen voidaan katsoa tarkoittavan pelkästään varsinaiseen tuomitsemistoimintaan ja oikeudenkäyntimenettelyyn osallistunutta virkamiestä. Tähän viittaa jo lainkohdan maininta ”jutun yhteydessä” tapahtuneesta rikollisesta menettelystä.¹⁵⁹

Oikeuden jäsenenä voidaan pitää tuomarin ominaisuudessa asianmukaisesti määrättyinä, vaadittavat kelpoisuusehdot täyttävää, asian käsittelemiseen ja tuomitsemiseen osallistuvaa henkilöä. Kyseeseen tulee niin oikeusoppineet jäsenet, maallikkojäsenet kuin erikoistuomioistuinten tai –prosessilajien erityiset asiantuntijajäsenetkin. Purkuperusteeksi kelpaa kenen tahansa tällaisen asiaa käsitelleen oikeuden jäsenen rikollinen menettely. Purkuperusteen voidaan katsoa soveltuvan myös oikeusapua antaneen tuomioistuimen jäsenen. Kollegiaalisessa tuomioistuimessa yhdenkin asiaa ratkaiseen tuomioistuimen jäsenen rikollinen menettely riittää säännöksen soveltamiseen.¹⁶⁰ Nykyään kyseeseen voi tulla myös asiantuntija-avusteisen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan riidan tuomioistuinsovittelun psykologi, mitä koskevat säännökset ovat tulleet voimaan 1.5.2014.

Tuomioistuin työllistää monia sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole virkavastuussa tai osallistu tuomitsemistoimintaan. Mainitut henkilöt voidaan sulkea lainkohdan soveltamisen ulkopuolelle. Näin on siitä huolimatta, että he olisivatkin oikeuden virkamiehiä tai he tosiasiallisesti voisivat päästä käsiksi oikeudenkäyntiaineistoon ja pystyisivät vaikuttamaan annettavaan tuomioon. Siten lainkohta ei tule soveltaa millaiseen tahansa virkamiehen yhteyteen asian kanssa, vaan kyseeseen tulee vain ns. laillinen yhteys. Tämä tarkoittaa sitä, että asian tutkimisen ja tuomitsemisen tulee kuulua rikolliseen menettelyyn syyllistyneen virkamiehen virkatehtäviin. Tästä syystä lainkohta tulee kyseeseen tuomioistuimen jäsenen lisäksi lähinnä esittelijän tai pöytäkirjan pitämisestä huolehtivan virkamiehen kohdalla.¹⁶¹

¹⁵⁹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 140.

¹⁶⁰ Lager 1972, s. 128-129.

¹⁶¹ Lager 1972, s. 129-130.

2.1.2. Asianosaisen edustaja tai avustaja

Asianosaisen avustajalla tai edustajalla tarkoitetaan vakiintuneesti vain sen asianosaisen valtuusmiestä, joka hakee tuomion purkamista. Soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty asianosaisen vastapuoli sekä tämän edustaja tai avustaja.¹⁶² Avustajan tai edustajan rikollisen menettelyn on tullut RL 36:5:n mukaan kohdistua päämiestä vastaan, jotta se olisi lainkohdan mukaisesti rangaistavaa ja voisi siten muodostaa lainkohdan mukaisen purkuperusteen. Lainkohta ei siis sovelleta asianosaisiin ja mikäli asianosainen olisi menetellyt rikollisesti, kuten yllyttänyt perättömän lausuman antamiseen, voitaisiin purkua hakea kyseessä olevan lainkohdan sijaan OK 31:7.1:n 2 kohdan säännöksen perusteella.¹⁶³

Asianosaisen edustajana kyseeseen tulee henkilö, joka toimii asianosainen oikeustoimen valtuuttamana tai muun prosessilegitimaation nojalla. Lainkohta soveltuu myös lakimääräiseen edustajaan esimerkiksi oikeushenkilöiden ja alaikäisten kohdalla. Väliä ei ole sillä, perustuuko edustus lain määräykseen vai muuhun perusteeseen.¹⁶⁴

Vaikka asianosaisen avustajana voitaisiin periaatteessa pitää myös sivuväliintulijaa, joka pyrkii tukemaan asianosaista, ei hänen toimensa oikeudenkäynnissä voine tulla asianosaisen haitaksi niin, että purkutilanne tulisi kyseeseen. Sivuväliintulijan oikeus toimia oikeudenkäynnissä perustuu muuhun seikkaan kuin prosessilegitimaatioon, joten hänen toimintansa ei tästäkään syystä voine tulla kyseeseen lainkohta sovellettaessa.¹⁶⁵

2.1.3. Rikoslain vastainen menettely

Rikolliseen menettelyyn perustuva purkuhakemus tulee kyseeseen vain sellaisen teon johdosta, joka on rikoslain (RL, 39/1889) mukaan rangaistava. Esimerkiksi kurinpidollinen toimenpide ei siten ole riittävä purkuperuste.¹⁶⁶

¹⁶² Leppänen - Välimaa 1998, s. 140.

¹⁶³ Ks. lainkohdan soveltumattomuudesta asianosaisiin Tirkkonen 1977, s. 424-425.

¹⁶⁴ Lager 1972, s. 131.

¹⁶⁵ Lager 1972, s. 131-132.

¹⁶⁶ Lager 1972, s. 132.

OK 31:7.1:n 1 kohdan sanamuodon voisi ajatella viittaavan mihin tahansa rikolliseen toimintaan. Tästä huolimatta kyseistä lainkohtaa ei ole mielekäästä tulkita näin laajasti, vaan lähtökohtana virkamiesten osalta voidaan pitää virkavastuun ulottuvuutta.¹⁶⁷ Tuomioistuimen jäsenen ja virkamiehen kohdalla kyseeseen tulevat kaikki virkavirheet. Kun pohditaan esimerkiksi tuomarin rikollista menettelyä purkuperusteena, voidaan huomata purkuperusteen mahdollinen päällekkäisyys kanteluperusteiden kanssa. Tarkkaa rajausta ei voida tehdä siitä, että menettelyllisen säännöksen rikkominen voisi olla pelkästään kanteluperusteena. Esimerkiksi väärin tuomitsemista voi olla luonteeltaan erilaista. OK 17:2:n mukaan tuomarin on asiaa huolellisesti harkittuaan päätettävä, mitä asiassa on pidettävä totena. Vastaavasti menettelyä, jossa tuomari tuomitsee vastoin sitä, mikä oikeudenkäyntiaineiston mukaan on totta, olisi mahdollista pitää menettelynormien vastaisena. Tuomarin voidaan kuitenkin ajatella tekevän oikeat johtopäätökset aineiston pohjalta, mutta soveltavan tuomitsemistoiminnassaan tarkoituksella lakia väärin, jolloin moiteperuste olisi luonteeltaan aineellinen.¹⁶⁸ Koska virkamiesten kohdalla tulee kyseeseen lähinnä virkavirheet, sovellettavaksi tulevat RL 40 luvun mukaiset virkarikokset.

Edustajien ja avustajien kohdalla kysymykseen tulee lähinnä RL 36:5 mukainen menettely. Kyseinen säännös koskee luottamusaseman väärinkäyttöä ja edellyttää vahingon syntymistä päämiehelle sekä tahallisuutta.¹⁶⁹ Kyseisen pykälän mukaan on rangaistavaa, että toisen taloudellisia tai oikeudellisia asioita hoitava henkilö väärinkäyttää luottamusasemaansa ryhtymällä toimeen, johon hänellä ei ole oikeutta tai jättämällä tehtävänsä kokonaan tai osaksi suorittamatta ja tällä tavalla aiheuttaa vahinkoa sille, jonka asioita hänen tulee hoitaa.

Rikolliselta menettelyltä edellytetään kausaalisuutta jutun lopputuloksen kanssa. Pohdittavaksi tulee siis myös kausaalisuuden näyttökynnys, joka kyseessä olevan pykälän mukaan on asetettu matalaksi. Pykälän mukaan alhainen todennäköisyys riittää eli rikollisen menettelyn ”voidaan otaksua vaikuttaneen” jutun lopputulokseen.¹⁷⁰ Purkamista hakevan asianosaisen on näytettävä todennäköiseksi, että edellä mainittu syy-yhteys on olemassa.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ Lager 1972, s. 129.

¹⁶⁸ Lager 1972, s.132-133.

¹⁶⁹ Rautio 2012, s. 1218.

¹⁷⁰ Leppänen - Välimaa 1998, s. 140.

¹⁷¹ Tirkkonen 1977, s. 425.

Vaikka puheena olevien henkilöiden menettelyn tulee olla rikollista, ei edellytyksenä kuitenkaan ole, että kyseinen henkilö olisi tuomittu menettelystä rangaistukseen.¹⁷² Tavallisesti asianomistajat reagoivat rikolliseen menettelyyn syytteen nostamisella, mutta jos rikollinen menettely on johtanut virheellisen tuomion antamiseen, on mahdollista, että asianomistaja haluaa pelkästään saada tuomion puretuksi ilman muita vaatimuksia. Rikostuomion vaatiminen tuomionpurun edellytykseksi merkitsisi tällöin asian turhaa viivästyistä. Syyteprosessin pakollisuus merkitsisi siviiliprosessin osalta, että asianosaisen olisi hankittava oikeus purkuun prosessin kautta, jossa vastaajaa suojaa syytettyä koskevat suosimisperiaatteet. Tämä tuntuisi kohtuuttomalta syyttömän osapuolen kannalta.¹⁷³ Jos rikostuomio olisi purun edellytys, kyseinen purkuperuste ei tulisi lainkaan kyseeseen silloin, kun syytettyä ei voitaisi laittaa vireille syyllisen henkilön kuoleman tai muun syyn vuoksi.¹⁷⁴ Käytännössä voi olla vaikeaa näyttää rikollinen menettely toteen purkumenettelyssä. Toisaalta mahdollinen syylliseksi toteava rikostuomiokaan ei ulota suoraan oikeusvaikutustaan purkumenettelyyn ja se olisi mahdollista ottaa purkumenettelyssä huomioon vain näyttönä rikollisesta menettelystä.¹⁷⁵

Rikos on voitu tehdä ulkomailla tai Suomessa keltakseen purkuperusteeksi. Jos henkilö on tuomittu teosta ulkomailla rangaistukseen, voidaan pohtia tällaisen tuomion vaikutusta purkuun. Yleensä on suhtauduttu varovaisesti ulkomailla annetun tuomion sitovuuteen. Mutta kuten edellä on todettu, myöskään Suomessa annettu rikostuomio ei suoraan ole oikeusvoimainen purkumenettelyyn nähden. Voi olla, että ulkomailla annettu rikostuomio estää teon rangaistavuuden kotimaassa, jolloin on perusteltua hyväksyä tällainen tuomio purkuun oikeuttavaksi seikaksi. Tällöin vaaditaan kuitenkin, että rikollinen menettely on myös Suomen lain mukaan rangaistavaa.¹⁷⁶

---

¹⁷² Tirkkonen 1977, s. 425.

¹⁷³ Lager 1972, s. 134.

¹⁷⁴ HE 14/1958 vp, s. 8.

¹⁷⁵ Leppänen - Välimaa 1998, s. 140.

¹⁷⁶ Lager 1972, s. 133.

2.2. Väärä todiste

OK 31:7.1:n 2 kohdan mukaan lainvoiman saanut tuomio voidaan riita-asiassa purkaa, jos asiakirja, jota on käytetty todisteena, on ollut väärä tai asiakirjan antajan tieteen sisällykseltään totuudesta poikkeava taikka jos totuusvakuutuksin kuultu asianosainen, todistaja tai asiantuntija on tahallansa antanut perättömän lausuman. Lisäksi on voitava otaksua asiakirjan tai lausuman vaikuttaneen lopputuloksiin.

Purkuperusteessa on kyse oikeudenkäyntiaineiston paikkaansa pitämättömyydestä, joka perustuu sen perättömyyteen tai valheellisuuteen. Tällöin todistuskeinot ovat perustuneet rikolliseen tai ainakin vilpilliseen menettelyyn. Tuomio tulee perustaa sellaiseen oikeudenkäyntiaineistoon, joka on esitetty tuomioistuimelle. Jos esitettyyn näyttöön sisältyy kuitenkin virhe tai puute, tuomio ei tältä osin vastaa ulkoprosessuaalista tilaa. Kyseessä oleva purkuperuste tulee kysymykseen asiakirjatodistelun ja henkilötodistelun kohdalla.¹⁷⁷

2.2.1. Asiakirja

Kirjallisella todisteella tarkoitetaan fyysistä todistuskappaletta, jonka todistusvoima perustuu kirjoituksen sisältöön. Tällöin puhutaan asiakirjoista tai asiakirjatodisteista. Asiakirja voi olla merkityksellinen myös esimerkiksi sen sisältämän käsialanäytteen tai kirjasintyyppin vuoksi, jolloin sitä ei pidetä kirjallisena todisteena, vaan katselmusobjektina. Kirjallisen todisteen sisältö on voitu esittää myös muussa muodossa kuin kirjaimin, kuten esimerkiksi sokeainkirjoituksena. Kirjallisiin todisteisiin kuuluu myös ATK- tai muut elektroniset tallenteet, jotka sisältävät sanallista esitystä ja jotka voidaan teknisten toimenpiteiden avulla tulostaa luettavaan muotoon.¹⁷⁸

Asiakirja on tässä tarkoitettulla tavalla väärä, jos sen sisällystä on muutettu niin, että se todistaa muuta kuin se asiakirjan antajan sille antaman muodon mukaan on todistanut tai jos asiakirjan antajana esiintyy muu kuin se, joka asiakirjan on todellisuudessa antanut.¹⁷⁹ Asiakirjaan liittyvät vaatimukset, jotka ilmenevät pykälän 2 kohdasta,

---

¹⁷⁷ Lager 1972, s. 139-140.

¹⁷⁸ Lappalainen 2001a, s. 184.

¹⁷⁹ HE 14/1958 vp, s. 8.

johtavat vastaaviin rikoslain säännöksiin, koska asiakirjojen luotettavuus on yksi rikosoikeuden suojeleobjekteista.¹⁸⁰ RL 33:6.2:n mukaan todistuskappale on väärä, jos se todisteena käytettäessä on omiaan antamaan erehdyttävän kuvan alkuperästään tai antajansa henkilöllisyydestä. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan taas todistuskappale on väärennetty, jos sen sisältöä on oikeudettomasti muutettu jonkin todistelun kannalta merkityksellisen tiedon osalta.

Aina kyseessä ei kuitenkaan tarvitse olla rikollinen menettely, jotta tuomio voitaisiin purkaa väärän todisteen perusteella. On mahdollista, että henkilö, joka esittää asiakirjan tuomioistuimessa, ei ole tietoinen esittämänsä asiakirjan olevan väärä tai väärennetty ja toimii siten hyvässä uskossa. Tuomio voidaan tällaisissakin tapauksissa purkaa, vaikka ketään ei voitaisi asian johdosta tuomita rangaistukseen.¹⁸¹

Pykälän ei ole katsottava pitävän sisällään katselmusta. Tämän voidaan ajatella johtuvan katselmuksen luonteesta tuomioistuimen suorittamana todisteluna. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty myös kannanottoja katselmuksen sisällyttämiseksi kyseessä olevaan purkuperusteeseen.¹⁸² Lain sanamuoto näyttäisi kuitenkin tukevan katselmuksen soveltumattomuutta tilanteeseen. Myös hallituksen esityksessä asiakirjan muodolla näytettäisiin viitattavan nimenomaan asiakirjan sisällykseen, mikä jättäisi asiakirjan katselmuksobjektina OK 31:7.1:n 2 kohdan soveltamisen ulkopuolelle. Virheellisen katselmuksen kohdalla purku voinee tulla kyseeseen joko OK 31:7.1:n 1 kohdan perusteella, jos tuomioistuimen jäsenen menettely sisältää rikoslain mukaisen virkavirheen tai OK 31:7.1:n 3 kohdan perusteella, jos asiassa on näyttää uutta selvitystä.¹⁸³

2.2.2. Perätön lausuma

OK 17 luvun mukaan tiettyjä henkilöitä voidaan jutussa kuulla asian selvittämiseksi. RL 15 luvussa puolestaan säännellään rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan. OK 31:7.1:n 2 kohdan mukaan purkuperusteeksi kelpaa se, että totuusvakuutuksin kuultu asianosainen,

---

¹⁸⁰ Lager 1972, s. 140.

¹⁸¹ Lager 1972, s. 142.

¹⁸² Lager 1972, s. 141.

¹⁸³ Ks. virheellisen katselmuksen kelpaavuudesta OK 31:7.1:n 1 ja 3 kohdan purkuperusteeksi Lager 1972, s. 141.

todistaja tai asiantuntija on tahallansa antanut perättömän lausuman. Kuten säännöksestä käy ilmi, henkilöltä edellytetään tahallisuutta eikä lievemmat syyksi luettavat muodot oikeuta tuomionpurun hakemiseen tällä perusteella. Vaikka rikoslaista voidaan ottaa tulkinta-apua perättömän lausuman määrittelyssä, ei rikosoikeudellista tuomiota edellytetä purkuperusteen hyväksymiselle.¹⁸⁴ RL 15:1.1:n mukaan rangaistukseen perättömästä lausumasta voidaan tuomita se, joka todistajana tai asiantuntijana tuomioistuimessa, asianosaisena tuomioistuimessa totuusvakuutuksen nojalla kuulusteltaessa tai muuna henkilönä tuomioistuimessa valan tai vakuutuksen nojalla antaa väärän tiedon asiassa tai ilman laillista syytä salaa siihen kuuluvan seikan. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan tämä koskee myös kuultaessa henkilöä pääkäsittelyssä hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua, puhelinta tai muuta OK 17:34a:ssä tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Ei liene syytä laittaa ulkomaisessa tuomioistuimessa oikeusavun kautta annettua perätöntä lausumaa eri asemaan varsinkin, kun tämä voidaan nähdä olevan rangaistavaa rikoslain mukaisesti (RL 1:3.2:n 3 kohta).¹⁸⁵

KKO:n tapauksessa 1997:193 kärjäoikeus katsoi jutussa kuultujen kahden todistajan kertomusten perusteella selvitetyn, että vastaajana olleella yhtiöllä ei ollut tuotannollisia ja taloudellisia syitä kantajan työsopimuksen irtisanomiseen, vaan irtisanominen perustui kantajan toimintaan luottamusmiehen valitsemiseksi työpaikalle. Yhtiön velvoitettiin suorittamaan kantajalle korvausta työsuhteen lainvastaisesta päättämisestä. Vastaajana ollut yhtiö vaati tuomion purkamista sillä perusteella, että kärjäoikeus oli tuominnut asiassa todistajana kuullun rangaistukseen valalla vahvistetun perättömän lausuman antamisesta. Purettavaksi haettu tuomio perustui alkuperäisen kantajan työtovereiden todistajankertomuksiin. Purkuasian yhteydessä ei voitu ratkaista, mihin lopputulokseen asiassa olisi päädytty ilman todistajan lausumaa. Todistajan lausuma koski kuitenkin keskeistä seikkaa riita-asian oikeudenkäyntiaineistossa, joten jutun uusi käsittely alioikeudessa katsottiin tarpeelliseksi näytön arvioimiseksi uudelleen. Tästä syystä KKO hyväksyi purkuhakemuksen.

Asianosaisen kohdalla riittävän purkuperusteen muodostaa vain totuusvakuutuksin annettu tahallinen perätön lausuma. Purkuperusteeksi ei siten asianosaisen kohdalla riitä se, että hän antaa häntä vapaasti kuulusteltaessa virheellistä tietoa. Tuomion

---

¹⁸⁴ Lager 1972, s. 142-144.

¹⁸⁵ Ks. ulkomaisessa tuomioistuimessa annetusta perättömästä lausumasta Rautio 2012, s. 1220.

purkamiseksi todistajan osalta riittää, että häntä on kuultu asiassa todistajana. Asiaan ei vaikuta se, olisiko todistaja ollut esimerkiksi vailla todistajanaolokelpoisuutta, kyseiseen seikkaan nähden vaitiolovelvollinen tai oikeutettu olemaan kertomatta siitä. Väliä ei ole myöskään sillä, onko henkilöä kuultu valan tai vakuutuksen nojalla. Sama pätee myös asiantuntijaan.¹⁸⁶ Laissa ei ole luettu tulkin perätöntä lausumaa kyseessä olevan säännöksen mukaiseksi purkuperusteeksi. Tulkki voitaisiin rinnastaa lähinnä asiantuntijaan, ja koska myös hänen paikkaansa pitämätön lausumansa vaikuttaa oikeudenkäyntiaineistoon, tulisi se voida ottaa huomioon.¹⁸⁷

Jos lausuma tai edellä käsitelty asiakirja osoittautuu muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa sisällöltään totuudesta poikkeavaksi, kysymyksessä ei ole 2 kohdan mukainen purkuperuste. On kuitenkin mahdollista, että tällöin tulisi sovellettavaksi kyseessä olevan pykälän 3 kohta.¹⁸⁸ Siten myös tapauksissa, joissa tulkin antamaa perätöntä lausumaa ei kelpuutettaisi 2 kohdan mukaiseksi purkuperusteeksi, kyseeseen voi tulla 3 kohdan mukainen purkuperuste.¹⁸⁹

2.3. Uusi seikka tai todiste

OK 31:7.1:n 3 kohdan mukaan lainvoiman saanut tuomio voidaan riita-asiassa purkaa, jos vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei aikaisemmin ole esitetty ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut toiseen lopputulokseen. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan tuomiota ei tule kuitenkaan purkaa tällä perusteella, ellei asianosainen saata todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota puheena olevaan seikkaan tai todisteeseen siinä oikeudessa, joka tuomion on antanut, hakemalla muutosta tuomioon tai että hän muutoin on pätevistä syistä ollut siihen vetoamatta.

2.3.1. Uusi seikka

Tuomion tulee perustua oikeusvaikutuksellisiin tosiseikkoihin, jotka on näytettävä toteen todistuskeinoin, ellei niitä ole tunnustettu tai vastaaja myöntänyt

---

¹⁸⁶ Tirkkonen 1977, s. 426.

¹⁸⁷ Lager 1972, s. 143.

¹⁸⁸ HE 14/1958 vp, s. 8.

¹⁸⁹ Lager 1972, s. 143.

kannevaatimusta dispositiivisessa asiassa.¹⁹⁰ Uudella seikalla purkuperusteena tarkoitetaan tällaista oikeudellisesti relevanttia faktaa eli oikeustositseikkaa. Kyseessä on empiirisen maailman tosiasia, jolla on jutun kannalta oikeudellista merkitystä. Esimerkkinä tällaisesta uudesta seikasta voi mainita tilanteen, jossa luvattomasta aseennhallussapidosta tuomitun henkilön mukaan hänellä olikin aseennkantolupa.¹⁹¹ Uuden seikan tulee kuitenkin olla ollut jo olemassa silloin, kun tuomio annettiin. Tarkoituksenaahan on nimenomaan palauttaa varhaisempi olotila, jotta asianosaiset voisivat vielä kerran esittää aineistoa sellaisten seikkojen näyttämiseksi, jotka olivat olemassa jo palautettavana ajankohtana. Siten jälkiseikka ei oikeuta tuomion purkamista. Jos jälkiseikkaan liitetään laissa jokin oikeusseuraamus, voidaan sen perusteella yleensä nostaa kuitenkin itsenäinen kanne.¹⁹²

Ratkaisussa KKO 2013:54 N oli vakuutusyhtiötä vastaan ajamassaan kanteessa vaatinut yhtiön velvoittamista suorittamaan hänelle liikennevakuutuksen perusteella korvauksia ansionmenetyksestä ja hoitokustannuksista. Kanne oli perustunut siihen, että N oli saanut liikenneonnettomuudessa kaula- ja lannerangan retkahdusvammat. Kanne oli pääosin hylätty lainvoimaisella tuomiolla. N haki tuomion purkamista sillä perusteella, että tuomion lainvoimaiseksi tulemisen jälkeen saatu uusi lääketieteellinen selvitys osoitti hänen saaneen liikenneonnettomuudessa myös aivovamman, josta hänelle oli aiheutunut työkyvyttömyys ja hoidon tarve myös sinä aikana, jota koskevalta osalta hänen korvausvaatimuksensa oli aikaisemmalla tuomiolla hylätty. N ei ollut voinut aikaisemmin vedota esittämäänsä uuteen selvitykseen, koska selvityksen hankkiminen oli tullut mahdolliseksi vasta jälkeinpäin, kun aivovamma oli voitu havaita uusissa tutkimuksissa lääketieteellisten kuvantamismenetelmien kehityttyä. KKO katsoi, että tuomion oikeusvoima koskee pääsääntöisesti vain niitä perusteita, joihin asiassa on vedottu. Kanteen hylkäävä tuomio ei estä samaa oikeusseuraamusta tarkoittavan uuden kanteen nostamista sellaisten uusien seikkojen perusteella, joihin aikaisemmassa oikeudenkäynnissä ei ole vedottu. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, ettei näihin uusiin seikkoihin olisi voitu aikaisemmassa oikeudenkäynnissä vedota. Mainituilla edellytyksillä voidaan siten eri vahingoiksi katsottavia menetyksiä ja tappioita koskevia kanteita saattaa tuomioistuimessa vireille samaa vahinkotapahtumaa koskevan aikaisemman tuomion oikeusvoimavaikutuksen estämättä. Siten N:llä ei ollut oikeudellista tarvetta saada tuomio puretuksi ja purkuhakemus jätettiin tutkimatta.

---

¹⁹⁰ Lager 1972, s. 147.

¹⁹¹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 141.

¹⁹² Lager 1972, s. 147.

Kuten ratkaisusta käy ilmi, tuomion oikeusvoimavaikutuksen ulottuvuudella on uusiin seikkoihin vedottaessa tärkeä merkitys tuomionpurun aiheellisuutta arvioitaessa. Ratkaisu osoittaa myös, ettei purku tule kyseeseen, kun asianosaisten käytettävänä on yksinkertaisempikin oikeussuojakeino.

Uutena seikkana on mahdollista esittää myös aikaisempaa oikeusvoimaista tuomiota, jos sen esittäminen jälkimmäisessä jutussa olisi johtanut erilaiseen lopputulokseen. Joskus on katsottu purettavaksi haettavan tuomion jälkeenkäin annetun uuden tuomioistuimen ratkaisun voivan olla uusi seikka. Esimerkiksi purkutuumio, jolla on poistettu toisen lainvoimaisen tuomion perusteena ollut tuomio, on käynyt purkamiseen oikeuttavana uutena seikkana. Tästä huolimatta uutena seikkana ei yleensä ole kuitenkaan pidetty lainvoimaisen tuomion jälkeenkäin annettua toista tuomiota.¹⁹³

Ratkaisunsa KKO 2008:24 perusteluissa korkein oikeus toteaa, että vakiintuneesti on katsottu, ettei uusi tuomio ole lainkohdassa tarkoitettu uusi seikka. Tähän näkemykseen voidaan yhtyä, kun uusi tuomio ei koske suoraan samaa asiaa tai asianosaista, kuten jäljempänä esitettävässä tapauksessa KKO 1998:30. Tästä huolimatta tulkintaa ei kuitenkaan voida välttämättä pitää vakiintuneena, kun on kyse uudesta tuomiosta, joka liittyy suoraan samaan asiaan ja siinä ratkaistaan eri tavalla purettavaksi haettuun tuomioon liittyvä seikka. Vaikka uutta tuomiota ei pidettäisikään lainkohdan tarkoittamana uutena seikkana, uudella tuomiolla on voitu vahvistaa uusi tosiseikka, jolla voi puolestaan olla välitön merkitys lainvoimaisesti ratkaistun asian kannalta.¹⁹⁴

Ratkaisussa KKO 1998:30 A, joka hovioikeudessa oli tuomittu rangaistukseen, ei ollut hakenut muutosta tuomioonsa. Sitä vastoin B, joka oli samassa jutussa hovioikeudessa tuomittu vastaavan kaltaisesta rikoksesta rangaistukseen, oli hakenut muutosta. KKO oli arvioinut esitettyä näyttöä hänen osaltaan toisin kuin hovioikeus ja hylännyt B:tä vastaan ajettua syytteen. A haki tuomionsa purkua vedoten kyseiseen KKO:n ratkaisuun. KKO:n tuomiota ei pidetty uutena seikkana. KKO:n perusteluiden mukaan uudella seikalla tai todisteella tarkoitetaan lainkohdassa sellaista oikeudenkäyntiaineistoa, johon ei ole vedottu aikaisemmin ja jolla voi olla merkitystä jutun ratkaisun kannalta. Sellaisena ei voida pitää KKO:n myöhemmin antamaa tuomiota, jossa samassa jutussa toisen vastaajan syyllisyydestä esitetty näyttö on

---

¹⁹³ Leppänen - Välimaa 1998, s. 142.

¹⁹⁴ Määttä 2008, s. 3. Ks. myös Lager 1972, s. 177.

arvioitu toisin kuin hovioikeudessa eikä kyseisen tuomion ja purkuhakemuksen kohteena olevan tuomion väitettyä ristiriitaisuutta.

Ratkaisu edustaa korkeimman oikeuden yleistä linjaa uuden tuomion kelpaamattomuudesta purkuperusteeksi, minkä se on myös useissa myöhemmissä kannanotoissaan vahvistanut. Korkeimman oikeuden kanta on perusteltu, vaikka ratkaisun KKO 1998:30 kaltaisissa tapauksissa purkamista hakevan kannalta tilannetta hankaloittaa vielä se, ettei myöskään todistusaineiston uutta arviointia voida lähtökohtaisesti pitää uutena seikkana tai todisteena eikä ilmeisen vääränä lain soveltamisena, kuten jäljempänä ilmenee.¹⁹⁵

Lain tarkoitamana purkuperusteena ei siten tule pääsääntöisesti pitää sitä, mitä toisessa oikeudenkäynnissä on tapahtunut purkamisen kohteena olevan tuomion antamisen jälkeen. Jokainen tuomio on purkamisen kannalta oma kokonaisuutensa, eivätkä jälkikäteiset analogiat myöhempisiin ratkaisuihin voi vaikuttaa niihin. Muussa tapauksessa voisi syntyä purkuhakemusten tulva, minkä lisäksi varsinaisen ja ylimääräisen muutoksenhaun välinen raja hämärtyisi. Tällöin ei voitaisi enää luottaa normaaliin tapaan lainvoimaisten tuomioiden pysyvyyteen.¹⁹⁶

2.3.2. Uusi todiste

OK 31:7.1 3 kohdan mukaan tuomion purkamiseksi on mahdollista vedota myös uuteen todisteeseen. Tällaisena todisteena voidaan pitää uutta todistuskeinoa, kuten todistajaa, jota ei ole aikaisemmin kuultu. Todiste voi kuitenkin merkitä myös uutta todistustositseikkaa. Esimerkiksi aikaisemmassa oikeudenkäynnissä kuullun todistajan uusi, vanhasta poikkeava kertomus voi tulla kyseeseen lainkohdan tarkoitamana uutena todisteena.¹⁹⁷ Uudeksi todisteeksi kelvannee myös todistaja, jota tuomioistuin on virheellisesti pitänyt esteellisenä todistamaan eikä häntä tästä syystä ole kuultu oikeudenkäynnissä.¹⁹⁸ Myös uusia apufaktoja, jotka auttavat arvioimaan todistustositseikkojen todistusrvoa, voitaneen pitää uutena todisteena.¹⁹⁹

---

¹⁹⁵ Ks. todistusaineiston uuden arvioinnin kelpaamattomuudesta purkuperusteeksi Leppänen - Välimaa 1998, s. 142, 147-148.

¹⁹⁶ Lappalainen 1998, kappaleessa KKO 1998:30, Mihin ratkaisu perustuu?

¹⁹⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 142.

¹⁹⁸ Lappalainen 1988, s. 155-156.

¹⁹⁹ Welamson 1994, s. 220.

Lainkohdan sanamuodon mukaan purkuperusteeksi ei kelpaa uusi oikeudellinen argumentaatio. Aiemmin esitetyn todistusaineiston uusi empiirinen tai looginen arviointi ei myöskään tule kyseeseen.²⁰⁰ Mikäli tuomioistuimien olisi syyllistynyt virkavirheeseen todisteiden harkinnassa tai muussa toiminnassaan, kysymykseen voi mahdollisesti tulla purku OK 31:7.1:n 1 kohdan perusteella.²⁰¹

Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 1998:30 mukaan väite tai epäilykään siitä, että asiassa esitetty näyttö on mahdollisesti arvioitu väärin, ei sinänsä ole purkuperuste.

Lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen tapahtunut muutos lainsäädännössä ei myöskään ole sellainen seikka tai todiste, joka oikeuttaisi hakemaan tuomion purkamista. Esimerkiksi ns. lievemmän lain periaatteen antama etu ei ulotu ratkaistuihin, jotka ovat jo lainvoimaisia. Tuomiota annettaessa otetaan huomioon myös kokemussäännöt. Lain sanamuodon mukaan uuden kokemussäännön esittäminen ei kuitenkaan riitä purkuperusteeksi. On kuitenkin mahdollista esittää uusi todiste, joka näyttää kokemussäännön olleen olemassa jo asiaa ratkaistaessa.²⁰²

Tapauksessa KKO 1961 II 145 purettiin tuomio, jolla oli hylätty lapsen avioliiton ulkopuolella syntyneeksi julistamista koskeva kanne. Tämä johtui uudesta isyystutkimuslausunnosta, joka perustui myöhemmin kehitettyyn veriryhmätutkimukseen. Jos lausunto olisi esitetty aikoinaan kanteen tueksi, olisi aikaisemmassa tuomiossa todennäköisesti päädytty toisenlaiseen lopputulokseen.

2.3.3. Uutuusvaatimus

Purkuperusteena käytettävien seikkojen tai todisteiden tulee olla siis uusia. Uutuusvaatimuksen täyttymiseen on olemassa kaksi edellytystä, jotka tulee ottaa huomioon. Ensinnäkin vaaditaan, ettei materiaalia ole esitetty aikaisemmin oikeudenkäynnissä, jotta sitä voidaan pitää uutena. Toiseksi riita-asioissa materiaalin on tullut olla olemassa jo tuomion antamisen aikaan.²⁰³

²⁰⁰ Leppänen - Välimaa 1998, s. 142.

²⁰¹ Lager 1972, s. 150.

²⁰² Leppänen - Välimaa 1998, s. 142.

²⁰³ Leppänen - Välimaa 1998, s. 143.

Lager esittää, että tosiseikkojen osalta ehdottomana vaatimuksena on, että ne ovat olleet olemassa jo tuomion antamisen aikaan ensiprosessissa, mutta hänen näkemyksensä mukaan todistuskeinojen osalta asia on toisin. Vaikka Lagerin kanta ei ole riidaton, hän katsoo, ettei todistuskeinojen ole välttämättä tullut olla olemassa vielä ensiprosessin aikana, vaan ne ovat voineet syntyä myöhemminkin.²⁰⁴ Jos otetaan huomioon aikaisemmin esitetty korkeimman oikeuden ratkaisu 1961 II 145, Lagerin esittämä kanta näyttäisi olevan perusteltu. Uuteen todisteeseen vetoaminen ei merkitse asian muuttumista toiseksi, vaan se ainoastaan riitauttaa vanhan tuomion materiaalisen oikeellisuuden.²⁰⁵

Todistetta tai seikkaa ei ole aikaisemmin esitetty oikeudenkäynnissä, jos oikeustositseikkaan ei ole väittämistäkaan mukaisesti vedottu tai todistetta ei ole esitetty ennen tuomion antamispäivää. Mikäli kyse on esimerkiksi käräjäoikeuden lainvoimaisesta tuomiosta, todiste on lainkohdan tarkoittamalla tavalla uusi, ellei sitä ole esitetty ennen tuomion julistamispäivää. Näin on siitä huolimatta, että tuomio tulee lainvoimaiseksi vasta seitsemän päivän kuluttua tuomion antamisesta, ellei siitä valiteta. Hovioikeuden tuomion antamisen jälkeen ilmennyt uusi todiste, johon on vedottu valituslupahakemuksessa korkeimpaan oikeuteen, ei täytä uutuuskriteeriä mahdollisessa purkumenettelyssä, jos lakia tulkitaan kirjaimellisesti.²⁰⁶ Lagerin mukaan uutuuskriteeri täyttyy myös silloin, kun uusi aineisto on esitetty muutoksenhakutuomioistuimessa, mutta hakemusta ei ole tutkittu asiallisessa suhteessa. Tätä hän perustelee sillä, ettei muutoksenhaussa esitetty aineisto ole voinut tulla otetuksi huomioon, kun muutoksenhakemusta ei ole tutkittu.²⁰⁷

2.3.4. Vaikutus lopputulokseen

Tuomion purkamisen edellytyksenä kyseessä olevalla perusteella on myös se, että uuden seikan tai todisteen esittäminen aikaisemmassa oikeudenkäynnissä olisi todennäköisesti johtanut toiseen lopputulokseen. Purkuhakemuksen menestyminen ei

²⁰⁴ Lager 1972, s. 149-150. Näin myös Leppänen - Välimaa 1998, s.144.

²⁰⁵ Ks. asian muuttumattomuudesta toiseksi uuden todisteen seurauksena Leppänen - Välimaa 1998, s. 144.

²⁰⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 143.

²⁰⁷ Lager 1972, s. 158-159.

edellyttä täyttää varmuutta tuomion muuttumisesta, vaikka todennäköisyyttä vaaditaankin.²⁰⁸ Koska säännöksessä vaaditaan todennäköisyyttä, se tarkoittaa, että edellytetään suurempaa todennäköisyyden määrää kuin OK 31:7.1:n 1 ja 2 kohdissa, joissa edellytetään, että kyseisten puutteiden voidaan otaksua vaikuttaneen jutun lopputulokseen.²⁰⁹

Uusien seikkojen esittämisen osalta on huomioitava, ettei pelkkä väite uudesta oikeustositseikasta ole vielä riittävä purkuperuste. Silloinkin, kun hakijalla ei poikkeuksellisesti ole väittämistaakan lisäksi todistustaakkaa, hakijalta tulisi edellyttää näyttöä väitteensä tueksi. Uuden näytön riittävyttä tulee arvioida suhteessa asiassa jo esitettyyn näyttöön. Mitä vahvempaa näyttöä vastapuolen eduksi on aiemmin esitetty, sitä vahvempaa uutta näyttöä hakijalta vaaditaan, jotta purku menestyisi. Kuten normaalistikin, tuomioistuin arvioi kokonaisnäyttöä. Tuomion purkamisen kannalta tuomion lopputuloksen muutoksen sisällöllä ei ole merkitystä riita-asioissa, vaan periaatteessa minkä sisältöinen muutos tahansa hakijan eduksi riittää.²¹⁰

2.3.5. Prekluusio

OK 31:7.2:n mukaan tuomiota ei saa purkaa uuden seikan tai todisteen perusteella, jos asianosainen ei saata todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota puheena olevaan seikkaan tai todisteeseen siinä oikeudessa, joka tuomion on antanut, hakemalla muutosta tuomioon tai että hän muutoin on pätevästä syystä ollut siihen vetoamatta. Jos seikka tai todiste on siis ollut esimerkiksi tiedossa jo tuomiota annettaessa tai kun varsinainen muutoksenhaku on ollut vielä käytettävissä, asianosaisella on ollut mahdollisuus tuoda kyseinen seikka tuomioistuimen harkittavaksi. Tästä syystä tuomion purkaminen ei tule enää kyseeseen tällä perusteella, ellei hänellä ole ollut toimimattomuuteensa pätevää syytä. Ei ole perusteltua rikkoa lainvoimaisen tuomion luomaa oikeusrauhaa asianosaisen laiminlyönnin vuoksi.

Seikan hyväksyminen uudeksi tullee kyseeseen vain, jos asianosainen ei ole tiennyt eikä hänen ole pitänytkään tietää seikasta. Varsinkin dispositiivisissa riita-asioissa

---

²⁰⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 144.

²⁰⁹ Tirkkonen 1977, s. 429.

²¹⁰ Leppänen - Välimaa 1998, s. 144-145.

asianosaisen edellytetään ottavan selvää asian kannalta relevanteista seikoista. Se, että asianosaisella on ollut pätevä syy olla vetoamatta uuteen seikkaan tai todisteeseen, eli anteeksiantoperuste, otettanee melko harvoin huomioon. Korkein oikeus on kuitenkin ottanut edellä esitettyä lievemmän kannan hakemusasiassa, jossa ei ole ollut hakijan lisäksi muita asianosaisia.²¹¹

Ratkaisussa KKO 2003:55 hakija ei ollut tiennyt haltijavelkakirjan kuolettamista koskeneen asian vireillä olosta käräjäoikeudessa. Hakijan kertomaa ei ollut syytä epäillä, minkä seurauksena hakijan katsottiin tapauksessa saattaneen todennäköiseksi, ettei hän ollut voinut aikanaan vedota siihen, että asiakirja oli hänen hallussaan.

Poikkeuksellisesti todiste tai seikka saattaisi kuitenkin käydä purkuperusteeksi myös silloin, kun asianosainen on saanut siitä tiedon ennen tuomion antamista tai varsinaiselle muutoksenhauille asetetun määräajan umpeutumista. Näin voisi olla esimerkiksi silloin, kun asianosainen ei ennen tuomion lainvoimaiseksi tulemistä ole voinut ymmärtää kyseisen todisteen tai seikan merkitystä tai ei ole kyennyt yrityksistään huolimatta saamaan ajoissa haltuunsa tiedossaan olevaa todistetta.²¹²

Tuomionpurkua koskeva preklusiosäännös tulee sovittaa yhteen muiden preklusiosäännösten kanssa.²¹³ Näitä ovat oikeudenkäymiskaaren säännökset 5:22, 6:9, 25:17 sekä 30:7.²¹⁴ Tästä syystä asianosainen ei voi purkuhakemuksessa vedota seikkaan tai todisteeseen, joka on kyseisten preklusiosäännösten perusteella jätetty aikoinaan tutkimatta tai olisi jätetty tutkimatta, mikäli siihen olisi vedottu. Tuomionpurun preklusiosäännös koskee niin dispositiivisia kuin indispositiivisiakin riita-asioita.²¹⁵

Ratkaisussa KKO 2001:76 työntekijälle perusteettomasta lomautuksesta tuomitusta vahingonkorvauksesta oli tehty lomautusajalta maksettavan ja jo osalta aikaa maksetun työttömyyspäivärahan perusteella vähennys. Tuomion saatua lainvoiman osoittautui, ettei työntekijällä ollut oikeutta työttömyyspäivärahaan ja hänelle jo maksettu työttömyyspäiväraha aiottiin periä häneltä takaisin. Työntekijän hakemuksesta tuomio purettiin ja oikaistiin välittömästi. KKO:n mukaan työntekijällä

---

²¹¹ Rautio 2012, s. 1221.

²¹² HE 14/1958 vp, s. 8.

²¹³ Leppänen - Välimaa 1998, s. 146.

²¹⁴ Jokela 2004, s. 34-35, 490, 590.

²¹⁵ Leppänen - Välimaa 1998, s. 146-147.

on ollut käräjäoikeudessa perusteltu aihe olettaa, että hänelle maksettaisiin lomautusajalta työttömyyspäivärahaa. Siten työntekijällä on ollut pätevä syy olla vetoamatta siihen, ettei vahingonkorvauksesta voida tehdä edellä mainittua vähennystä.

Preklusion myötä asianosainen siis menettää oikeutensa esittää seikkoja ja todisteita tietyssä vaiheessa menettelyä, ja se on luonteeltaan prosessuaalinen sanktio. Sanktion tarkoituksena on tehostaa asianosaisille valmistelussa kuuluvaa velvollisuutta turvata osaltaan keskitetty pääkäsittely, mikä puolestaan edistää oikeudenkäynnin joutuisuutta sekä aineellisen totuuden selvittämistä. Preklusio saattaa kuitenkin yksittäistapauksissa olla esteenä totuuden selvittämiselle ja tästä syystä preklusiosäännökset eivät ole ehdottomia.²¹⁶ Tuomion purkamista hakiessakin uuteen seikkaan tai todisteeseen on mahdollista vedota preklusiosta huolimatta, jos menettely on johtunut pätevästä syystä, kuten OK 31:7.2:sta käy ilmi.

Asianosaisen tietoisuuden kanssa on mahdollista samaistaa asiamiehenkin tietoisuus. Jos asianosainen käyttää asiassaan asiamiestä ja tämä tahallaan rikkoo toimeksiantoonsa kuuluvia velvollisuuksia ja laiminlyö nojautua seikkaan tai todisteeseen asiaa ajaessaan, mahdollista lienee hakea purkua OK 31:7.1:n 1 kohdan perusteella.²¹⁷

2.4. Ilmeisen väärä lain soveltaminen

OK 31:7.1:n 4 kohdan mukaan lainvoiman saanut tuomio voidaan riita-asiassa purkaa, jos tuomio perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen. Kuten lain sanamuodosta ilmenee, tuomioistuimen laintulkintakysymystä koskevan ratkaisun on tullut olla selvästi väärä, jotta tähän lainkohtaan voidaan vedota tuomion purkamiseksi.²¹⁸

2.4.1. Laki

Ilmeisen väärällä lain soveltamisella tarkoitetaan tässä tapauksessa aineellisoikeudellisten normien soveltamista. Jos prosessuaalisia normeja olisi

---

²¹⁶ Jokela 2004, s. 34.

²¹⁷ Lager 1972, s. 163-164.

²¹⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 147.

sovellettu väärin, kysymykseen tulisi tuomiovirhekantelu, jota säännellään OK 31:1:ssä. Koska OK 31:16:n mukaan kyseisen luvun säännöksiä tulee soveltaa myös lainvoimaiseen tuomioon rinnastettaviin oikeudellisiin ratkaisuihin, saatetaan kuitenkin turvautua OK 31:7.1:n 4 kohdassa säänneltyyn purkuperusteeseen, kun prosessiratkaisu perustuu ilmeisen väärään prosessuaalisen normin soveltamiseen.²¹⁹ Aineellisoikeudellisten ja prosessuaalisten säännösten erottaminen tosistaan voi siten olla joissain tapauksissa hankalaa.²²⁰

Lailla ei tässä tapauksessa tarkoiteta pelkästään valtiosääntöoikeuden mukaista lain käsitettä.²²¹ Näin on siitä huolimatta, että kysymykseen tulee lähinnä kirjoitetun lain ilmeisen väärä soveltaminen. Lakina tulevat sovellettavaksi kuitenkin myös alemman asteiset viranomaisten antamat normit, jotka sitovat tuomioistuinta.²²² Lain käsitteeseen kuuluu tässä yhteydessä myös EU:n antamat normit. Euroopan ihmisoikeussopimus ja YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus ovat voimassa lainsäätäjien säännöksinä.²²³ Myös EIT:n vakiintunut oikeuskäytäntö sitoo tuomioistuinta, ja sillä on suuri merkitys lain soveltamisessa.²²⁴

Ratkaisussa KKO 2007:34 otettiin huomioon EU:n säätämät direktiivit ja niitä koskeva Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen vahvistama tulkintakäytäntö, kun tuomionpurkua haettiin ilmeisen väärän lain soveltamisen perusteella.

Vahvasti tuomioistuimia velvoittavia oikeuslähteitä ovat lait sekä tapaoikeus, mikä tarkoittaa, että ne sitovat tuomioistuinten tuomitsemistoimintaa.²²⁵ Lain esityöt taas ovat lain soveltamisen kannalta merkityksellisimpiä lain säätämisen aikoihin. Kun lain säätämisestä on kulunut pidempi aika, esitöiden merkitys käy vähäisemmäksi. Lain esitöitä ei oikeustieteessä pidetä tuomioistuinta ehdottomasti sitovina, minkä vuoksi purku ei tule kyseeseen, kun niitä on sovellettu väärin.²²⁶ Tuomioistuinten toimintaa ohjaa osaltaan myös korkeimman oikeuden ennakkopäätökset. Niitä ei oikeudessamme pidetä myöskään vahvasti sitovina oikeuslähteinä, eikä niiden väärä soveltaminen pääsääntöisesti tule kyseeseen purkuperusteena. Tätä mahdollisuutta ei voida

---

²¹⁹ Tirkkonen 1977, s. 429-430.

²²⁰ Lager 1972, s. 171.

²²¹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 147.

²²² Lager 1972, s. 172-173.

²²³ Rautio 2012, s. 1222.

²²⁴ Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 65-66.

²²⁵ Tolonen 2003, s. 23.

²²⁶ Lager 1972, s. 173. Näin myös Tirkkonen 1977, s. 430.

kuitenkaan täysin sulkea pois, kun kyseessä on vakiintunut ja selkeä oikeuskäytäntö. Tällöin oikeuskäytännöstä on saattanut tulla tavanomaista oikeutta, joka on OK 1:11:n mukaan tuomioistuimia sitova.²²⁷

Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa on esitetty myös näkemys, että kaikkien normaalien oikeuslähteiden väärä soveltaminen mahdollistaisi purun tällä perusteella. Siten kysymykseen voisi tulla myös lain esitöiden tai vakiintuneen oikeuskäytännön vastainen oikeuskysymyksen ratkaisu.²²⁸ Käytännössä lain esitöissä määritellään tarkemmin, kuinka lakia tulisi tulkita ja ne ohjaavat siten lain soveltamista, kuten myös korkeimman oikeuden prejudikaatit. Koska esityöt ja prejudikaatit ohjaavat lain soveltamista, voisi tuntua kohtuulliselta, että myös niiden väärään soveltamiseen voitaisiin vedota. Toisaalta esityöt sekä prejudikaatit ovat heikosti velvoittavia oikeuslähteitä, eikä niistä poikkeaminen merkitse virkavirhettä, joskin poikkeamista tulisi yleensä perustella.²²⁹ Siten niistä poikkeavaa soveltamista ei välttämättä voida pitää ainakaan ilmeisen virheellisenä, mikä puolestaan tukee näkemystä, etteivät ne tässä tapauksessa kuulu lain käsitteen piiriin. Esitöiden ja prejudikaattien merkitys voi vaihdella eri aikoina, eikä niitä siten voida pitää kovin varmoina oikeuslähteinä.

Ilmeisen väärä lain soveltaminen purkuperusteena ei voine tulla kyseeseen tosiasiakysymyksen eli näyttökysymyksen kohdalla. Näytön arvioinnin erilaista asemaa voidaan perustella sen periaatteellisilla eroavuuksilla suhteessa lain soveltamiseen. Näytön arvioinnin harkinnan vapauden voidaan nähdä olevan laajempi kuin lain soveltamisen kohdalla. Tosin oikeuskysymyksen ja näyttökysymyksen erottaminen voi olla hankalaa eikä sitä pystytä aina selkeästi tekemään. Väärä näytön arviointi purkuperusteena voinee tulla kysymykseen vain, kun tuomari näyttöä arvioidessaan menettelee rikollisesti (OK 31:7.1:n 1 kohta).²³⁰

2.4.2. Soveltaminen ja ilmeisyys

Esimerkkinä väärästä lain soveltamisesta tuomioistuintoiminnassa voidaan mainita voimassa olevan lain säännöksen sivuuttaminen, lain ilmeisen virheellinen tulkinta,

---

²²⁷ Lager 1972, s. 174-175.

²²⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 147.

²²⁹ Ks. esitöiden ja prejudikaattien heikosta velvoittavuudesta Tolonen 2003, s. 24.

²³⁰ Leppänen - Välimaa 1998, s. 147-148.

uuden lain soveltaminen, vaikka asiaan olisi tullut soveltaa aikaisempaa lakia tai aikaisemman lain soveltaminen, vaikka olisi tullut soveltaa uutta.²³¹ Purkaminen voi olla mahdollista, vaikka tuomioistuin olisi soveltanut lakia ilmeisen väärin puhtaasti erehdyksestä. Tuomioistuinten jäsenet eivät vapaudu vastuusta tällaisten erehdysten seurauksena, mutta toisaalta he eivät voi virheensä havaittuaan myöskään itse oikaista ratkaisuaan. Tuomioistuimen itseoikaisu on mahdollista ainoastaan OK 24:10:ssä mainituissa tapauksissa, jotka koskevat kirjoitus- ja laskuvirheitä sekä muita niihin rinnastettavia selviä virheitä.²³² Jos virhe on sattunut esimerkiksi tuomion harkinnassa, virhettä ei voida korjata tuomioistuimen itseoikaisuna.²³³ Tuomioistuimen mahdollisuutta täydentää tuomiotaan säännellään puolestaan OK 24:11:ssä.

Ilmeisyys tulee kyseeseen lähinnä silloin, kun minkäänlaista tulkinnanvaraisuutta ei esiinny. Tällä halutaan sulkea pois tapaukset, jotka eivät ole aivan selviä ja joihin sisältyy harkintavaltaa, jolloin varsinaiset muutoksenhakekeinot takaavat riittävästi oikeussuojan toteutumisen.²³⁴ Purkua voidaan hakea vain silloin, kun laki itsessään on niin selvä, että sen väärä soveltaminen on mahdollista.²³⁵

Varsinaisessa muutoksenhaussa alemman tuomioistuimen oikeuskysymystä koskevan ratkaisun oikeellisuus tulee ylemmän tuomioistuimen arvioitavaksi. Ylempi tuomioistuin voi harkita oikeuskysymystä erilailla kuin alempi tuomioistuin, jolloin aikaisempaa tuomiota pidetään ”vääränä” ja tämän seurauksena sitä muutetaan. Näin on siitä huolimatta, että asia olisi ollut tulkinnanvarainen. Tuomion purkamisen kohdalla riittävänä ei kuitenkaan voida pitää sitä, että lain soveltaminen on ollut pelkästään tällä tavalla väärää, vaan sen on tullut olla *ilmeisen* väärää.²³⁶

Vaikka tuomion antamisen jälkeen tapahtunut muutos oikeuskäsityksessä tai -käytännössä saisi asian näyttämään eriltä kuin se oli lainvoimaista tuomiota annettaessa, tuomion purkaminen ei tule kyseeseen. Tilannetta on siis arvioitava niistä lähtökohdista käsin, jotka vallitsivat tuomiota alun perin annettaessa. Muunlainen tulkinta aiheuttaisi oikeustilassa jatkuvan käymistilan. Myöskään uusi lainsäädäntö ei

---

²³¹ Tirkkonen 1977, s. 430.

²³² Lager 1972, s. 175.

²³³ Jokela 2004, s. 403.

²³⁴ Leppänen - Välimaa 1998, s. 148.

²³⁵ Lager 1972, s. 173.

²³⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 149.

anna aihetta tuomion purkamiseen.²³⁷ Vaikka purkua yleensä arvioidaan tuomion antamisen ajankohdan perusteella, EIT:n myöhempi oikeuskäytäntö muodostaa joissain tapauksissa tähän poikkeuksen, kuten jäljempänä ilmenee.

Ratkaisussa KKO 2011:43 hakijan mukaan KKO:n tuomio oli perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen, koska se oli ristiriidassa perustuslakivaliokunnan myöhemmin antaman lausunnon kanssa yksityisestä pysäköinninvalvonnasta. KKO:n mukaan tuomion mahdollista virheellisyyttä arvioidaan tuomion antamishetkellä voimassa olleiden säännösten ja käytettävissä olleen tulkinta-aineiston perusteella. Yksityisestä pysäköinninvalvonnasta ei ole tuolloin ollut nimenomaisia säännöksiä. Myöskään aikaisemmassa lausuntokäytännössä esitetyistä tulkinnoista ei voida johtaa yksiselitteistä ja ehdotonta vastausta sovellettavasta käytännöstä. KKO katsoi, että asiassa on ollut perusteltu mahdollisuus päätyä toisistaan poikkeaviin lopputuloksiin. Siten ratkaistava kysymys on ollut oikeudellisesti tulkinnanvarainen. Näin oli siitä huolimatta, että perustuslakivaliokunta oli myöhemmin pitänyt yksityistä pysäköinninvalvontaa koskevaa lakiehdotusta perustuslain vastaisena. KKO:n tuomio ei siten ole perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen, mistä syystä hakemus hylättiin.

3. Henkilöerehdyspurku

OK 31:11:n mukaan, jos jotakuta on oikeudenkäynnissä käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä, lainvoiman saanut tuomio voidaan tapahtuneen erehdyksen oikaisemiseksi purkaa määräajasta riippumatta. Kyseinen säännös koskee niin riita- kuin rikosasioitakin ja se täydentää OK 31:7.1:ssä säänneltyjä purkuperusteita. Tässä tapauksessa purku perustuu siihen, että tuomion tosiasialliseen pohjaan kohdistuu ilmeinen erehdys. Purku nojautuu siis siihen, että ratkaisu on asiallisessa suhteessa virheellinen.²³⁸ Tämä voi olla synnä sille, että hakijalegitimaatio poikkeaa pääsäännöstä. Ratkaisussa KKO 1979 II 26 yksipuolinen tuomio purettiin kyseessä olevan 11 §:n perusteella jutun voittaneen kantajan hakemuksesta, kun maksuvelvollisuus oli määrätty väärälle henkilölle.²³⁹

---

²³⁷ Lager 1972, s. 176.

²³⁸ Tirkkonen 1977, s. 431.

²³⁹ Rautio 2012, s. 1231.

OK 24:10 antaa tuomioistuimelle oikeuden korjata tuomiossaan oleva kirjoitus- tai laskuvirhe sekä näihin rinnastettava selvä virhe. Tällaisena virheenä voidaan korjata esimerkiksi henkilön nimeen liittyvät selvät virheellisydet. Tämä ei kuitenkaan koske sitä, jos henkilöä on käsitelty oikeudenkäynnissä toisena henkilönä tai väärällä nimellä, vaan näissä tapauksissa on turvaututtava OK 31:11:ään.²⁴⁰

4. Ihmisoikeusloukkaus purkuperusteena

4.1 Ihmisoikeusloukkauksen vaikutukset

Ihmisoikeussopimuksen 41 artiklan mukaan ihmisoikeustuomioistuin voi katsottuaan, että yleissopimusta tai sen lisäpöytäkirjoja on loukattu ja valtion kansallinen lainsäädäntö sallii vain osittaisen korvauksen, myöntää loukatulle osapuolelle kohtuullisen korvauksen. Joissain tapauksissa loukkauksen kohde on tuomioistuimessa saattanut vaatia rikkomuksen toteamisen ja vahingonkorvauksen lisäksi, että valtio muuttaa lainsäädäntöään tai muulla tavoin varmistaa vastaavien loukkausten estymisen tulevaisuudessa. Lähtökohtaisesti EIT ei kuitenkaan ole katsonut olevansa toimivaltainen tällaisten määräysten antamiseen, vaan periaatteessa valtio voi itse päättää, mitä keinoja se käyttää täyttääkseen 46 artiklasta aiheutuvat velvoitteet. On kuitenkin mahdollista, että EIT:n katsoo, ettei sopimusloukkaus johdu pelkästään ”huonosta” lain soveltamisesta vaan kansallisen lain ristiriitaisuudesta sopimuksen kanssa. Tällöin pelkät rahalliset korvaukset loukkauksen uhrille eivät riitä, vaan valtiolle katsotaan syntyvän velvollisuus ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin vastaavien loukkausten poistamiseksi tulevaisuudessa.²⁴¹

EIT:n langettavat tuomiot ovat edellä todetusta huolimatta lähtökohtaisesti ”vahvistustuomioita”, joissa todetaan sopimusta rikotun, eikä EIT ole siten voinut suoraan muuttaa valituksen kohteena olevaa tuomiota tai kumota sitä. EIT ei ole varsinainen muutoksenhakuaste eikä myöskään ylimääräinen muutoksenhakukeino niin, että se voisi purkaa lainvoimaisen tuomion ja palauttaa asian takaisin kansalliseen tuomioistuimeen uudelleen käsiteltäväksi.²⁴² EIT on kuitenkin useissa omaisuuden riistoa koskevassa tapauksessa katsonut, että omaisuus tulisi ensisijaisesti palauttaa

---

²⁴⁰ Jokela 2004, s. 403.

²⁴¹ Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 251-252.

²⁴² Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 261.

loukkauksen kohteelle.²⁴³ EIT on myös tapauksessa Öcalan v. Turkki katsonut, että vaikka sen antamat tuomiot ovatkin pohjimmiltaan toteavia luonteeltaan, kyseessä olevassa tapauksessa, jossa tuomioistuin ei ole täyttänyt sopimuksen mukaisia vaatimuksia riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta, asian uudelleen tutkiminen olisi asianmukainen keino hyvittää todettu loukkaus.

4.2. Sovellettava purkuperuste

Koska EIT ei pysty suoraan purkamaan lainvoimaista tuomiota, sopimusloukkauksen kohteen oikeusturvan kannalta on merkityksellistä, että langettavan ihmisoikeustuomion perusteella on mahdollista hakea valituksen kohteena olleen tuomion purkamista kansallisessa tuomioistuimessa. Ylimääräisen muutoksenhaun uutena tehtävänä voidaankin katsoa olevan eurooppaoikeuden toteutumiseen ja noudattamiseen myötävaikuttaminen.²⁴⁴

Euroopan neuvoston ministerikomitean antamassa suosituksessa todetaan ihmisoikeussopimuksen osapuolten olevan sitoumuksensa perusteella velvollisia noudattamaan ihmisoikeustuomioistuimen antamaa tuomiota. Tämä velvollisuus voi tuoda sopimusosapuolelle mukanaan toimenpiteitä, jotka varmistavat, että loukattu osapuoli saatetaan samaan tilanteeseen kuin ennen loukkauksen tapahtumista (*restitutio in integrum*). Vaikka valtio voi itse päättää mihin oikeusjärjestyksensä sallimiin toimenpiteisiin ryhtyy *restitutio in integrum*in saavuttaakseen, poikkeuksellisissa olosuhteissa tapauksen uudelleen tutkiminen on kaikkein tehokkain, ellei ainoa, keino saavuttaa *restitutio in integrum*. Suosituksessa pyydetään edellä mainittujen tietojen valossa jäsenvaltioita varmistamaan, että kansallisella tasolla löytyy riittävät mahdollisuudet tapauksen uudelleen tutkimiselle ihmisoikeussopimuksen rikkomisen tapahduttua.²⁴⁵

Monissa valtioissa, jotka ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen osapuolina, EIT:n langettava ratkaisu on säädetty nimenomaiseksi perusteeksi saada asia uudelleen käsiteltäväksi kansallisessa tuomioistuimessa. Kuten hallituksen esityksestäkin käy ilmi,

---

²⁴³ Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 232.

²⁴⁴ Ks. ylimääräisen muutoksenhaun instituution uudesta tehtävästä Pajuoja - Pölönen 2011, s. 354.

²⁴⁵ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus No. R (2000)2.

Suomessa ei ole vastaavaa erityissäännöstä, vaan sovellettaviksi tulevat tuomionpurun osalta sitä koskevat oikeudenkäymiskaaren 31 luvun yleiset säännökset. Hallituksen esityksen mukaan uuden käsittelyn tulisi olla mahdollista, jos EIT:n tuomiossa on todettu kansallinen ratkaisu ihmisoikeussopimuksen vastaiseksi niin, että on vakavia epäilyjä ratkaisun oikeellisuudesta. Sopimusloukkauksesta tulee aiheutua asianosaiselle hyvin vakavia seurauksia, joita ei voida hyvittää rahallisella korvauksella eikä korjata muulla tavalla kuin tutkimalla asia uudelleen.²⁴⁶ Jo vuonna 1998 korkein oikeus katsoi tuomionpurun mahdolliseksi EIT:n langettavan tuomion perusteella, joskin perustelut ovat melko niukat. Purkuperusteena tapauksessa oli ilmeisen väärä lain soveltaminen.²⁴⁷

Koska EIT:n langettavan tuomion perusteella purkua haettaessa sovellettavaksi tulevat OK 31:7:n mukaiset purkuperusteet, kyseessä tulee olla riita-asiaa koskeva aineellisesti virheellinen kansallinen tuomio, jotta purkua voidaan hakea kyseisillä purkuperusteilla. EIT:n langettavan tuomion perusteella tuomionpurkua haettaessa ei ole säädetty erillisiä säännöksiä, joten muutkin normaalit tuomionpurkua koskevat säännökset tulisi lähtökohtaisesti sovellettavaksi kyseisissä tapauksissa.

Kun purkua haetaan langettavan ihmisoikeustuomion perusteella, ongelmaksi voi muodostua, mitä purkuperustetta tulisi asiassa soveltaa. Kysymykseen tulee lähinnä OK 31:7.1:n 3 tai 4 kohta eli purun hakeminen uuden seikan tai ilmeisen väärän lain soveltamisen perusteella.²⁴⁸ Esimerkiksi ratkaisussa KKO 2008:24 korkein oikeus totesi, ettei uutta tuomiota ole vakiintuneesti katsottu uutena seikkana, mitä oikeuskirjallisuudessa on osittain kritisoitu.²⁴⁹ Vaikka EIT:n tuomiota ei hyväksyttäisi uudeksi seikaksi sellaisenaan, voitaisiin ajatella uudella tuomiolla tulevan vahvistetuksi uusi tosiseikka eli ihmisoikeusloukkaus, jolla voi olla välitöntä merkitystä kansalliseen tuomioon nähden.²⁵⁰ Myös korkeimman oikeuden presidentti Pauliine Koskelo on katsonut, että purkuperusteena voitaisiin käyttää uutta seikkaa, kun toimivaltainen kansainvälinen elin on todennut tuomioistuimen ratkaisun loukkaavan ihmisoikeuksia.²⁵¹

---

²⁴⁶ HE 9/2005 vp, s. 12-13.

²⁴⁷ Ks. kyseinen ratkaisu KKO 1998:33, jossa apulaisoikeuskansleri vaati tuomion purkamista salassapitomääräyksen osalta EIT:n langettavan tuomion jälkeen, minkä johdosta KKO purki tuomion näiltä osin.

²⁴⁸ Ks. kysymykseen tulevista purkuperusteista Mäki 2009, s. 9.

²⁴⁹ Määttä 2008, s. 3 sekä Mäki 2009, s. 12.

²⁵⁰ Määttä 2008, s. 3.

²⁵¹ KM 2002:8, s. 122.

Ihmisoikeussopimus on kuitenkin Suomessa voimassa laintasoisina säännöksinä, minkä vuoksi sen määräysten vastaisesti annettu kansallinen tuomio voidaan nähdä vääränä lain soveltamisena. Korkeimman oikeuden tulee yksittäistapauksittain ratkaista, onko lain väärä soveltaminen ollut niin ilmeistä tai johtanut niin virheelliseen lopputulokseen, että tuomio tulisi purkaa.²⁵² Purkuperustetta ei tässäkään tapauksessa voitaisi soveltaa, jos tuomioon liittyy harkinnanvaraisuutta ja laki mahdollistaa erilaisiin lopputuloksiin päätyminen.²⁵³ Langettava ihmisoikeustuomio ei aina oikeuta automaattisesti lainvoimaisen tuomion purkamiseen. Korkein oikeus on rikosasiaa koskevassa ratkaisussaan KKO 2008:24 hylännyt purkuhakemuksen, joka perustui ilmeisen väärään lain soveltamiseen, kun ihmisoikeustuomioistuin oli katsonut EIS:sta loukatun. KKO:n mukaan lain soveltaminen ei ollut tapauksessa ilmeisen väärää.

Ministerikomitean suosituksen mukaan tapauksissa, joissa on todettu rikkomus, joka perustuu menettelyn virheellisyyteen tai niin vakavaan puutteeseen, että se antaa aihetta epäillä kansallisen menettelyn lopputulosta, asian uudelleen tutkiminen on erityisen tärkeää.²⁵⁴ Ministerikomitean suositusta selventävän muistion mukaan tämä tulee riita-asioissa esille esimerkiksi silloin, kun osapuolten kohtelussa ei ole kunnioitettu heidän oikeuttaan tasa-arvoisuuteen oikeudenkäynnissä.²⁵⁵ Selventävän muistion mukaan ministerikomitean suositus näyttäisi mahdollistavan myös vaatimuksen, että lain väärä tulkinta tulee olla ollut ilmeistä, jotta tuomio purettaisiin. Kun kyse on vakavasta puutteesta, saattaa se olla herkemmin myös ilmeistä. Jos kansallisella tuomioistuimella on ollut valittavanaan lain sanamuodon sisällä useampia perusteltuja tulkintavaihtoehtoja, virheellisen tulkinnan ei välttämättä voida ajatella olevan aina vakavaa eikä lain väärän soveltamisen ilmeisyysvaatimus myöskään aina täyty.

Tapauksessa KKO 2008:24 asiaa olisi voitu tarkastella kuitenkin ihmisoikeusystävällisemminkin. Vaikka EIS onkin Suomessa voimassa laintasoisena, ei ihmisoikeusloukkausta tulisi välttämättä rinnastaa tavallisen, Suomessa säännellyn lain loukkaukseen. EIS asettaa ihmisoikeuksille vähimmäistason, jolloin ihmisoikeusloukkaus voidaan nähdä merkittävänä loukkauksena yksilön oikeuksien perustaan. Tällöin kansallisen tuomioistuimen lain väärää soveltamista voitaisiin pitää selvänä tai erittäin haitallisena. Tämä voitaisiin puolestaan ottaa huomioon lain

---

²⁵² Virolainen - Pölönen 2003, s. 70.

²⁵³ Mäki 2009, s. 14.

²⁵⁴ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus No. R (2000)2.

²⁵⁵ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositusta No. R (2000)2 selventävä muistio.

virheellisen soveltamisen ilmeisyyttä arvioitaessa.²⁵⁶ Lisäksi täytyy muistaa, että kansallisen tuomioistuimen tulee noudattaa myös EIT:n vakiintunutta oikeuskäytäntöä, joka tarkoittaa sopimusmääräysten sisältöä.²⁵⁷ Jos EIT:n tuomiota pidettäisiin uutena seikkana, välttyttäisiin pohtimasta, onko EIS:n loukkauksessa kysymys *selvästi* väärästä lain soveltamisesta.²⁵⁸

Riita-asioihin ei liity samalla tavalla mahdollisia häpeän ja negatiivisen leimaantumisen vaara muista vaikutuksista puhumattakaan kuin rikosasioissa. Siten rikosasioissa tuomion purkamisella langettavan ihmisoikeustuomion perusteella on korostunut merkitys. Tätä näkökantaa puoltaa myös ministerikomitean suositus asian uudelleen tutkimisesta varsinkin poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa asian uudelleen tutkiminen on tehokkain keino saavuttaa *restitutio in integrum*. Ministerikomitean suositusta selventävän muistion mukaan, vaikka suositusta ei olekaan rajoitettu vain rikosasioihin, asian uudelleen tutkiminen on erityisen tärkeää juuri näissä tapauksissa.²⁵⁹ Tätä kautta myös lain väärinsoveltamisen ilmeisyysvaatimusta saattaisi olla helpompi puolustaa riita-asioissa. Huomioon tulee kuitenkin ottaa, että myös riita-asioissa saattaa olla kyse asioista, joissa muillakin kuin taloudellisilla näkökohdilla on merkitystä, jolloin pelkkä loukkaukseen perustuva hyvitys ei välttämättä tunnu riittävältä.

4.3 Vakavat negatiiviset vaikutukset

Ministerikomitean suositusta selventävän muistion mukaan asian uudelleen tutkiminen on erityisen tärkeää, kun asianosainen kärsii edelleen vakavista negatiivisia vaikutuksia kansallisen tuomion johdosta. Tämä pätee vankeusrangaistuksia kärsiviin, mutta myös esimerkiksi silloin, kun henkilö on jäänyt vaille hänelle kuuluvia tiettyjä kansalais- tai poliittisia oikeuksia. Tämä pitää paikkansa erityisesti tapauksissa, joissa henkilö on kadonnut, oikeustoimikelpoisuutta tai oikeushenkilöllisyyttä ei tunnusteta, konkurssitapauksissa tai kiellettyä poliittista toimintaa. Myös jos henkilö on karkotettu vastoin hänen oikeuttaan perhe-elämään tai lapselta on oikeudettomasti kielletty yhteys hänen vanhempiinsa, asian uudelleen tutkiminen on erityisen tärkeää.

---

²⁵⁶ Mäki 2009, s. 15.

²⁵⁷ Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 65-66.

²⁵⁸ Määttä 2008, s. 4.

²⁵⁹ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositusta No. R (2000)2 selventävä muistio.

Todetun ihmisoikeusloukkauksen sekä edelleen jatkuvan asianosaisen kärsimyksen välillä on oltava välitön syy-yhteys.²⁶⁰

Tuomionpurkua punnittaessa tulisi siten ottaa huomioon myös se, joutuuko loukkauksen kohde edelleen kärsimään loukkauksen johdosta vakavista negatiivisista vaikutuksista. Pelkästään negatiiviset vaikutukset eivät muistion mukaan siten välttämättä oikeuta purkuun, vaan vaikutusten on oltava vakavia. Erityisen vakavat negatiiviset vaikutukset tulisi ottaa erityisesti huomioon, jos kyseessä on muistion mukaisista tapauksista, mutta myös muissa tapauksissa tämä tulisi ottaa huomioon purkua pohdittaessa. Tuomionpurussa EIT:n langettavan tuomion perusteella tulisi pidättäytyä rajaamasta purkumahdollisuutta vain suosituksessa ja sitä selventävässä muistiossa mainitunlaisiin esimerkkitapauksiin. Muuten tuomionpurku EIT:n tuomion perusteella muodostuu suppeammaksi kuin ”tavallisessa” tuomionpurussa. Mikäli asianosainen edelleen kärsii loukkauksen johdosta, ministerikomitean suositusta restitutio in integrumin saavuttamisesta parhaiten noudattaakseen tuomionpurku saattaa usein olla paras vaihtoehto. Vakavista negatiivisista vaikutuksista kärsimisen jatkuminen ilman tuomionpurkua kertoo vahvasti purun tarpeesta.

Mikäli tuomio puretaan EIT:n langettavan tuomion perusteella, sillä voi olla haitallisia vaikutuksia kolmannelle osapuolelle. Ministerikomitean suositusta selventävän muistion mukaan suositusta tehtäessä onkin huomioitu myös mahdolliset ongelmat, joita kolmansille osapuolille voi aiheutua uudelleen tutkimisen johdosta. Nämä ongelmat ovat tosin käsillä myös silloin, kun sovelletaan kotimaisia säännöksiä asian uudelleen tutkimisesta ja niitä koskevat ratkaisut asiaan tulisi soveltua ainakin soveltuvien osin myös silloin, kun asia tutkitaan uudelleen EIT:n ratkaisun vaikutusten takaamiseksi.²⁶¹ Kotimaisen oikeudenkäynnin aloittaminen uudelleen niin, että se vaikuttaa kansallisen tuomion oikeusvoimaan, on silmiinpistävin vaikutus mitä kansainvälisellä tuomiolla voi olla. Suosituksessa asian uudelleen tutkimisen laajuus on tarkkaan määritelty juurikin siksi, että se voi rajoittaa vakavasti kolmansien oikeuksia erityisesti siviilioikeudessa. Tällaisissa tapauksissa menetyksen korvaaminen voi olla asianmukaisempaa kuin jutun uudelleen avaaminen, joka voisi vaarantaa oikeusvarmuuden. Jutun uudelleen

---

²⁶⁰ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositusta No. R (2000)2 selventävä muistio.

²⁶¹ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositusta No. R (2000)2 selventävä muistio.

tutkiminen pitkittäisi entisestään jo ennestään pitkää käsittelyä, joka on tapahtunut kotimaisella ja eurooppalaisella tasolla.²⁶²

Tuomionpurku EIT:n langettavan tuomion perusteella voisi siten tulla kyseeseen erityisesti silloin, kun EIS:sta loukkaavan tuomion vaikutusta ei pystytä hyvityksen kautta ”kumoamaan”. OK 31:7:n purkusäännöksiä sovellettaessa ei yhdeksi edellytykseksi luonnollisestikaan ole säännelty sitä, ettei EIS:sta loukkaavan tuomion vaikutuksia ole voitu kumota hyvityksen kautta. KKO:n kannanotoista on käynyt kuitenkin ilmi, että purkua harkittaessa huomioon tulisi ottaa myös ihmisoikeusloukkauksen seurausten vakavuus. Jos kyse on lähinnä tuomion taloudellisista vaikutuksista ja loukkauksen kärsinyt osapuoli on saanut rahallisen korvauksen kärsimyksestään, voidaan miettiä, onko hänellä riittävää intressiä saada tuomiota puretuksi. Kuten ratkaisu KKO 2011:100 osoittaa, EIT:n langettaman korvauksen ulkopuolelle jäävää taloudellista menetystä ei voida korkeimman oikeuden näkemyksen mukaan aina pitää niin vakavana seurauksena, että tuomio tulisi purkaa.

Korkein oikeus on riita-asiaa koskevassa ratkaisussaan KKO 2011:100 hylännyt hakemuksen vahingonkorvauksen purkamisesta ihmisoikeusloukkauksesta huolimatta ja perustellut ratkaisuaan samanlaisin argumentein kuin ratkaisussa 2008:24 ja myös viitannut tähän aikaisempaan ratkaisuunsa. Korkein oikeus on myös vahvistanut käsityksensä, että kyseeseen tulee ilmeisen väärää lain soveltamista koskeva purkuperuste uuden seikan sijasta.

Ratkaisun KKO 2011:100 mukaan EIT on ratkaisukäytännössään ihmisoikeussopimuksen 46 artiklaan viitaten katsonut, että EIT:n langettava tuomio luo jäsenvaltioille velvollisuuden paitsi maksaa loukatulle rahallista hyvitystä myös velvollisuuden valita tarvittavat yleiset ja valittajaa suoraan koskevat toimenpiteet loukkauksen lopettamiseksi ja sen vaikutusten poistamiseksi. KKO vahvistaa ratkaisussa kuitenkin käsityksensä myös siitä, että EIT:n langettava tuomio ei automaattisesti merkitse sitä, että aikaisempi kansallinen tuomio tulisi kaikissa tapauksissa purkaa. Harkinnassa on huomioitava myös ministerikomitean vuonna 2000 antama suositus. Tapauksessa kysymys oli hakijalle määrätystä vahingonkorvausvelvollisuudesta, jota EIT:n valtion vastattavaksi tuomitsema korvaus ei ole kattanut. EIT:n tuomion mukaan vahingonkorvausvaatimusta ratkaistaessa ei sananvapauden ja kunnian suojan välisessä punninnassa ole päädytty oikeaan

---

²⁶² Lambert Abdelgawad 2008, s. 18.

lopputulokseen. OK 31:7.1:n 4 kohdassa tarkoitettu ilmeisesti väärästä lain soveltamisesta on yleensä kysymys tilanteessa, jossa lakia on sovellettu selvästi ja kiistattomasti väärin. KKO:n mukaan kansallisen tuomioistuimen tulkintavalta on saattanut kaventua niin, että tuomio osoittautuu myöhemmin syntyneen tai täsmentyneen EIT:n oikeuskäytännön valossa virheelliseksi. Purkuedellytyksiä arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös ihmisoikeusloukkauksesta johtuneiden seuraamusten vakavuus. KKO katsoi, ettei hovioikeuden ratkaisu ole ollut selvästi tuolloin vallinneen EIT:n soveltamiskäytännön vastainen eikä ratkaisu siten ole perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen. Tuomittua korvausta ei sen suuruus huomioon ottaen myöskään ole pidetty kovin vakavana kielteisenä seurauksena, vaikka EIT on kohdistanut siihen tuomiossaan arvostelua.

Koska tuomion purkamisessa on kyse myös kolmannen oikeudesta, tuomion purkamisen rajoittaminen voi olla joissain tapauksissa perusteltua. Toinen asia on sitten se, millä tavoin ja missä tapauksissa valtion hyvitysvelvollisuus loukattua kohtaan tulisi toteuttaa. Suomessa ei ole muutamaankin poikkeusta lukuun ottamatta erillistä lainsäädäntöä ihmisoikeusloukkauksen hyvittämisestä, mutta loukkaustapauksissa hyvitysvelvollisuus voidaan perustaa suoraan 13 artiklaan, joka edellyttää loukatulla olevan käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä. Myös PL 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava ihmisoikeuksien toteutuminen, mihin voidaan myös tukeutua hyvitystä haettaessa. Oikeussuojakeinojen tulisi olla käytettävissä myös jälkikäteisesti tapahtuneen loukkauksen hyvittämiseksi.²⁶³ Artiklan 13 käyttäminen hyvittämisen perustana ei kuitenkaan ole välttämättä yksiselitteistä, kun EIT:n mukaan sen tulkinnassa tulisi jättää tapauskohtaista joustovaraa.²⁶⁴ Eduskunnan oikeusasiamiehen Petri Jääskeläisen kannan mukaan oikeusvaltion perusoikeusjärjestelmään tulisi kuulua kattavat mahdollisuudet hyvittää perus- ja ihmisoikeusloukkaukset. Loukkaukset tulisi ensisijaisesti pyrkiä ehkäisemään ennakolta, mutta tämän epäonnistuessa ne pitäisi oikaista tai korjata. Mikäli tämäkään ei onnistu, tulisi loukkaus hyvittää.²⁶⁵

Ministerikomitean käytäntö näyttäisi olevan muuttostilassa. Sen sijaan, että ministerikomitea harkitsisi rikkomuksen luonnetta, se näyttäisi ensisijaisesti arvioivan yksilön nykyistä tilannetta, kuten kärsiikö hän rikkomuksen johdosta todella vakavista

²⁶³ EIS:n artiklan 13 ja PL 22§:n käyttämisestä hyvittämisen perustana ks. Jääskeläinen 2011, s. 431-432.

²⁶⁴ Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 796. Ks. 13 artiklan soveltamisesta tarkemmin kyseisestä teoksesta s. 785-808.

²⁶⁵ Jääskeläinen 2011, s. 441.

haitallisista seurauksista. Toiseksi ministerikomitea ottaa huomioon, haluaako hakija avata jutun uudelleen. Toisaalta hakijan toivomukset voidaan ottaa huomioon vain mikäli kyse on menettelyvirheistä.²⁶⁶

4.4. EIT:n tuomioiden vaikutus purkuun muuten

Edellä tuomionpurkua on käsitelty lähinnä niissä tilanteissa, joissa purkua haetaan siihen tuomioon, joka on ollut suoraan EIT:n langettavan tuomion kohteena. Korkein oikeus on kuitenkin rikosasiassa purkanut tuomion EIT:n langettavan tuomion perusteella, vaikka kyseinen langettava tuomio ei koskenut samaa tuomioistuimen ratkaisua, jota haettiin purettavaksi.

Ratkaisussa KKO 2009:80 A vetosi hakemuksensa tueksi jo oikeudenkäynnissä esittämäänsä itsekriminointisuojaan ja erityisesti EIT:n 21.4.2009 antamaan ratkaisuun asiassa *Marttinen v. Suomi*. A:ta koskeva tuomio, jota hän haki purettavaksi, oli annettu KKO:ssa 17.4.2009. Kyseessä ei ollut siis tilanteesta, jossa EIT:n antama, sopimuksen loukkauksen toteava ratkaisu koskisi samaa kotimaisen tuomioistuimen ratkaisua, jota vaaditaan purettavaksi. KKO:n mukaan tilanteet, joissa sovelletun säännöksen sisältö on täsmentynyt kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden valvomisessa toimivaltaisen lainkäyttö- tai valvontaelimen ratkaisulla Suomessa annetun tuomion jälkeen, muodostavat erityisen asiakokonaisuuden, jossa kansallisten säännösten ohella on otettava huomioon myös kansainväliset velvoitteet. Kysymys ei ole uudesta seikasta, vaan siitä, että ratkaisijalla ei ole ollut lainkaan tai riittävästi tietoa tuomion perusteeksi otettavasta tulkinta-aineistosta. Purettavaksi vaaditussa tuomiossa itsekriminointisuojaan sisältöä ei ole tulkittu silloisen EIT:n oikeuskäytännön valossa sillä tavoin ilmeisesti väärin kuin yleensä edellytetään, mutta sittemmin täsmentyneen oikeuskäytännön perusteella KKO:n tulkinta on kuitenkin ristiriidassa EIT:n oikeuskäytännön kanssa. A:n purettavaksi vaadittua tuomiota ei oltu vielä pantu täytäntöön. Koska nämä ihmisoikeussopimuksen vastaisesta lain soveltamisesta johtuvat seuraukset ovat vielä estettävissä purkamalla tuomio, siihen on painavat perusteet.

Vaikka korkeimman oikeuden mukaan lain soveltaminen ei ole ollut ilmeisen väärää sen perinteisessä merkityksessä, kyse ei sen mukaan ollut myöskään uudesta seikasta.

---

²⁶⁶ Lambert Abdelgawad 2008, s. 21-22.

Purkuperusteena on siten päädytty käyttämään ilmeisen väärää lain soveltamista. Tämä siis siitä huolimatta, että tapauksen kannalta EIT:n oikeuskäytäntö on olennaisesti muotoutunut vasta A:ta koskevan tuomion antamisen jälkeen. Korkein oikeus pidättäytyy siten linjassaan, ettei EIT:n uutta tuomiota voida pitää purkuun oikeuttavana uutena seikkana. Korkein oikeus perustelee purkua painavien perusteiden olemassaololla, kun EIS:n vastaisesta lain soveltamisesta aiheutuvat seuraukset ovat sillä estettävissä.

Korkeimman oikeuden näkemyksen mukaan kyse on tällaisissa purkutapauksissa omasta asiaryhmästään. Tuomionpurkua ei kuitenkaan tulisi muutoinkaan hylätä pelkästään sillä perusteella, ettei lain soveltaminen ole ollut tapauksen ajankohtana ilmeisen väärää, jos purkamiselle on painavat perusteet. Saman periaatteen tulisi siten koskea myös niitä tapauksia, joissa purkua haetaan samaan tuomioon, jota EIT:n langettava tuomio koskee. Muunlainen tulkinta vaikuttaa perusteettomalta. Kyseinen tapaus koskee rikosasioita, mutta osoittaa selvästi sen, että tuomionpurku EIT:n langettavan tuomion perusteella elää KKO:n ratkaisukäytännössä. Tämä taas korostaa selventävän sääntelyn tarvetta asian suhteen.

Korkeimman oikeuden tuomio näyttäisi toteuttavan hyvin ministerikomitean suositusta oikeussuojakeinojen kehittämisestä, jonka mukaan tehokkaat oikeussuojakeinot tulisi olla käytettävissä ensisijaisesti kansallisella tasolla. Tehokkaiden oikeussuojakeinojen kehittäminen vaatii myös, että kun kansalliset viranomaiset soveltavat kansallisia lakeja, he voivat ottaa huomioon EIS:n sekä varsinkin heidän maataan koskevien EIT:n tuomioiden vaatimukset.²⁶⁷

Tuomionpurulla voi EIT:n ”pilottituomioiden” kohdalla olla myös merkitystä. EIT:n pilottituomiot koskevat tapauksia, joissa kansallisessa lainsäädännössä tai käytännössä ilmenee rakenteellisia tai yleisiä puutteita ja EIT:lle on jätetty samaa ongelmaa koskien suuri määrä hakemuksia tai niitä voidaan odottaa sinne todennäköisesti jätettävän. Näitä tilanteita ajatellen jäsenvaltiot voivat harkita, mikäli sitä pidetään tarpeellisena, pilottitapausten kaltaisten juttujen uudelleen tutkimista, jotta EIT välttyy tällaisten tapausten käsittelemiseltä ja asianosaiselle saadaan tarjottua nopeammin oikaisua. Tarkoituksena on paitsi saattaa tehokkaat oikeussuojakeinot kansalliselle tasolle myös

---

²⁶⁷ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec(2004)6.

säästää EIT jutturuuhkalta. Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus No. R (2000)2 voi toimia inspiraation lähteenä tässä suhteessa.²⁶⁸

4.5. EIT:n langettava tuomio omana purkuperusteena

Kun on kyse kansallisen lainsäädännön puutteellisuudesta tai kansallisen lain soveltamisesta aiheutuvasta ihmisoikeusloukkauksesta, lainsoveltamisessa ei yleisesti ottaen vaadita minkään ilmeisyyskynnyksen ylittymistä. Sitä vastoin tuomioistuimen tulee jättää kansallinen säännös soveltamatta, jos siitä aiheutuisi ihmisoikeusloukkaus tai jos sellaisen oikaiseminen kansallisen lainsäädännön vuoksi estyisi. Ihmisoikeusnormeja tulisi myös tarpeen vaatiessa käyttää kansallisen lainsäädännön aukkojen täyttämiseen.²⁶⁹ Kaikesta edellä selvitetystä voidaan kuitenkin päätellä EIT:n, ministerikomitean ja korkeimman oikeuden kannan olevan, ettei purku ole aina riittävässä asiassa automaattisesti paras vaihtoehto langettavan tuomion noudattamiseksi, vaan se tulee kyseeseen tapauskohtaisesti harkiten erityisen vakavissa tilanteissa.

Joka tapauksessa voisi olla perusteltua de lege ferenda säätää purkuperusteisiin nimenomaisesti purun hakemisesta EIT:n langettavan tuomion perusteella. Tällainen säännös luonnollisesti selkeyttäisi tilannetta ja olisi omiaan luomaan yhdenmukaisen käytännön kyseisissä tapauksissa. Näin on siitä huolimatta, vaikka kyseinen säännös jättäisi tapauskohtaista harkinnanvaraa purkamiselle. Vaikka ministerikomitean suosituksen valossa näyttäisi olevan mahdollista vaatia väärän lain soveltamisen ilmeisyyttä tuomion purkamiseksi, kyse on myös siitä, annetaanko EIS:lle tulevaisuudessa muita lainsäädäntöisiä säännöksiä tärkeämpi asema ja kuinka suuri merkitys EIT:n langettaville tuomioille halutaan loppujen lopuksi antaa. Jos EIT:n langettava tuomio säädettäisiin omaksi purkuperusteeksi, olisi kyseisen tuomion vaikutuksille ja sitä kautta EIS:lle mahdollista antaa nykyistä suurempikin merkitys.

---

²⁶⁸ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec(2004)6.

²⁶⁹ Pajuoja - Pölönen 2011, s. 417.

IV. MENETTELY TUOMIONPURUSSA

1. Instanssi

Menetetyt määräajan palauttamista ja tuomion purkamista haettiin ennen aina korkeimmalta oikeudelta. Lainsäädännön uudistuksen myötä ylimääräistä muutoksenhakuasioita siirrettiin joissain tapauksissa alemmille oikeuksille. Tämä katsottiin tarpeelliseksi korkeimman oikeuden työmäärän vähentämiseksi.²⁷⁰ Tästä huolimatta riita-asioissa tuomionpurkua haetaan OK 31:12.1:n mukaan korkeimmalta oikeudelta.

OK 31:14a:n mukaan tuomion purkamista tai oikaisemista rikosasiassa haetaan siltä tuomioistuimelta, jonka tuomiota hakemus koskee, jos henkilöä on käsitelty toisena tai väärällä nimellä. Muut OK 31:11:ssä säädetyt henkilöä koskevat erehdykset kuuluvat edelleen korkeimmalle oikeudelle. Tämä johtuu siitä, että riita-asioissa kysymys asianosaisen oikeasta henkilöstä saattaa olla merkityksellinen asian aineellisen sisällön kannalta.²⁷¹

2. Hakemus

OK 31:12.2:n mukaan tuomionpurkua riita-asioissa on haettava kirjallisesti. Sen mukaan hakemuksessa on ilmoitettava vaatimuksen perusteet sekä ne todisteet, joihin vaatimus nojautuu. Hakemukseen on myös liitettävä tuomio, johon haetaan muutosta sekä kirjalliset todisteet, joihin siinä viitataan. Jos hakemus nojautuu OK 31:7.1:n 3 kohdassa tarkoitettuun perusteeseen, on hakijan 12 §:n mukaan ilmoitettava, minkä vuoksi kysymyksessä olevaan seikkaan tai todisteeseen ei ole vedottu aikaisemmassa oikeudenkäynnissä. OK 31:13:n mukaan hakemuksen käsittelyyn sovelletaan, mitä 3 §:n 2 momentissa sekä 4 ja 5 §:ssä kantelun osalta säädetään.

Väittämistaakan soveltuvuudesta ylimääräiseen muutoksenhakuun on oikeuskirjallisuudessa esitetty erilaisia kannanottoja. Leppänen ja Välimaa ovat katsoneet, että väittämistaakalle tulisi ylimääräisessä muutoksenhaussa asettaa suuremmat vaatimukset kuin varsinaisessa muutoksenhaussa, kun taas Rautio on

---

²⁷⁰ HE 9/2005 vp, s. 5.

²⁷¹ KM 2002:8, s. 66.

katsonut, ettei hakijan väittämistaakka olisi siinä lähtökohtaisesti voimassa, vaan tuomioistuin voisi perustaa ratkaisunsa muihinkin asiakirjoista ilmeneviin seikkoihin.²⁷² Lappalainen on kiinnittänyt huomiota korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 1998:30 perusteluihin, joiden mukaan hakemus oli hylätty, kun hakija ei ollut esittänyt sellaisia perusteita, joiden seurauksena hovioikeuden tuomio tulisi kumota. Lappalainen on katsonut, ettei hakijalla kuitenkaan olisi varsinaista väittämistaakkaa, vaan huomioitavaksi voivat tulla muutkin asiakirjoista ilmenevät perusteet. Näin on erityisesti silloin, kun rikostuomion purkamista haetaan omaksi eduksi. Toisaalta hän katsoo, ettei purkuinstanssilla ole velvollisuutta selvittää sellaisten purkuperusteiden olemassaoloa, joihin ei ole vedottu. Lähtökohtaisesti tulisi keskittyä hakijan esittämään purkuperusteeseen, mutta muukin peruste voitaisiin ottaa huomioon siinä tapauksessa, että sellainen asiakirjoista havaitaan. Hakijalla on vastuu siitä, että purkuperusteet, jotka tulevat hänen edukseen, ovat tuomioistuimen tiedossa.²⁷³

Koska väittämistaakka koskee myös kanteen muutettavuutta, huomioon tulee ottaa, että preklusio voi estää uusiin seikkoihin vetoamisen.²⁷⁴ Siten tuomioistuimen ei luonnollisesti tulisi perustaa purkua omasta aloitteestakaan sellaiseen seikkaan, johon hakija ei voisi vedota preklusiosäännösten johdosta. Väittämistaakan rajoittamista tuomionpurussa ei voida nykyisin välttämättä perustella niin herkästi sillä, että hakijaa halutaan suojella tarpeettomilta oikeudenmenetyksiltä. Vuonna 2013 tuli voimaan avustajapakko, kun tuomionpurkua haetaan korkeimmalta oikeudelta, mikä tuo tuomionpurun hakemiseen oikeudellista asiantuntemusta. Tämän seurauksena myös hakemusten laadun voidaan olettaa olevan asianmukaisella tasolla.

Koska ylimääräinen muutoksenhaku on luonteeltaan siinä mielessä poikkeuksellinen muutoksenhakekeino, että sillä puututaan lainvoimaisen tuomioon antamaan oikeusrauhaan, voitaisiin hakijan väittämistaakan voimassaolon nähdä olevan perusteltua myös ylimääräisessä muutoksenhaussa. Kun otetaan kuitenkin huomioon, että tuomion purkaminen on haluttu sallia nimenomaan poikkeuksellisissa sekä tärkeiksi katsotuissa tapauksissa ja sen voidaan nähdä olevan myös oikeusvarmuuden ja julkisen edun mukaista, väittämistaakasta voisi joissakin tapauksissa olla asianmukaista joustaa.

²⁷² Leppänen - Välimaa 1998, s. 170 ja Rautio 2012, s. 1239.

²⁷³ Lappalainen 1998, kappaleessa KKO 1998:30, Mihin ratkaisu perustuu? Ks. myös Lager 1972, s. 98, missä esitetään KKO:n julkaisemat ratkaisu KKO 22.2.1968/560, jossa hakija oli pyytänyt määräajan palauttamista, mihin KKO ei katsonut olevan syytä, mutta purki ratkaisun, koska teko, josta oli tuomittu rangaistus, ei ollut rikos.

²⁷⁴ Ks. väittämistaakan ja kanteen muutettavuuden välisestä yhteydestä Lappalainen 2012, s. 507.

Purkuperusteiden on katsottu olevan oikeudenmukaisuuden kannalta niin tärkeitä luonteeltaan, että oikeusrauhaa voidaan niiden perusteella rikkoa, jolloin voisi olla myös julkisen edun mukaista turvata niiden toteutuminen. Huomioon tulee kuitenkin ottaa edellä mainittu 12 §, jossa edellytetään hakijan lähtökohtaisesti ilmoittavan vaatimuksensa perusteet sekä todisteet, joihin vaatimus nojautuu.

Vaatimis- ja todistustaakan voidaan lähtökohtaisesti katsoa olevan voimassa myös ylimääräisessä muutoksenhaussa. Käytännössä vaatimus tosin ilmenee välillisesti jo itse hakemuksesta.²⁷⁵ Asianosaisen velvollisuutena on hankkia asian kannalta tarpeellinen aineisto.²⁷⁶ OK 31:5:n mukaan tuomioistuimen tulee kuitenkin ryhtyä toimenpiteisiin tarpeellisen lisäselvityksen hankkimiseksi, jos sitä havaitaan tarvittavan ennen kuin asia voidaan ratkaista. Aikanaan kyseistä pykälää perusteltiin julkisen edun huomioon ottamisella, kun taas nykyään se voidaan nähdä myös materiaalista prosessinjohtoa ilmentävänä säännöksenä.²⁷⁷

Joka tapauksessa tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden laajuuden voidaan nähdä olevan ylimääräisessä muutoksenhaussa hieman suppeampi kuin varsinaisessa muutoksenhaussa. Ylimääräisessä muutoksenhaussa voidaan tutkia lähtökohtaisesti vain se, onko laissa määriteltyä aineellista purkuperustetta olemassa, jotta tuomio voitaisiin purkaa. Mahdolliset menettelyvirheet eivät siten tulisi lainkaan tutkittavaksi.²⁷⁸

Käytännössä hakemuksen yleisimpiä puutteita on, ettei siihen ole liitetty purkamisen kohteena olevaa ratkaisua. Tällöin OK 31:4.1:n mukaisesti oikeuden olisi kehotettava hakijaa korjaamaan puute. Korjausta vaativa puute voi tarkoittaa puuttuvan tuomion lisäksi hakemusta, joka on muuten niin puutteellinen, ettei asiaa sen perusteella voida ratkaista. Puute kehoitetaan tällöin korjaamaan määräajassa. Uhkana hakijan laiminlyönnille on, että hakemus jätetään tutkimatta.²⁷⁹

---

²⁷⁵ Rautio 2012, s. 1238-1239.

²⁷⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 170.

²⁷⁷ Ks. 5 §:n mukaisen säännöksen lähtökohdista Leppänen - Välimaa 1998, s. 170.

²⁷⁸ Virolainen 1977, s. 317-318.

²⁷⁹ Salonen 2005, s. 994.

3. Määräaika

OK 31:10:n mukaan tuomion purkamista tarkoittava hakemus riita-asiassa on tehtävä vuoden kuluessa siitä päivästä, jona hakija sai tiedon hakemuksen perusteena olevasta seikasta, tai jos hakemus nojautuu toisen rikolliseen menettelyyn, jona tätä koskeva tuomio sai lainvoiman. Joka tapauksessa vuoden määräajan alkamista ei lueta kuitenkaan aikaisemmasta kuin siitä päivästä, jona se tuomio, jonka purkamista haetaan, sai lainvoiman. Milloin hakemus riita-asiassa nojautuu OK 31:7.1:n 4 kohdassa mainittuun seikkaan, luetaan aika siitä päivästä, jona tuomio sai lainvoiman. Riita-asiassa annetun tuomion purkamista ei saa hakea sen jälkeen kun viisi vuotta on kulunut siitä, kun tuomio sai lainvoiman, ellei hakemuksen tueksi esitetä erittäin painavia syitä. Hallituksen esityksen mukaan viiden vuoden enimmäismääräaika on otettu niitä tilanteita varten, joissa lainvoimaisella tuomiolla luotu oikeustila on jo vakiintunut. Tällöin tuomion purkamisella saavutettava hyöty jää suhteellisen vähäiseksi purkamisesta aiheutuviin haittoihin verrattuna.²⁸⁰

Pääsäännön mukaan siis vuoden määräaika lasketaan siitä, kun hakija sai tiedon hakemuksen perustana olevasta seikasta. Hallituksen esityksen mukaan, jos hakemus perustuu kuitenkin toisen rikolliseen menettelyyn, hakijalle on haluttu antaa ensin tilaisuus odottaa, mihin tätä koskeva mahdollinen rikosjuttu johtaa. Tästä syystä määräajan alkamisajankohdaksi on asetettu kyseistä rikollista menettelyä koskevan tuomion lainvoimaiseksi tuleminen.²⁸¹ Pykälän pääsäännöstä poiketen silloin, kun hakemus perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen, on vuoden määräaika laskettava aina siitä päivästä jona tuomio tuli lainvoimaiseksi.²⁸² Tällöin myöskään viiden vuoden sääntöä ei sovelleta.²⁸³

Ratkaisussa KKO 2007:35 asianosainen haki riita-asiassa annetun tuomion purkamista yli vuoden kuluttua siitä, kun tuomio oli saanut lainvoiman. Hän vetosi tuomion antamisen jälkeen toisessa asiassa annettuun KKO:n ratkaisuun ja tuossa asiassa pyydettyyn Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisuun katsoen mainittujen ratkaisujen osoittavan purkuhakemuksen kohteena olevassa asiassa sovelletun lainsäädännön tulkinnan olleen ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

---

²⁸⁰ HE 14/1958 vp, s. 10.

²⁸¹ Huomionarvoista on, ettei purkuhakemuksen menestyminen rikollisen menettelyn perusteella kuitenkaan edellytä sitä koskevaa rikostuomiota.

²⁸² HE 14/1958 vp, s. 10.

²⁸³ Rautio 2012, s. 1237-1238.

Siten tuomion purkamisen katsottiin voivan tulla kysymykseen vain ilmeisesti väärää lain soveltamista koskevalla purkuperusteella. Hakemus olisi saman luvun 10 §:n 1 momentin nojalla tullut tehdä vuoden kuluessa tuomion lainvoimaiseksi tulosta. Tästä syystä hakemus jätettiin tutkimatta.

Yksittäistapauksissa voi tulla hankaluuksia osoittaa, milloin hakija on saanut tiedon hakemuksen perusteena olevasta seikasta. Tämä johtuu siitä, että OK 31:10.1:n mukaan määräajan alkamiseksi riittää jo tosiasiallinen seikan tietoonsa saaminen eikä mitään tiedoksiantoformaliteetteja vaadita.²⁸⁴

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2000:109 lohkomistoimituksen purkamista koskeva hakemus oli saapunut korkeimpaan oikeuteen 1.4.1998. Hakemus perustui OK 31:7.1:n 3 kohdassa tarkoitettuun uuteen seikkaan, kun lohkomistoimituksen perusteena olleet saantokirjat ovat olleet pätemättömiä. Mainitun luvun 10 §:n 1 momentissa purun hakemiselle tällaisessa tapauksessa säädetty vuoden määräaika lasketaan siitä, kun hakija on saanut tiedon 28.2.1997 lainvoimaiseksi tulleesta käräjäoikeuden 20.2.1997 antamasta tuomiosta. KKO:n kannanoton mukaisesti, kun hakija ei ole ollut asianosainen tuossa oikeudenkäynnissä, voidaan pitää todennäköisenä, että on kulunut jonkin aikaa ennen kuin hän on saanut tuomiosta tiedon. Tämän perusteella KKO katsoi hakemuksen saapuneen määräajassa.

Kyseisessä korkeimman oikeuden tapauksessa lakia on tulkittu hyvin hakijaystävällisesti, kun ottaa huomioon hakijan tulleen jo vuonna 1996 tietoiseksi hovioikeuden lainvoimaisesta tuomiosta, jonka johdosta kyseinen käräjäoikeuden tuomio 20.2.1997 on ollut väistämätön seuraus.²⁸⁵ Korkein oikeus on seuraavassa tapauksessa puolestaan katsonut, ettei purkuhakemukselle asetettu määräaika ole palautettavissa.

Ratkaisussa KKO 2003:20 hakemus oli saapunut korkeimpaan oikeuteen myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua siitä, kun hovioikeuden tuomio sai lainvoiman, eikä hakemuksen tueksi ollut esitetty OK 31:10:ssä tarkoitettuja erittäin painavia syitä. KKO:n kannanoton mukaan määräaika lainvoiman saaneen tuomion purkamista koskevan hakemuksen tekemiselle ei ollut palautettavissa OK 31:17:n nojalla. Ylimääräiselle muutoksenhauulle asetetun määräajan palauttaminen olisi KKO:n mukaansa ristiriidassa niiden tavoitteiden kanssa, joihin määräaikojen säätämällä on

---

²⁸⁴ Havansi 2004, s. 46.

²⁸⁵ Havansi 2004, s. 46.

pyritty. Mahdollisuus ylimääräisten muutoksenhakukeinojen käyttämiseen on turvattu varsinaisia muutoksenhakuaikoja selvästi pidemmillä määräajoilla, jotka alkavat kulua yleensä vasta, kun hakija on tosiasiallisesti saanut tiedon ylimääräisen muutoksenhaun perusteena olevasta seikasta.²⁸⁶

Perinteisen opin mukainen kahtiajako materiaalisiin ja prosessuaalisiin määräaikoihin tarkoittaa sitä, että purkuhakemuksen myöhästyttä korkeimman oikeuden näkemys määräajan ”ei-prosessuaalisuudesta” johtaisi hakemuksen hylkäämiseen eli materiaaliseen torjuntaan eikä siis prosessuaalisille määräajoille tyypilliseen tutkimatta jättämiseen. Korkeimman oikeuden palautuskielteisestä kannasta huolimatta se jättää myöhästyneen purkuhakemuksen tutkimatta. Se siis käsittelee purkuhakemusta koskevaa määräaikaa tältä osin samalla tavoin kuin prosessuaalisia määräaikoja.²⁸⁷

OK 31:11:ssä säännellään henkilöerehdyksestä johtuvan purkamisen määräajasta. Sen mukaan, jos jotakuta on oikeudenkäynnissä käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä, voidaan lainvoiman saanut tuomio tapahtuneen erehdyksen oikaisemiseksi purkaa määräajasta riippumatta.

3.1. Määräaika ja ihmisoikeusloukkaus

Kantelua koskevia määräaikoja muutettiin hallituksen esityksestä niin, että huomioon pystytään ottamaan myös tarve kantelun tekemiseen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden valvomisessa toimivaltaisen lainkäyttö- tai valvontaelimessä todetun oikeudenkäyntivirheen perusteella. OK 31:2.3:ssa säädetään, että tällaisissa tapauksissa kantelu voidaan tehdä kuuden kuukauden kuluessa kyseisen valvontaelimen lopulliseksi jääneen ratkaisun antamisesta. Oikeutta tuomionpurkuun riita-asiassa ei ole vastaavalla tavalla laajennettu. Hallituksen esityksessä on katsottu tuomion purkamisen määräaikojen olevan kohtuullisen pitkiä ja niiden mahdollistavan ainakin eräissä tapauksissa hakemuksen tekemisen pidemmänkin ajan kuluttua ratkaisun tultua lainvoimaiseksi.²⁸⁸

---

²⁸⁶ Samaa mieltä KKO:n kanssa tuomionpurun kannalta myös Havansi 2004, s. 221.

²⁸⁷ Havansi 2004, s. 220.

²⁸⁸ HE 9/2005 vp, s. 13.

Ratkaisussa KKO 2011:100 käsiteltiin riita-asiassa annetun tuomion purkamista koskevaa hakemusta, joka perustui EIT:n toteamaan ihmisoikeusloukkaukseen. Hakemus oli tehty noin kolmen kuukauden kuluttua EIT:n lopullisen ratkaisun antamisesta. KKO tutki hakemuksen, vaikka se oli tehty OK 31:10.1:ssä säädetyn, tuomion lainvoimaiseksi tulemisesta laskettavan vuoden määräajan jälkeen. KKO totesi, että asioiden käsittely kansainvälisissä lainkäyttö- ja valvontaviranomaisissa saattaa kestää vuosia. Tapauksessa, jossa tuomionpurun määräaika lasketaan OK 31:10.1:n perusteella tuomion lainvoimaiseksi tulemisesta, voi mahdollisuus purkuun olla ajan kulumisen vuoksi menetetty, vaikka ihmisoikeusloukkauksen on todettu tapahtuneen. Siten ei olisi lainkaan mahdollista ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joita ihmisoikeustuomioistuimen langettavan tuomion asianmukainen noudattaminen voi edellyttää, mikä taas ei vastaa asianosaisen oikeusturvan vaatimuksia eikä ihmisoikeussopimuksen velvoitteita. Kun mahdollisuutta tuomionpurkuun ei ole laajennettu, kuten kantelun osalta on tehty, KKO katsoi, ettei kysymyksessä oleva nykyinen määräaika sääntely johda hyväksyttävään ja yhdenvertaisuuden turvaavaan lopputulokseen. Sen vuoksi säännöstä on sen sanamuodosta huolimatta sovellettava niin, että se käytännössä mahdollistaa EIT:n langettavaan tuomioon nojautuvan purkuhakemuksen tutkimisen myös riita-asiassa. Purkuhakemus on kuitenkin tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun toimivaltainen lainkäyttö- tai valvontaelin on lopullisessa ratkaisussaan todennut tuomioon sisältyneen ihmisoikeusloukkauksen. KKO katsoi, että hakemus, joka on tehty vain noin kolme kuukautta sen jälkeen, kun EIT on lopullisessa ratkaisussaan todennut ihmisoikeusrikkomuksen, on tehty ilman aiheetonta viivytystä.

Korkein oikeus on siten ratkaisussaan KKO 2011:100 päätenyt OK 31:2.3:n kantelua koskevan määräajan analogisen soveltamisen sijaan soveltamaan sen itsensä asettamaa määräaika säännöstä. Tuomion purkamista riita-asiassa on sen mukaan mahdollista hakea EIT:ssä todetun ihmisoikeusloukkauksen perusteella, mikäli se tapahtuu ilman aiheetonta viivästyksiä. Ongelmaksi muodostuu luonnollisesti aiheettoman viivästyksen tulkinnanvarainen käsite, kun taas OK 31:2.3 säännöksen analogisen soveltamisen olisi antanut selvän kuuden kuukauden määräajan. Korkein oikeus ei myöskään perustellut ratkaisuaan millään tavalla.²⁸⁹ Päätöksenteon rationaalisuus ja avoimuus edellyttäisivät pro et contra –argumentaatiota, jossa tuomari puntaroi kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja ja osoittaa, miten hän on muut vaihtoehdot hylkäämällä päätenyt valitsemaansa ratkaisuun.²⁹⁰ OK 31:2.3:n analoginen tulkinta olisi johtanut ihmisoikeusloukkauksen

---

²⁸⁹ Linna 2012, s. 179.

²⁹⁰ Virolainen - Martikainen 2010, s. 24.

kärsineiden kansalaisten yhdenvertaiseen asemaan riippumatta ylimääräisen muutoksenhaun lajista.²⁹¹

Mikäli tuomion purkamisessa EIT:n tuomiota pidettäisiin OK 31:7.1:n 3 kohdan mukaisena uutena seikkana, määräaikasäännökset olisivat selkeämmät. Nimittäin kun purkua haetaan kyseisellä perusteella, määräajaksi on säädetty vuosi siitä päivästä, jona hakija sai tiedon hakemuksen perusteena olevasta seikasta. EIT:n tuomion vahvistamaa ihmisoikeusloukkausta voitaisiin tällöin pitää uutena seikkana, josta hakija on saanut varmuuden vasta langettavan tuomion johdosta. Joka tapauksessa vuoden määräaika olisi kuitenkin tässä tapauksessa melko pitkä, kun otetaan huomioon kantelulle asetettu kuuden kuukauden määräaika. Selvyyden ja yhdenvertaisuuden vuoksi purkua ihmisoikeusloukkauksen perusteella haettaessa olisi de lege ferenda perusteltua säätää tätä koskeva nimenomainen määräaikasäännös, joka olisi yhdenmukainen kantelulle asetetun vastaavan määräajan kanssa.

3.2. Adheesiosäännös

OK 31:15:n mukaan, jos tuomio puretaan rangaistusvaatimusta tai menettämiskaatimusta koskevalta osalta, voidaan tuomio samalla purkaa myös yksityisoikeudellista vaatimusta koskevalta osalta. Koska rikostuomion purkamiselle syytetyn eduksi ei ole säädetty määräaika, myös rikokseen perustuva vahingonkorvausvelvoite voidaan purkaa määräajoista riippumatta, jos rikosjutun purkuhakemus menestyy. Tällöin edellytetään kuitenkin, että purkuperuste rasittaa myös tuomion korvauspuolta. Korvaustuomiota ei voida purkaa, jos vahingonkorvausvelvollisuus on olemassa ilman rikostuomiotakin.²⁹²

4. Käsittely

Pääsäännön mukaan menettely ylimääräisessä muutoksenhaussa on kirjallista, mutta myös suullisen käsittelyn toimittaminen on mahdollista, jos siihen on tarvetta. OK 31:5:n mukaan suullisen käsittelyn toimittamisesta on voimassa, mitä siitä on

---

²⁹¹ Linna 2012, s. 179-180.

²⁹² Leppänen - Välimaa 1998, s. 154.

hovi oikeuden ja korkeimman oikeuden osalta muutoin säädetty.²⁹³ Tuomioistuimen ratkaisuun purkuasiassa haetaan muutosta samalla tavoin kuin kyseisen tuomioistuimen muihinkin ratkaisuihin.²⁹⁴

4.1. Kokoonpano

PL 100 §:n 2 momentin mukaan ylimmät tuomioistuimet ovat tuomionvoipia viisijäsenisinä, jollei laissa erikseen säädetä muuta jäsenmäärää. Oikeudenkäymiskaassa on samansisältöinen säännös. Sen 2 luvun 9 §:n mukaan korkein oikeus on päätösvaltainen viisijäsenisenä, jollei laissa säädetä muuta kokoonpanoa. Viisijäsenisessä jaostossa voi olla päätösvaltaisuuden turvaamiseksi myös lisäjäsen. Pykälän mukaan asian siirtämisestä käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa jaostossa säädetään puolestaan korkeimmasta oikeudesta annetussa laissa (665/2005). Kyseisen lain 7 §:n mukaan presidentti voi päättää asian siirtämisestä tarpeellisilta osiltaan käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa jaostossa, jossa on 11 jäsentä, jos asian tai sen osan ratkaisua harkittaessa osoittautuu, että jaosto on poikkeamassa korkeimman oikeuden aikaisemmin omaksumasta kannasta. Presidentti voi muutenkin määrätä periaatteellisesti merkittävän tai laajakantoisen lainkäyttöasian tai sen osan käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa jaostossa.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2002:57 hakija pyysi lainvoiman saaneen tuomion purkamista koskevassa hakemuksessa maksutonta oikeudenkäyntiä ja asianajajan määräämistä hänen avustajakseen. Hakemus ratkaistiin KKO:n presidentin määräyksestä täysistunnossa maksutonta oikeudenkäyntiä ja avustajan määräämistä koskevalta osalta.

OK 2:10.1:n mukaan ylimääräistä muutoksenhakua koskeva asia voidaan korkeimmassa oikeudessa käsitellä ja ratkaista kolmijäsenisessä jaostossa, jos asiassa päätetään vain välitoimesta taikka hakemus yksimielisesti hylätään tai jätetään tutkimatta. Myös yhden jäsenen muodostama jaosto voi päättää välitoimesta ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa. Jos korkein oikeus on jo aikaisemmin hylännyt tai jättänyt tutkimatta ylimääräistä muutoksenhakua koskevan hakemuksen, tällainen jaosto voi myös hylätä tai jättää tutkimatta asiassa tehdyn uuden hakemuksen, jossa ei esitetä asian

---

²⁹³ Salonen 2005, s. 994.

²⁹⁴ HE 9/2005 vp, s. 26.

ratkaisemisen kannalta merkityksellisiä uusia seikkoja tai todisteita. Pykälän toisen momentin mukaan muissa kuin ensimmäisessä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ylimääräistä muutoksenhakua koskeva asia on siirrettävä viisijäsenisen jaoston ratkaistavaksi. Purkuhakemuksen käsittelyssä tulee ottaa huomioon myös mahdollinen esteellisyys, joka voi seurata asian aikaisemmasta käsittelystä.²⁹⁵

4.2. Kuuleminen

OK 31:4.2:n mukaan, mikäli hakemusta ei jätetä tutkimatta tai selvästi perusteettomana hylätä, sen johdosta vastapuolelta tai muulta, jonka oikeutta kantelu koskee, on vaadittava kirjallinen vastaus, jollei se ole ilmeisesti tarpeetonta. Tarvittaessa on vaadittava myös asianomaisen tuomarin lausunto tai selitys. Jos tuomioistuin hankkii aineistoa viran puolesta, tarvittavan kontradiktorisuuden toteutumisesta on huolehdittava myös sen osalta.²⁹⁶ Selvästi perusteettoman hakemuksen hylkäämistä vastapuolta kuulematta voidaan pitää asianmukaisena menettelynä, koska vastapuolella ei tällaisissa tapauksissa ole mitään intressejä valvottavanaan.²⁹⁷

Kuuleminen voi olla tarpeetonta silloin, kun hakemus hylätään tai jätetään tutkimatta, mutta voidaan pohtia myös sitä, onko se tarpeetonta, jos hakemus varmasti menestyy.²⁹⁸ Kontradiktorinen periaate turvataan PL 21 §:ssä sekä EIS 6 artiklassa, ja se voidaan nähdä kyseisessä artiklassa säännellyn oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ytimenä.²⁹⁹ Kun EIS ei välttämättä kuitenkaan edellytä muutoksenhakuoikeuden turvaamista, valtiolle on annettu melko laaja harkintavalta päättää muutoksenhaussa noudatettavasta menettelystä. Jos valtio kuitenkin kansallisessa lainsäädännössään sallii muutoksenhaun, tulisi prosessin yleisesti ottaen täyttää EIS 6 artiklan mukaiset vaatimukset. Huomioon tulee kuitenkin ottaa, että oikeudenmukainen muutoksenhakuprosessi voi poiketa oikeudenmukaisesta alioikeusprosessista muutoksenhaun luonteesta ja sen erityispiirteistä johtuen.³⁰⁰

---

²⁹⁵ Ks. esteellisyyden huomioimisesta Salonen 2005, s. 995.

²⁹⁶ Ks. kontradiktorisuuden huolehtimisesta viran puolesta hankitun aineiston osalta Salonen 2005, s. 994.

²⁹⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 171.

²⁹⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 171.

²⁹⁹ Ervo 2008, s. 155.

³⁰⁰ Ervo 2008, s. 455-457.

Hirvelä ja Heikkilä katsovat, ettei 6 artikla sovellu ylimääräiseen muutoksenhakuun ja he ovat tukeutuneet muun muassa EIT:n ratkaisun Huhtamäki v. Suomi.³⁰¹ Artiklan 6 soveltumisesta ylimääräiseen muutoksenhakuun ei välttämättä saadakaan automaattisesti tukea EIT:n ratkaisukäytännöstä. Tuomiossa Huhtamäki v. Suomi EIT oli huomionnut, ettei asiaa käsitelty uudelleen OK 31:14.1:n mukaisesti, vaan kyse oli siitä, voitiinko asia käsitellä uudelleen vai ei. EIT katsoi, ettei 6 artikla sovellu kyseiseen tapaukseen. EIT:n näkemys tukee OK 31:4.2:ssa säädettyjen kuulemisen rajoitusten asianmukaisuutta. Sen sijaan 6 artikla voi tulla kyseeseen tuomionpurkua seuraavassa uudessa prosessissa.³⁰² EIS 6 artikla saattaa tulla sovellettavaksi ylimääräiseen muutoksenhakuun myös silloin, kun muuta siviilioikeudellista oikeussuojakeinoja ei ole käytettävissä.³⁰³

Vastapuolen kuulemisperiaate on kuitenkin yksi prosessioikeuden keskeisistä säännöistä, minkä vuoksi vähintäänkin EIS 6 artiklan tulkintavaikutus voi puoltaa kuulemista joissain tapauksissa. Kuulemisen myötä oikeudenkäyntiä voidaan pitää asianmukaisempaan. Käytännössä kuuleminen suoritetaan varaamalla vastapuolelle tilaisuus määräajassa antaa kirjallinen vastaus asiaan. Myös muuta henkilöä, jonka oikeutta asia koskee, voidaan kuulla samalla tavoin. Asia voidaan ratkaista, vaikka vastausta ei saataisikaan. Tällöin ratkaisu on mahdollista tehdä myös vastaamatta jättäneen eduksi. Vastapuolen kannanotto ei normaalisti sido tuomioistuinta, vaikka kyseessä olisi dispositiivinen riita-asia. Hakemus olisi siten mahdollista hylätä siitä huolimatta, että vastapuoli myöntäisi sen oikeaksi.³⁰⁴

4.3. Suullinen käsittely

Tuomionpurussa noudatettavaksi tulevan OK 31:5:n mukaan suullisen käsittelyn toimittamisesta on voimassa, mitä sen toimittamisesta hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa on muutoin säädetty. Käytännössä suulliset käsittelyt ovat olleet korkeimmassa oikeudessa harvinaisia, kun kyse on ollut ylimääräistä muutoksenhakua

---

³⁰¹ Hirvelä - Heikkilä 2013, s. 188.

³⁰² Ks. artiklan 6 soveltumisesta uuteen prosessiin Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 475.

³⁰³ Hirvelä - Heikkilä 2013, s. 189.

³⁰⁴ Leppänen - Välimaa 1998, s. 171-172.

koskevista asioista.³⁰⁵ Asia on kuitenkin mahdollista osoittaa alempaan oikeusasteeseen, jos todistelun vastaanottamiseen on tarvetta.³⁰⁶

Suullista käsittelyä koskevista säännöksistä sovellettaviksi tulee OK 26:16 sekä OK 30:20.1.³⁰⁷ OK 26:16:n mukaan, jos käräjäoikeudessa vastaanotettua suullista todistelua ei oteta hovioikeudessa uudelleen vastaan, käräjäoikeuden ratkaisua saa tämän todistelun osalta muuttaa vain, jos todistelua ei enää voida ottaa uudelleen vastaan. OK 30:20.1:n mukaisesti korkein oikeus toimittaa suullisen käsittelyn tarvittaessa. Suullisessa käsittelyssä voidaan kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanottaa muuta selvitystä. Suullinen käsittely saadaan rajoittaa koskemaan osaa muutoksenhaun kohteena olevasta asiasta. Hallituksen esityksen mukaan korkeimman oikeuden suullinen käsittely toimitetaan lähinnä näytön vastaanottamiseksi.³⁰⁸ Suullinen käsittely voi olla turhakin, kun otetaan huomioon, että näyttökysymystä ei yleensä ratkaista lopullisesti vielä ylimääräistä muutoksenhakemusta käsiteltäessä. Jos tuomio esimerkiksi uuden todistajanäytön vuoksi purettaisiin, suullinen käsittely tulee järjestää asiaa uudelleen käsiteltäessä. Sitä vastoin uusi näyttö tulee arvioiduksi pelkästään kirjallisen aineiston perusteella siinä tapauksessa, että tuomiota ei pureta.³⁰⁹

Luonnollisena on pidetty sitä, että suullisen käsittelyn toimittamista harkitessaan, korkein oikeus ottaa huomioon EIS:sta johtuvat velvoitteet.³¹⁰ Suullinen käsittely kuuluu osaksi EIS 6 artiklan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja pääsääntönä voidaan pitää sellaisen järjestämistä ainakin yhdessä oikeusasteessa, vaikka tästäkin on poikkeuksia. Vaikka asiaa olisi käsitelty aikaisemminkin tuomioistuimen suullisessa käsittelyssä, tapauksesta ja muutoksenhakujärjestelmästä riippuu, vaaditaanko suullista käsittelyä myös muutoksenhakuvaiheessa. Suullista käsittelyä ei ole pidetty pakollisena, kun muutoksenhaku on koskenut pelkkiä oikeuskysymyksiä.³¹¹

---

³⁰⁵ Ks. suullisten käsittelyiden harvinaisuudesta Salonen 2005, s. 994.

³⁰⁶ KM 2002:8, s. 31.

³⁰⁷ Rautio 2012, s. 1239.

³⁰⁸ HE 9/2005 vp, s. 7 sekä Leppänen - Välimaa 1998, s. 172-173.

³⁰⁹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 173.

³¹⁰ HE 9/2005 vp, s. 11.

³¹¹ Pellonpää - Gullans - Pölönen - Tapanila 2012, s. 516, 522.

5. Täytäntöönpanon kieltäminen tai keskeyttäminen

Ylimääräisessä muutoksenhaussa tulee ottaa huomioon myös tuomion täytäntöönpano. UK 2:3.2:n mukaan ylimääräinen muutoksenhaku ei estä lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanoa, ellei ylimääräistä muutoksenhakemusta käsittelevä tuomioistuin kiellä tai keskeytä sitä. Tuomionpurussa on kyse lainvoimaisesta ja siten täytäntöönpanokelpoisesta ratkaisusta, joten tuomioistuimella voi joissain tapauksissa olla syytä reagoida täytäntöönpanotilanteeseen kiireellisestikin. Tarpeen vaatiessa tuomioistuin voi OK 31:4.3:n nojalla määrätä ennen asian lopullista ratkaisemista, ettei tuomiota toistaiseksi tule panna täytäntöön tai ettei täytäntöönpanoa tule jatkaa.³¹² Jos tuomionpurussa halutaan peruuttaa jo suoritettu täytäntöönpanotoimi, se on mahdollista vain erityisten syiden perusteella. Koska täytäntöönpanotoimi on suoritettu lainvoimaisen tuomion perusteella, peruuttamiselle asetettu kynnyks on laitettu korkealle.³¹³

Hakemuksessa on mahdollista pyytää täytäntöönpanokieltoa, mutta se voidaan antaa myös viran puolesta missä vaiheessa tahansa asian käsittelyä, eikä vastapuolta tarvitse yleensä kuulla asian johdosta. Kun kieltoa tai keskeytystä harkitaan, tuomioistuimen tulee ottaa huomioon paitsi hakijalle aiheutuva vahinko, joka syntyisi mahdollisesti virheelliseen täytäntöönpanoperusteeseen nojautuvasta täytäntöönpanosta myös täytäntöönpanon hakijalle täytäntöönpanon aiheuttomasta viivästyisestä mahdollisesti aiheutuva vahinko. Jotta kielto- tai keskeytysmääräys voidaan antaa, purkuhakemuksen menestymisen täytyy olla todennäköistä.³¹⁴ Käytännössä erillinen täytäntöönpanopäätös tehdään vain, jos ollaan juuri aloittamassa jokin peruuttamaton täytäntöönpanotoimi, kuten häätö tai omaisuuden pakkohuutokauppa.³¹⁵

6. Hakemuksen seuraukset

Mikäli korkein oikeus on ottanut lainvoimaista tuomiota koskevan hakemuksen asiallisesti tutkittavakseen eikä siis jätä sitä tutkimatta, kysymykseen tulee joko hakemuksen hylkääminen tai hyväksyminen. Hakemuksen hylkääväkin päätös saa

³¹² Salonen 2005, s. 995.

³¹³ Linna – Leppänen 2014, s. 139.

³¹⁴ Salonen 2005, s. 995.

³¹⁵ KM 2002:8, s. 31.

oikeusvoiman, eikä tuomion purkamista voida periaatteessa enää hakea samoilla perusteilla.³¹⁶ Jos hakemus jätetään tutkimatta tai se hylätään, kyseinen ratkaisu ei luonnollisestikaan vaikuta alkuperäiseen tuomioon millään tavoin. Jos purkuhakemukseen sen sijaan suostutaan, tuomio puretaan kokonaisuudessaan tai tarpeellisilta osin, jolloin myös tuomion lainvoima kumoutuu samassa laajuudessa.³¹⁷

OK 31:14:n mukaan juttu on mahdollista määrätä käsiteltäväksi uudestaan. Säännöksen 1 momentin mukaan, jos tuomion purkamista koskevaan hakemukseen suostutaan ja jutun uusi käsittely havaitaan tarpeelliseksi, korkein oikeus voi määrätä, minkä ajan kuluessa ja missä tuomioistuimessa sekä millä tavoin juttu on saatettava uudelleen käsiteltäväksi. Uusi käsittely määrätään aloitettavaksi alioikeudessa yleensä ja erityisesti silloin, kun kysymyksessä on uuden näytön arviointi. Korkein oikeus voi määrätä uuden käsittelyn aloittamisen tapahtuvan joko viran puolesta tai asianosaisaloitteisesti.³¹⁸ OK 31:14.2:n mukaan, jos juttu on asianosaisen toimenpiteestä otettava uudelleen käsiteltäväksi ja tämä laiminlyö, mitä hänelle siitä on määrätty tai jää saapumatta oikeudenkäyntitilaisuuteen, jossa jutun ensimmäinen käsittely on määrätty tapahtuvaksi, purku raukeaa. Jos asianosainen siis laiminlyö asian uudelleen käsiteltäväksi ilmoittamisen tai ei saavu kyseiseen oikeudenkäyntitilaisuuteen, purun vaikutus raukeaa ja purettu tuomio tulee jälleen voimaan.³¹⁹ Tällöin purkuhakemuksen hyväksyvä päätös on sisältänyt aikaisemman tuomion ehdollisen kumoamisen. Vasta sitten, kun uudessa käsittelyssä on annettu lainvoimainen tuomio, kumoaminen tulee lopulliseksi.³²⁰ Asianosaisaloitteinen käsittely koskee normaalisti dispositiivisia riita-asioita.³²¹

Pääsääntönä juttua uudelleen käsiteltäessä voidaan pitää jutun vapaata käsittelyä palautuspäätöksen rajoissa. Oikeudenkäynti uudessa käsittelyssä on esitettävän selvityksen osalta samanlainen, kun se olisi varsinaisessa muutoksenhaussa, jossa asia on palautettu alempaan oikeuteen lisänäytön esittämiseksi. Mikäli kysymyksessä on ilmeisesti väärään lain soveltamiseen perustuva hakemus, tulee uusi käsittely kuitenkin rajoittaa koskemaan oikeuskysymystä.³²² Jos tuomio olisi purettu esimerkiksi hakijan uuden näytön perusteella, on vastapuolelle annettava puolestaan tilaisuus esittää uutta

³¹⁶ Tirkkonen 1977, s. 437.

³¹⁷ Leppänen - Välimaa 1998, s. 173-174.

³¹⁸ Leppänen - Välimaa 1998, s. 174.

³¹⁹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 174-175.

³²⁰ Tirkkonen 1977, s. 438.

³²¹ Leppänen - Välimaa 1998, s. 174-175.

³²² Tirkkonen 1977, s. 439-440.

vastanäyttöä. Uusi käsittely tulee joka tapauksessa suhteuttaa purettavaan tuomioon ja jo tapahtuneeseen muutoksenhakuun.³²³ Reformatio in pejus –kieltoa sovelletaan pääsääntöisesti samassa laajuudessa kuin normaalissakin palauttamisen jälkeisessä käsittelyssä.³²⁴

OK 13:14.1:n mukaan korkeimmalla oikeudella on riita-asiassa kuitenkin valta myös välittömästi oikaista tuomiota, kun asia havaitaan selväksi. Välittömällä oikaisemisella on suurin merkitys, kun purku perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen, vaikka muissakin tilanteissa se voi tulla kysymykseen.³²⁵ Tuomionpurkua koskevaan hakemukseen tulee aina suostua, jos edellytykset vain täyttyvät. Vaikka OK 31 luvussa käytetään useasti ilmaisua ”voidaan purkaa”, ei tuomioistuimelle ole kuitenkaan tarkoitettu jättää asian suhteen harkintavaltaa.³²⁶

7. Kulukorvaukset

Aikaisemmin kulujen korvaamisesta ylimääräisen muutoksenhaun yhteydessä ei ollut laissa nimenomaisia säännöksiä. Käytännössä kulujen korvaaminen ei ole tullut usein esille, koska suurin osa hakemuksista hylätään tai jätetään tutkimatta vastapuolta kuulematta, eikä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus ole tämän vuoksi tullut ajankohtaiseksi. Jos oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus on tullut esille, yleensä sovellettavaksi tulivat muutoksenhakuasioissa tavallisestikin noudatettavat säännökset ja periaatteet. Lainsäädäntöön katsottiin kuitenkin perustelluksi ottaa asiasta nimenomaiset säännökset. Lähtökohdaksi otettiin samanlainen kulujen korvausvelvollisuus kuin varsinaisessa muutoksenhaussa.³²⁷

OK 21:16.3:n mukaan ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut on määrättävä 1 ja 2 momentin mukaisesti, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Kyseisissä momenteissa säännellään oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta muutoksenhakutuomioistuimessa. Pykälän 1 momentin mukaan korvausvelvollisuus ylemmässä tuomioistuimessa

---

³²³ Leppänen - Välimaa 1998, s. 175.

³²⁴ Virolainen 1977, s. 321.

³²⁵ Leppänen - Välimaa 1998, s. 174.

³²⁶ Leppänen - Välimaa 1998, s. 127.

³²⁷ HE 9/2005 vp, s. 19-20.

määräytyy sen mukaan, kumman asianosaisen hyväksi muutoksenhakemus ratkaistaan. Pykälän 2 momentin mukaan, jos asia palautetaan, kysymys kuluista ylemmässä tuomioistuimessa on tutkittava alemmassa oikeudessa palautetun asian yhteydessä. Hallituksen esityksen mukaan pykälän 3 momentti tarkoittaa siis sitä, että ylimääräisessä muutoksenhakussa asian lopullisesti hävinnyt osapuoli on velvollinen korvaamaan vastapuolelle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut tarkoittaen myös tälle ylimääräisestä muutoksenhakemuksesta aiheutuneita kuluja.³²⁸

Lainsäädännössä otetaan huomioon myös se, että ylimääräisessä muutoksenhaussa voi joissain tapauksissa olla tarvetta poiketa säännönmukaista muutoksenhakua vastaavasta kuluvastuusääntelystä. Syyt purkuhakemuksen hyväksymiseen voivat olla hyvinkin erilaiset ja ratkaisu saatetaan joutua purkamaan asianosaisista kokonaan riippumattomasta syystä. Kuluvastuuta arvioitaessa voidaan tarvittaessa ottaa huomioon ratkaisun lopputuloksen lisäksi myös asian laatu ja ratkaisun perusteet. OK 21:16.3 mahdollistaa siten tapauskohtaisten olosuhteiden huomioimisen. Silloinkin, kun hakemus hylätään, saattaa käytännössä olla tarvetta erityisestä syystä poiketa kulukorvauksen pääsäännöstä.³²⁹

---

³²⁸ HE 9/2005 vp, s. 20.

³²⁹ HE 9/2005 vp, s. 20.

V KANTELUN JA TUOMIONPURUN YHDISTÄMINEN

Ennen 1734 vuoden lain voimaantuloa kantelun suhde purkuun oli melko epäselvä. Tieteisopissa ja käytännössä esiintyikin käsitys, että oikeudenkäyntimenettelyn virheistä johtuvat mitättömyydet tuli tehdä tehokkaaksi tuomionpurun kautta uusien todisteiden nojalla. Tästä huolimatta jo 1600-luvulla esiintyi myös käsitys, etteivät virheet oikeudenkäyntimenettelyssä kuuluneet tuomionpurun piiriin. Aikoinaan tuomionpurku tapahtui usein sellaisilla perusteilla, jotka olisivat muodostaneet riittävän pohjan kantelunkin tekemiselle.³³⁰ Tästä herää kysymys, olisiko nykyisiäkin säädöksiä mahdollista yksinkertaistaa niin, että samat säännökset kävisivät niin tuomionpurkuun kuin kanteluunkin. Virolainen on katsonut tuomionpurun ja kantelun erottamisen johtuvan lähinnä historiallisista syistä ja nykyiselleen vakiintuneen instanssijärjestyksen seurauksena olisi mahdollista säätää vain yksi ylimääräinen muutoksenhakekeino.³³¹ Näin lopuksi otankin muutamia näkökohtia esille tästä aiheesta.

1. Kantelun ja purun erot

Lähtökohtaisesti tuomionpurun ja tuomiovirhekantelun soveltamisalojen erona voidaan pitää sitä, että tuomionpurku koskee aineellisesti virheellisiä tuomioita, kun taas tuomiovirhekantelua sovelletaan tuomion menettelyvirheisiin. Vaikka tämä lähtökohta onkin selkeä, erot kyseisten ylimääräisten muutoksenhakekeinojen välillä ovat osoittautuneet epäselviksi ja soveltamisalat osittain päällekkäisiksi.³³² Tästä on osoituksena seuraava korkeimman oikeuden ratkaisu, josta korkeimman oikeuden jäsenet eivät ole olleet täysin yksimielisiä.

KKO:n tapauksessa 1997:14 mietittiin, voiko konkurssituomioon hakea tuomionpurkua OK 31:7:n perusteella, vai onko ainoana oikaisumahdollisuutena tuomiovirhekantelu. Työvoimapiirin toimiston valvottua käräjäoikeudessa vireillä olleessa X Ky:n konkurssissa saamisiansa konkurssituomiossa ei ollut annettu lausuntoa valvonnan johdosta. Pesänhoitaja oli toimittanut käräjäoikeuteen luettelon velkojista, joksi työvoimapiirin toimistokin oli merkitty, mutta unohtanut mainita työvoimapiirin toimiston saamisen. Työvoimapiirin toimiston valvontakirjelmä oli

³³⁰ Tirkkonen 1937, s. 82-83.

³³¹ Virolainen 1977, s. 322.

³³² Leppänen - Välimaa 1998, s. 162.

myös puuttunut käräjäoikeudelle toimitettujen valvonta-asiakirjojen joukosta, minkä johdosta käräjäoikeus ei ollut havainnut työvoimapiirin toimiston olevan yksi velkojista. Hakemuksen mukaan käräjäoikeuden olisi tullut ryhtyä toimenpiteisiin luettelossa olleiden puutteiden korjaamiseksi. Tältä osalta hakemus perustuu käräjäoikeuden väitettyyn virheelliseen menettelyyn. Sellaista koskeva kantelu on OK 31:2:n mukaan tehtävä määräajassa hovioikeudelle. Jos asiaa arvioidaan yksinomaan oikeudenkäyntivirheenä, hakemus tulisi jättää kokonaisuudessaan tutkimatta. Hakemus perustuu kuitenkin myös siihen, että kun työvoimapiirin toimisto oli asianmukaisesti valvonut saatavansa, saatava olisi tullut konkurssituomiossa vahvistaa maksettavaksi. Konkurssituomioon tähtäävää prosessia sääntelevä konkurssisääntö sisältää paitsi menettelyä koskevia myös aineellisoikeudellisia säännöksiä. Jättäessään lainmukaisesti suoritettun konkurssivalvonnan huomiotta tuomioistuin menettelee virheellisesti. Menettely loukkaa samalla konkurssia koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä. Esillä olevassa tapauksessa työvoimapiirin toimiston valvontaa ei ole konkurssituomiossa hylätty eikä sitä ole jätetty tutkimatta. Kun asianmukaisesti valvottua saatavaa ei ole myöskään vahvistettu maksettavaksi, konkurssituomio on muodostunut konkurssia koskevien aineellisoikeudellisten säännösten vastaiseksi ja perustuu siten ilmeisesti väärään lain soveltamiseen. Tämän vuoksi konkurssituomio on työvoimapiirin toimiston hakemuksesta sanotulta osalta purettava.

Joissain tapauksissa vain toinen näistä ylimääräisistä muutoksenhakuineista on mahdollinen, mutta on myös tapauksia, joissa molemmat muutoksenhakuineot tulevat kyseeseen. Tällaiset tilanteet voivat aiheuttaa tulkintavaikeuksia. Kun esimerkiksi OK 31:7.1:n 4 kohdassa puhutaan tuomion perustumista ilmeisesti väärään lain soveltamiseen, pohdittavaksi tulee, olisiko kyseeseen purkuperusteeseen mahdollista vedota myös silloin, kun tuomio perustuu ilmeiseen väärään prosessuaalisen lain soveltamiseen. Yleensä tähän kysymykseen on kuitenkin vastattu kielteisesti.³³³

2. Yhdistäminen

Käytännössä muutoksenhakemuksissa kantelu- ja purkuperuste esiintyvät usein päällekkäisinä tai rinnakkaisina. Tavallista on, että menettelyvirheisiin perustuva hakemus on nimetty purkuhakemukseksi, mikä voi johtua myös kantelun lyhyemmistä määräajoista. Kynnys hakemuksen tutkimiseksi purkuna on ollut melko matala, jos

---

³³³ Leppänen - Välimaa 1998, s. 162-163.

tapaus on tulkinnanvarainen. Siten melko yksilöimätönkin väite ratkaisun lopputuloksen virheellisyydestä on riittänyt. Hakemuksista yli 80 prosenttia on perinteisesti tutkittu purkuna, noin 10 prosenttia osin purkuna ja osin kanteluna ja loput 10 prosenttia kanteluna.³³⁴ Kantelun ja purkamisen yhdistämisen puolesta puhuu myös se, että niiden kohteet ovat OK 31 luvussa säännelty samoiksi. Sekä kantelun että purun kohteina voivat olla lainvoimaiset tuomiot sekä niihin rinnastettavat oikeudelliset ratkaisut.³³⁵

Muutoksenhakutoimikunnan jatkomietinnössä myös ehdotettiin menettely- ja sisältövirheeseen perustuvien hakemusten määräaikojen yhtenäistämistä, kun se on perusteltua. Kantelu- ja purkuhakemusten käsittelyssä noudatettavien määräaikojen erimittaisuuden ei voida katsoa olevan perusteltua, kun otetaan huomioon, että toisinaan on tulkinnanvaraista, onko hakemuksen perusteena oleva seikka menettelyvirhe vai ratkaisun sisältöä koskeva virhe.³³⁶ Menettelylajikohtaisia menettelysäännöksiä ei katsottu tarpeellisiksi. Yhtenäistämällä säännösten ajateltiin tulevan selkeämmiksi ja turhalta toistolta välttyttäisiin.³³⁷ Asian jatkovalmisteluissa on kuitenkin luovuttu muutoksenhakutoimikunnan ehdottamasta ylimääräisen muutoksenhaun määräaikoja sekä menettelysäännöksiä koskevasta uudistamisesta, koska käytännössä näiltä osin ongelmia ei ole esiintynyt.³³⁸ Kuten aiemmin on käynyt ilmi, ongelmia on kuitenkin havaittu jälkepäin esimerkiksi ihmisoikeusloukkausten seurauksena käsiteltäväksi tulevien purkuhakemusten käsittelyssä, kun tuomionpurun määräaikasäännöksiin ei otettu vastaavanlaista nimenomaista säännöstä kuin kantelua koskeva OK 31:2.3.

Ruotsissa kantelu ja tuomionpurku ovat jo lähentyneet toisiaan, kun korkein oikeus on katsonut olevan mahdollista hakea tuomionpurkua myös tuomiovirhetapauksissa. Jo aikaisemmin Ruotsin korkein oikeus on katsonut, että päätös, jolla on aikaisemmin hylätty purkuhakemus, voi tulla purun kohteeksi, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Vastaavasti tuomionpurku katsottiin mahdolliseksi tuomiovirhetapauksissa. Tapauksessa haettiin purkua kantelun sijaan, koska tuomiovirhekantelulle säädetty määräaika oli ehtinyt kulua jo umpeen (NJA 2006, s. 37).

---

³³⁴ KM 2002:8, s. 29.

³³⁵ Tirkkonen 1977, s. 412.

³³⁶ KM 2002:8, s. 52.

³³⁷ KM 2002:8, s. 65.

³³⁸ HE 9/2005 vp, s. 12.

Ylimääräisten muutoksenhakukeinojen monilukuisuus voi aiheuttaa ongelmia ja rajanvetovaikeuksia. Tästä syystä asianosaisten kannalta olisi yksinkertaisempaa, jos luovuttaisiin erillisistä kantelu- ja purkusäännöksistä ja tilalle otettaisiin pelkästään yhdenmukainen ja selkeä purkusäännöstö. Tämä siitä huolimatta, että nykyisillä säännöksillä on pitkät perinteet sekä sinänsä järkevät perusteet ja ne ovat myös joustaneet tarpeen vaatiessa.³³⁹ Mikäli erillisistä kantelu- ja purkusäännöksistä haluttaisiin luopua, esimerkiksi olisi mahdollista halutessa ottaa hallintolainkäyttölain säännöksestä, jossa lopputulokseen mahdollisesti vaikuttanut menettelyvirhe on säädetty myös purkuperusteeksi (63 §). Tällöin tulee ottaa huomioon, etteivät kaikki nykyiset kanteluperusteet edellytä syy-yhteyden olemassaoloa oikeudenkäyntivirheen ja lopputuloksen välillä.³⁴⁰ Ihmisoikeussopimusmyönteiset tulkinnat oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä puoltavat näkemystä tuomion poistettavuudesta kanteluteitse jo pelkän menettelyvirheen perusteella, kun menettelyvirhe sinänsä voi antaa aihetta epäillä ratkaisun oikeellisuutta tai menettelyn oikeudenmukaisuutta.³⁴¹ Siten uudesta säännöksestä voisi olla perusteltua hallintolainkäyttölain 63 §:stä poiketen jättää syy-yhteysvaatimus pois.

Epäselvä ja osittain päällekkäinen kantelu- sekä purkusäännöstö on johtanut hieman epäselvään käytäntöön, mitä ei voi pitää suotavana asianosaisten oikeusturvan kannalta. Ylimääräinen muutoksenhaku on tarkoitettu poikkeukselliseksi menettelyksi, jonka tulisi tulla kyseeseen vain tarkoin määritellyin edellytyksin. Käytäntö on kumminkin osoittanut epäselvyyksistä johtuen laajentavien tulkintojen olevan joissain tapauksissa pakollisia, kuten EIT:n langettavan ratkaisun perusteella tuomiota purettaessa. Toisaalta tämä joustava säännösten soveltaminen on mahdollistanut sen, ettei asianosaisten kannalta tärkeitä oikeudenmenetyksiä ole päässyt tapahtumaan. Ylimääräisen muutoksenhaun luonne huomioon ottaen paikoitellen epäselvä sääntely ei kuitenkaan ole perusteltua.

Erilliset säännökset eivät ole perusteltuja senkään puolesta, että kantelun ja purun välillä löytyy useita yhtymäkohtia, josta voi mainita lähtökohtaisesti samat menettelyn kohteet. Pelkästään se, että kantelu perustuu menettelyvirheeseen purkamisen kohdistuessa aineelliseen virheellisyyteen, ei välttämättä ole riittävä peruste säännösten

---

³³⁹ Jokela 2009, s. 367.

³⁴⁰ Ks. syy-yhteyden olemassaolon vaatimuksesta Rautio 2012, s. 1206-1207.

³⁴¹ Ks. Leppänen - Välimaa 1998, s. 161, jossa käsitellään OK 31:1:n 4 kohdan syy-yhteysvaatimuksen tulkintaa.

eriyttämiselle, varsinkin kun raja on muutoinkin epäselvä. Käytäntö on osoittanut, että eriytetty ylimääräinen muutoksenhaku mahdollistaa aukkojen syntymisen lakiin. Mitä selkeämmät säännökset ohjaavat ylimääräistä muutoksenhakua sitä paremmin asianosaisten oikeusturvan asettamat vaatimukset voidaan toteuttaa käytännössä.